

Міністерство екології та природних ресурсів України

Всеукраїнська дитяча спілка «Екологічна варта»

Всеукраїнський конкурс
«До чистих джерел»

Каталог конкурсних робіт 2012 року

Київ 2012

УДК 502.453 (282.247.32)
ББК 26.222
М76

Каталог робіт Всеукраїнського конкурсу «До чистих джерел» – К. : Центр екологічної освіти та інформації, 2012. – 100 с.

ISBN 978-966-8670-86-2

До збірки увійшли кращі роботи щорічного Всеукраїнського конкурсу «До чистих джерел», спрямовані на поліпшення стану джерел, водойм і річок України, раціональне використання водних ресурсів, виховання дбайливого ставлення громадян до водних об'єктів, їх охорони і відтворення шляхом залучення широких верств населення до практичної природоохоронної роботи, розвитку громадянських природоохоронних ініціатив.

УДК 502.453 (282.247.32)
ББК 26.222
М76

ISBN 978-966-8670-86-2

ПОРЯДОК проведення щорічного Всеукраїнського конкурсу «До чистих джерел»

I Загальні положення

1.1 Цей Порядок розроблено відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 24 січня 2001 року № 51 «Про щорічний Всеукраїнський конкурс «До чистих джерел», що встановлює процедуру підготовки та проведення щорічного Всеукраїнського конкурсу «До чистих Джерел» (далі – Конкурс).

1.2 Метою Конкурсу є залучення широких верств населення до практичної природоохоронної роботи, спрямованої на охорону і поліпшення стану джерел, річок та водойм України, раціональне використання водних ресурсів, підвищення рівня екологічної і правової обізнаності громадян щодо охорони водних ресурсів, шляхом розвитку громадянських екологічних ініціатив.

1.3 Основними завданнями Конкурсу є:

- підтримка природоохоронної діяльності, спрямованої на досягнення конкретних практичних результатів з охорони та оздоровлення водних об'єктів;
- активізація екологічних ініціатив об'єднань громадян та окремих активістів;
- проведення просвітницько-інформаційної діяльності щодо основних положень водного законодавства та практики його застосування, актуальних проблем стану водних ресурсів, його реального впливу на здоров'я людей, висвітлення прикладів позитивної практики водокористування.

1.4 Конкурс спрямований на:

1.4.1 Проведення комплексу робіт з оздоровлення (відновлення) конкретних річок за участю органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та широкої громадськості, зокрема:

- відновлення та впорядкування водних об'єктів;
- впорядкування і догляд (очищення, залуження, залісення) прибережних захисних смуг річок;
- створення прибережних захисних смуг;
- здійснення заходів з відновлення історично сформованих природних ландшафтів у межах водоохоронних зон річок;
- створення та утримання об'єктів природно-заповідного фонду для збереження біорізноманіття біля витоків, на ділянках, важливих для гідрологічного і гідробіологічного режимів, та у дельтах річок та ін.;
- вивчення екологічного стану конкретних річок (збір інформації) та розроблення і впровадження планів дій з їх оздоровлення.

1.4.2 Заходи інформаційно-просвітницької діяльності серед населення, зокрема:

- підготовка та поширення серед громадськості, керівників підприємств та посадових осіб органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування різнопланової інформації (книг, брошур, буклетів, плакатів, листівок тощо) про водойми України і плани дій з охорони та відтворення конкретних водних об'єктів.

1.4.3 Висвітлення у засобах масової інформації ходу реалізації заходів за тематикою завдань Конкурсу.

1.4.4 Проведення науково-практичних конференцій, конкурсів, виставок за тематикою завдань Конкурсу.

1.4.5 Проведення заходів зі збереження історико-культурної спадщини в долинах річок, зокрема організація та підтримка еколого-етнографічних туристських маршрутів, екологічних навчальних стежок.

1.4.6 Впровадження заходів з утримання у зразковому санітарному стані території річкових долин, особливо у межах населених пунктів, створення парків, скверів, лісопарків та інших об'єктів зеленого будівництва в межах водоохоронних зон водних об'єктів.

1.4.7 Проведення громадських слухань з проблем відповідності стану водних ресурсів вимогам Водного кодексу України та розгляд конкретних планів дій з поліпшення стану водних ресурсів.

1.4.8 Проведення громадських екологічних експертиз для визначення доцільності утримання конкретних ставків та водосховищ на малих і середніх річках, експлуатації та утримання осушувальних та зрошувальних меліоративних систем та ін.

1.4.9 Інші види діяльності, які забезпечують істотне поліпшення стану водних об'єктів або зростання суспільних можливостей для розв'язання водно-екологічних проблем.

II Організація проведення Конкурсу

2.1.3 метою остаточного оцінювання поданих учасниками Конкурсу робіт Мінприроди України створює Конкурсну комісію щорічного Всеукраїнського конкурсу «До чистих джерел» (далі – Комісія).

2.2 Персональний склад Комісії затверджується наказом Мінприроди України.

2.3 Матеріали для участі в Конкурсі приймає Мінприроди України до 1 листопада поточного року.

2.4 Підсумки Конкурсу затверджуються Комісією до 1 грудня поточного року і оголошуються в День довкілля в наступному році з нагородженням переможців.

III Оформлення матеріалів та категорії Конкурсу

3.1 На Конкурс подають такі матеріали:

- анкета учасника Всеукраїнського конкурсу «До чистих джерел», форму якої наведено в Додатку 1 до цього Порядку;
- робота учасника Конкурсу.

Вимоги до оформлення роботи учасника щорічного Всеукраїнського конкурсу «До чистих джерел» наведено в Додатку 2 до цього Порядку.

3.2 Переможців Конкурсу визначають за такими категоріями:

- представник місцевої державної адміністрації, органу місцевого самоврядування;
- колективи земле- і водокористувачів;
- інститути громадянського суспільства;
- екологічні товариства і гуртки загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів та позашкільних закладів;
- студентські товариства і гуртки;
- автори публікацій;
- групи громадян, громадяни (індивідуальні учасники).

3.3 Матеріали на Конкурс надсилають на адресу Мінприроди України:

03035, м. Київ, вул. Урицького, 35, Міністерство екології та природних ресурсів України, з поміткою «На Всеукраїнський конкурс «До чистих джерел».

Електронну версію конкурсних матеріалів надсилають на електронну пошту:

dzherelakonkurs@gmail.com

IV Підбиття підсумків, визначення переможців та фінансування Конкурсу

4.1 Подані на Конкурс матеріали, згруповані за категоріями (номінаціями), аналізують та оцінюють за такими критеріями:

– одержаний екологічний ефект (екологічна значущість);

- комплексність виконаних робіт;
- актуальність, одержаний соціальний ефект;
- вторинні ефекти і післядія вжитих заходів;
- наявні та ймовірні прояви негативних наслідків.

4.2 Переможців Конкурсу визначають за результатами аналізу робіт за всіма критеріями відповідно до цього Порядку.

4.3 Для нагородження переможців Конкурсу Комісія затверджує призовий фонд для присудження однієї першої, однієї другої, двох третіх премій, у тому числі вручення цінних подарунків, за кожною категорією. Розміри премій визначають залежно від величини призового фонду.

За результатами Конкурсу щороку готують видання «Довідник робіт і учасників Всеукраїнського конкурсу «До чистих джерел».

4.4 Перебіг Конкурсу та його підсумки висвітлюються в засобах масової інформації та на офіційному веб-сайті Міністерства екології та природних ресурсів України.

4.5 Проведення Конкурсу фінансується за рахунок коштів Державного бюджету України в межах асигнувань Міністерства, а також коштів, не заборонених законодавством.

Вимоги до оформлення роботи учасника щорічного Всеукраїнського конкурсу «До чистих джерел»

I Вимоги до змісту роботи

1.1 Назва роботи.

1.2 Інформація про колективного (індивідуального) учасника.

1.3 Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

1.4 Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

1.5 Інформація про виконану роботу, яку подають на Конкурс:

- мета;
- завдання;
- одержаний результат.

1.6 Фотографії (4–6 шт. у форматі JPEG, TIFF), які ілюструють реалізацію завдань під час діяль-

ності заявника. До фотографій додають підписи (в окремому файлі MS Word).

1.7 Висновки.

1.8 Додатки (схеми, діаграми, сценарії уроків та позакласних заходів, методики досліджень тощо у разі наявності).

II Вимоги до оформлення тексту

Обсяг роботи – не більше 4-х сторінок формату А4, текстова програма для набору – MS Word. Ім'я файлу має відповідати імені заявника латиницею (Petrenko.doc або Vodgosp.doc).

Параметри форматування документа:

шрифт Times New Roman, кегль 14, стиль – звичайний (normal);

формат сторінки: поля – згори, знизу, справа – 2 см; зліва – 3 см;

міжрядковий інтервал – одинарний.

Цілюще джерело.

*Затужила осінь, помарніли барви,
Листя, що опало, шелестить кругом,
А вода джерельна виблискує чарами,
І промінчик сонця бавиться з струмком.*

*Чиста і прозора холодна водиця
Тече між осокою довгі роки.
Біжить з-під гори, Буг її чекає,
Щоб напитись водами Солотви-ріки.
Та вода збагачена творами Шашкевича,
Травами пахучими Лисої гори,
Гончарівки глечики цілющая бачила
І легенди замкові давньої пори.*

*Хай несе по світу водиця джерельна
Лікувальну силу Матінки-Землі.
Хай не тужить осінь, розцвітають барви
Розвеселять тугу осінньої імлі.*

*Звертаюсь до вас я, рідні галичани,
Мої земляки, вас дуже прошу,
Збережіть красу, що нам Богом дана,
Цей куточок світу я найбільш люблю.*

**Тарнавська Христина,
учениця 10 класу Ожидівської ЗОШ,
Львівська область**

**Розчищення джерела від замулення.
Черкаськолозівська ЗОШ,
Дергачівський район, Харківська область**

**Упорядкування, облаштування джерела «Красносілка».
Шепетівське міжрайонне управління водного господарства**

**Дослідження природної екосистеми
річки Гнила Липа
(Івано-Франківська область)**

**Занедбане джерело.
Донецька гідрогеолого-меліоративна експедиція.**

*Проведення робіт по вивченню
видового складу риб прибережних
ділянок.
Студентський гурток
«Гідробіолог», Дніпропетровський
національний університет
ім. О. Гончара*

*Мальовничим берегам річки Рось –
бути чистими! Творча група гуртків
«Навчання волонтерів-екологів»,
станція юних натуралістів,
м. Біла Церква, Київська область*

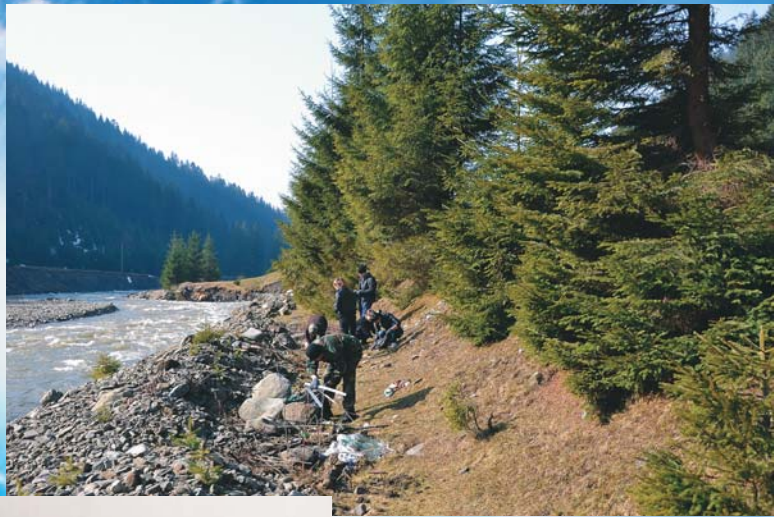
*Подаруй джерелу нове життя!
с. Дружелюбівка, Вінницька область*

*Вода – це життя для всіх нас.
Гурток Новокаховської гімназії,
Херсонська область*

**Очистка берегів річки Тероблі від сміття.
Національний природний парк «Синевир»**

**Екоурок в Татарівській ЗОШ.
Яремчанська міська екологічна
громадська організація
«Мама-86-Яремче»,
Івано-Франківська область**

**Заліснення прибережних захисних смуг.
Басейнове управління водних ресурсів
р. Рось. Біла Церква, Київська область**

*Джерело прісної води, яке б'є струмком посеред озера
Солоний лиман*

*Міжнародний проект «Глобальні
екологічні проблеми річки Кодими»,
Балтська ЗОШ No. 3, Одеська область*

*Інформаційний знак «Головний європейський вододіл»,
Яворівський національний природний парк*

*Дослідження р. Харків.
Український науково-дослідний інститут
екологічних проблем, Харківська область*

**Переможці
Всеукраїнського конкурсу
«До чистих джерел»
у 2012 році**

Категорія 1. Представник місцевої державної адміністрації, органу місцевого самоврядування

№	Назва роботи	Місце	Учасник	Область, район, місто, селище
1	Врятуємо річку Уж міста Коростеня	I місце	Відділ освіти Коростенського міськвиконкому	м. Коростень, Житомирська область
2	Формування екологічної мережі в м. Жидачеві	II місце	Жидачівська міська рада	Львівська область
3	Впорядкування і догляд зон відпочинку, прибережних захисних смуг гірської річки Сукіль	III місце	Болехівська міська рада	м. Болехів, Івано-Франківська область
4	Відновлення і впорядкування джерела «Манжосів Яр» у місті Харків	відзнака	Харківське регіональне управління водних ресурсів	м. Харків
5	Розроблення рекомендацій щодо покращення екологічного стану річки Гнила Липа за оцінкою її гідрохімічних показників	відзнака	Сектор екології та природокористування департаменту економіки Івано-Франківської облдержадміністрації (спільно з біоекологічним гуртком при кафедрі біології та екології Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника)	м. Івано-Франківськ

Категорія 2. Колективи земле- і водокористувачів

№	Назва роботи	Місце	Учасник	Область, район, місто, селище
6	Збережемо чистоту Синевирських джерел	I місце	Національний природний парк «Синевир»	с. Синевир, Міжгірський район, Закарпатська область
7	Відродження, збереження водних джерел та охорона водних ресурсів в басейні річки Рось	II місце	Басейнове управління водних ресурсів річки Рось	м. Біла Церква, Київська область
8	Радіє джерело в с. Гальжбіївка	II місце	Басейнове управління водних ресурсів річки Південний Буг	м. Вінниця
9	Вивчення стану гідрологічної сітки Яворівського НПП	III місце	Яворівський національний природний парк	смт Івано-Франкове, Яворівський район, Львівська область
10	3 малих джерел – великі ріки	III місце	Олександрійське міжрайонне управління водного господарства	м. Олександрія, Кіровоградська область
11	Протиповеневі та протипаводкові заходи на р. Кільчень для захисту від підтоплення населених пунктів Магдалинівського району	III місце	Магдалинівське міжрайонне управління водного господарства	смт Магдалинівка, Магдалинівський район, Дніпропетровська область

№	Назва роботи	Місце	Учасник	Область, район, місто, селище
12	Від чистих джерел до здорового покоління	відзнака	Нікопольське міжрайонне управління водного господарства	с. Придніпровське, Нікопольський район, Дніпропетровська область
13	Відновлення та впорядкування джерела	відзнака	Новоград-Волинське управління водного господарства	м. Новоград-Волинський, Житомирська область
14	Вода – це життя	відзнака	Національний природний парк «Бузький Гард»	с. Мигія, Первомайський район, Миколаївська область
15	Збережемо Велику Вись для нащадків	відзнака	Новомиргородське міжрайонне управління водного господарства у Кіровоградській області	м. Новомиргород, Кіровоградська область
16	Криничка «Калиновий Гай»	відзнака	Червоноармійське міжрайонне управління водного господарства	Житомирська область
17	Чисті джерела – здоров'я нації	відзнака	Дрогобицьке управління водного господарства	Львівська область

Категорія 3. Інститути громадянського суспільства

№	Назва роботи	Місце	Учасник	Область, район, місто, селище
18	Малі річки – великі турботи (аналіз екологічного стану річки Псел)	I місце	Екологічний загін «Варта»	м. Комсомольськ, Полтавська область
19	Управління водними ресурсами Черкащини та шляхи їх раціонального використання VI обласна молодіжна науково-практична конференція	I місце	Черкаська обласна організація Всеукраїнської екологічної ліги	м. Черкаси
20	Облаштування природного джерела «Княже» в басейні еталонної річки Турчанка Корюківського району Чернігівської області	II місце	Чернігівська обласна організація Всеукраїнської громадської організації «Товариство меліораторів та водогосподарників України»	м. Чернігів
21	Скажімо «Ні» фосфатам у водоймах!	II місце	Яремчанська міська екологічна громадська організація «Мама-86-Яремче»	м. Яремче, Івано-Франківська область
22	Стан річок та озер Дніпропетровщини та їх відродження	III місце	Дитячий осередок «Екологічна варта» ЗОШ № 142	м. Дніпропетровськ
23	Скуртянка просить допомоги	відзнака	Овідіопольський селищний осередок ВДС «Екологічна варта»	сmt Овідіополь, Одеська область
24	До чистих джерел	відзнака	Осередок «Екологічна варта» Черкаськолозівської ЗОШ	с. Черкаська Лозова, Дергачівський район, Харківська область

Категорія 4. Екологічні товариства і гуртки загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів та позашкільних закладів

№	Назва роботи	Місце	Учасник	Область, район, місто, селище
25	Вплив антропогенного фактору на водні ресурси Новобужжя	I місце	Екологічний гурток «Екосвіт» Новобузької ЗОШ I-III ст.	м. Новий Буг, Миколаївська область
26	Збережемо річку Здвиж для нащадків!	I місце	Товариство гімназистів «Земляни» Макарівського НВК «ЗОШ I ступеня – районна гімназія»	смт. Макарів, Київська область
27	Малі річки Дворічанщини	I місце	Члени історико-краєзнавчого гуртка, учениці 10-го класу Дворічанського ліцею Дворічанської районної ради Харківської області Баграй Яна, Кузніченко Юлія, Селюта Олександра, керівник групи: Бабай Людмила Василівна	смт Дворічна, Харківська область
28	Моніторинг стану забруднення першого Горбанівського ставка	I місце	Екологічний гурток «Краплинка» Полтавської спеціалізованої школи I-III ст. № 29	м. Полтава
29	Подаруй джерелу нове життя	I місце	Екологічна шкільна організація «Саджавка» загальноосвітньої школи I-III ст. с. Дружелюбівка	с. Дружелюбівка, Калинівський район, Вінницька область
30	Полтавські ставки – окраса і проблеми нашого краю	I місце	Клуб «Екос» Полтавська загальноосвітня школа I-III ступенів № 27	м. Полтава
31	Ведмедівська криниця	I місце	Гурток «Художнє різьблення по дереву»	м. Кролевець, Сумська область
32	Екологічний стан басейну р. Сороки	II місце	Екологічний гурток «Юний дослідник» Великосевастіянівського навчально-виховного комплексу «Дошкільний навчальний заклад – ЗОШ I-II ст.»	с. Велика Севастіянівка, Христинівський район, Черкаська область
33	Мальовничим берегам річки Рось – бути чистими	II місце	Творча група гуртків «Навчання волонтерів-екологів», станція юних натуралістів	м. Біла Церква, Київська область
34	Біжать усі ріки в море	II місце	Гурток «Квітникарі» КПНЗ «Палац дітей та юнацтва» Тростянецької районної ради	м. Тростянець, Сумська область
35	Хочеш напитися цілющої води? Доглядай за джерелами	II місце	Екологічний гурток «Юні друзі природи»	с. Перемога, Глухівський район, Сумська область
36	Юные друзья природы	II місце	Феодосійська СЗОШ школа I-III ст.	м. Феодосія АР Крим

№	Назва роботи	Місце	Учасник	Область, район, місто, селище
37	Екологічна стежка «До чистих джерел»	III місце	Гурток «Джерельце» Шевченківського будинку дитячої та юнацької творчості	Шевченківський район, Харківська область
38	Вивчаємо та охороняємо ріки та джерела	III місце	Гурток «ЛОТОС» Донської ЗОШ I-III ст.	Сімферопольський район, АР Крим
39	Ріки мого дитинства	III місце	Гурток «Юний акваріуміст» Центру науково-технічної творчості учнівської молоді	м. Джанкой, АР Крим
40	Рідній Орелі – чисті води	III місце	Царичанський аграрний професійний ліцей	смт Царичанка, Дніпропетровська область
41	Лебеді-шипуні Дідової балки	III місце	Екологічний гурток «Джерела» Могутненського НВК при Кіровоградському РЦДЮТ	с. Могутнє, Кіровоградська область
42	Річка Оріль – річка, на берегах якої ми живемо	III місце	Природничий гурток «Еко» Верхньо-Орільської ЗОШ	с. Верхня Орілька, Первомайський район, Харківська область
43	Екологічний проект «Найкоштовніший мінерал Землі»	III місце	Екологічний гурток «Пролісок» Штормівської ЗОШ I-III ст. Новоайдарського району	с. Штормове, Новоайдарський район, Луганська область
44	Серед гранітних скель тече Інгул повільно...	III місце	Агітбригада «Крокус»	с. Лаврівка, Долинський район, Кіровоградська область
45	Дослідження річки Інгул та її приток Сугоклеї, Біанки, Грузької	III місце	Гурток «Юні друзі природи», «Квітникарі-аранжувальники»	м. Кіровоград
46	Джерело єдності століть та народів	відзнака	КПНЗ «Еколого-натуралістичний центр» Краснолуцької міської ради Луганської області	м. Красний Луч, Луганська область
47	Жива вода з глибин землі	відзнака	Шкільний гурток «Юні географи – краєзнавці» Колектив Хорошівської ЗОШ I-III ст.	с. Хороше, Петропавлівський район, Дніпропетровська область
48	Збережемо і відновимо Хустець	відзнака	Хустська районна станція юних натуралістів	м. Хуст, Закарпатська область
49	Ковальське водосховище – штучна перлина нашого міста	відзнака	Гурток «Юні екологи» Ковальської станції юних натуралістів	м. Ковель, Волинська область
50	Подорожуємо нашим краєм	відзнака	Гурток «Юні друзі природи», Суховільська загальноосвітня школа I-II ступенів	Володимирецький район, Рівненська область
51	Практична природоохоронна робота по відновленню екологічного стану річки Млиновиця	відзнака	Творче учнівське об'єднання «Юні акваріумісти» Тячівського РЕНЦУМ	Тячівський район, Закарпатська область

№	Назва роботи	Місце	Учасник	Область, район, місто, селище
52	Проект «Мандри краплинки»	відзнака	Гурток «Юний географ» НВК «Школа-ліцей» № 3 імені А. С. Макаренка	м. Сімферополь, АР Крим
53	Проект «Річка – степовичка»	відзнака	Еколого-натуралістичний гурток «Зелений маяк» Дебальцівського НВК	Дебальцівський НВК, Васильківський район, Дніпропетровська область
54	Проект «Цілюща вода священної криниці»	відзнака	Екологічний гурток «Юні екологи»	с. Будища, Глухівський район, Сумська область
55	Річка мого дитинства	відзнака	Гурток «Географи-краєзнавці» Старомізунської ЗОШ I-III ст. імені В. Верховинця	с. Старий Мізунь, Долинський район, Івано-Франківська область
56	Чисте джерело – чиста совість	відзнака	Гурток «Стежками рідного краю» Буртівської ЗОШ I-III ст.	с. Бурти, Кагарлицький район, Київська область
57	Чисту воду Джарилгацькій затоці	відзнака	Екологічна варта «Дельфін» Скадовської ЗОШ I-III ступенів №2	м. Скадовськ, Херсонська область

Категорія 5. Студентські товариства і гуртки

№	Назва роботи	Місце	Учасник	Область, район, місто, селище
58	Рекреаційний вплив та конкретна природоохоронна робота в межах центрального Побужжя	I місце	Науково-дослідна лабораторія «Екологія і освіта», Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини	м. Умань, Черкаська область
59	Оцінка екологічного стану річки Кобелячок за водними макролітами	II місце	Секція «Екологія» студентського наукового товариства природничого факультету, Лепьошкіна Оксана Сергіївна, студентка 4 курсу природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка	м. Полтава
60	Чисті джерела Донбасу	III місце	Студентська екологічна волонтерська організація при Донецькому державному університеті управління	м. Донецьк
61	Екологічні проблеми Кременчуцького водосховища (у межах Кременчуцького району): стан та пропозиції щодо їх вирішення	відзнака	Секція «Екологія» студентського наукового товариства природничого факультету, Троцька Леся Олексіївна, студентка 4 курсу природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка	м. Полтава

№	Назва роботи	Місце	Учасник	Область, район, місто, селище
62	Наша допомога національному парку «Дворічанський»	відзнака	Дружина охорони природи «Фенікс»	Чернігівська область
63	Риби-вселенці Запорізького водосховища	відзнака	Студентський гурток «Гідробіолог», Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара	м. Дніпропетровськ
64	Розробка компенсаційних заходів для оптимізації екологічного стану басейну р. Оржиця	відзнака	Екологічний гурток кафедри екології та охорони довкілля Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка	м. Полтава

Категорія 6. Автори публікацій

№	Назва роботи	Місце	Учасник	Область, район, місто, селище
65	Проблеми річки Рось, книга	I місце	Педченко Григорій Адамович	м. Корсунь-Шевченківський, Черкаська область
66	Квіткове джерело, буклет	II місце	Корсунь-Шевченківська районна організація Всеукраїнської екологічної ліги	м. Корсунь-Шевченківський, Черкаська область
67	Пригоди Краплинки-Веселинки	II місце	Дроник Зінаїда Яківна	м. Комсомольськ, Полтавська область
68	Програма збереження малих річок Харківської області до 2016 року	III місце	Український науково-дослідний інститут екологічних проблем	м. Харків
69	Екологічні ситуації, книга	III місце	Норченко Валерія	м. Сімферополь, АР Крим
70	Збережемо джерела рідного краю, буклет	відзнака	Поп Олеся Василівна, член творчого учнівського об'єднання «Юні валеологи» Тячівського районного еколого-натуралістичного Центру учнівської молоді	смт Буштино, Тячівський район, Закарпатська область
71	Збережімо природу для майбутніх поколінь	відзнака	Брусняк Валентина Семенівна	м. Сарни, Рівненська область
72	Млиновиця. Річка мого дитинства, буклет	відзнака	Сасин Юрій	Тячівський район, Закарпатська область
73	Основи раціонального водокористування в Україні	відзнака	Шуліка Катерина Сергіївна, вчитель географії і біології Назарівського НВК	м. Кіровоград

Категорія 7. Окремі групи громадян, громадяни (індивідуальні учасники)

№	Назва роботи	Місце	Учасник	Область, район, місто, селище
74	Автономний пристрій для захисту водойм від замору риби	I місце	Зеновія Швайка, учениця 10 класу Львівського технологічного ліцею	м. Львів

№	Назва роботи	Місце	Учасник	Область, район, місто, селище
75	Разом від чистих джерельних ключів до чистих джерел у душі	I місце	учні 8-А класу ЗОШ I-III ступенів № 5 м. Обухів	м. Обухів Київська область
76	Вивчення екологічного стану вод села Лозуватка	II місце	Величко Руслана, учениця 11 класу Лозуватської СЗШ № 1 імені Т.Г. Шевченка	Криворізький район, Дніпропетровська область
77	Виполоч	II місце	учні 5 класу Вільшанської ЗОШ I-III ст.	с. Вільшанка, Дворічанський район, Харківська область
78	Джерело у селі Бубнів	II місце	Войтюк Соломія, учениця 8 класу	с. Бубнів, Волинська область
79	Дослідження Шахтарського озера у місті Нововолинськ	II місце	Маркевич Інна, учениця 8-Б класу Нововолинської ЗОШ I-III ступенів № 8	Волинська область
80	Малі річки: річка Сірет	II місце	Котець Рафаель, вихованець гуртка «Юні екологи» ЦЕНТУМ	с. Ропча, Сторожинецький район, Чернівецька область
81	Охорона малих річок Балаклійщини	II місце	Бузін Євген Анатолійович, учитель	с. Вишнева, Балаклійський район, Харківська область
82	Джерело Криничуватої балки	III місце	Литовченко Лілія, учениця 7 класу Петрівської гімназії	Петрівський район, Кіровоградська область
83	Охорона водних ресурсів. Розчистка витоків ріки Осики	III місце	Польська Христина, учениця 11- А класу Донецької ЗОШ I-III ступенів № 100	м. Донецьк
84	Оцінка сучасного стану екосистеми річки Убідь та обґрунтування заходів щодо його покращення	III місце	Слюта Аліна Миколаївна	м. Чернігів
85	Аналіз водних джерел міста Сімферополя	III місце	Амирджанян Сергій, учень 11 класу	м. Сімферополь, АР Крим
86	Блакитна затока	III місце	Балич Еміне, учениця 3 ^в класу Добровського УВК	с. Добре, Сімферопольський район, АР Крим
87	Екологічний стан малих річок с. Павлівка Іваничівського району Волинської області	III місце	Хомин Валентина, учениця 9-А класу Павлівської ЗОШ	с. Павлівка, Іваничівський район, Волинська область
88	Жива вода дає життя всьому живому в світі	III місце	Сергійчук Надія, учениця 11 класу	с. Сокіл, Рожищенський район, Волинська область
89	Нове русло ріки Тубайка. Плюси та мінуси	III місце	Брякин Олександр, учень 10 класу, Первомайська ЗОШ	с. Первомайське, Сімферопольський район, АР Крим

№	Назва роботи	Місце	Учасник	Область, район, місто, селище
90	Розчистка джерел урочища Таш-Джарган	III місце	Алієва Лениє, Якубова Ельвіна, учениці 11-А класу	с. Чистеньке, Сімферопольський район, АР Крим
91	Проблема збереження Павлівського озера – перлини Іваничівського району	III місце	Хоміцька Анастасія, учениця 9-Б класу ЗОШ I-III ст. № 15	м. Луцьк, Волинська область
92	Проблеми використання водних ресурсів смт Бродецьке	III місце	Петух Вікторія, учениця 9 класу	с. Бродецьке, Козятинський район, Вінницька область
93	Джерела – це життя	III місце	Дицюра Ірина, учениця 10 класу	АР Крим
94	Україна інкогніто (подорож до чистих джерел села Підгірці Рівненської області)	III місце	Габор Мар'яна, вихованка студії екологічного дизайну «Вернісаж», КЗ «Станція юних натуралістів»	м. Рівне
95	Чиста річка Рогозянка	III місце	Тріщ Наталія Михайлівна, депутат Бережницької сільської ради	с. Рогізно, Жидачівський район, Львівська область
96	Дослідження причин забруднення оточуючого середовища (на прикладі р. Сірет в межах смт Берегомет)	відзнака	Осипова Людмила, учениця 9 класу ЗОШ № 2	смт Берегомет, Вижницький район, Чернівецька область
97	Екологізація суспільної свідомості: локальний аспект	відзнака	Гавадзин Василь Миколайович, учитель Новокривотульської ЗОШ I-II ступенів	с. Нові Кривотули, Тисменицький район, Івано-Франківська область
98	Екологічний стан водних об'єктів м. Миронівки	відзнака	Довбня Дмитро, учень 11-Б класу, Миронівської ЗОШ I-III ступенів №3	м. Миронівка, Київська область
99	Інтеркалібраційні дослідження якості поверхневих вод Яворівського району	відзнака	Станько Оксана Михайлівна, лікар-лаборант	м. Львів
100	Підліське джерело	відзнака	Матвійчук Сергій, учень 7 класу	Волинська область

**Роботи учасників
Всеукраїнського конкурсу
«До чистих джерел»
у 2012 році**

Категорія 1.

«Представник місцевої державної адміністрації, органу місцевого самоврядування»

I місце

Назва роботи – Врятуємо річку Уж міста Коростеня.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – учні НВК «Дитячий садок – школа – гімназія» № 12 (м. Коростень, Житомирська область).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Уж – річка, що протікає у межах Житомирської та Київської областей, права притока Прип'яті (впадає у Київське водосховище). Довжина річки Уж – 256 км (в межах Житомирської області – 162 км, в межах Київської області – 94 км), площа басейну – 8 080 км². Ширина долини – від 1 до 7 км, річища – від 5 до 40 м. Похил річки складає 0,47 м/км. Живлення річки – переважно снігове; замерзає в грудні, скресає в кінці березня. Річка Уж має 79 притоків різних порядків, в тому числі: 1-го 34, 2-го -34, 3-го-9, 4-го порядку – 2. Найбільші притоки Ужа: р. Жерев (площа водозабору – 1470 км², р. Норинь (828 км²), р. Гребля (630 км²), р. Звіздаль (440 км²), р. Кам'янка (263 км²) та р. Кремно (235 км²).

Витоки річки Уж розташовані на південний захід від села Сорочень, Ємільчинського району. Тече в межах Житомирської області спочатку на північний захід, згодом різко повертає на північний схід, у межах Київської області тече переважно на схід. Уж впадає до Прип'яті на південно-східній околиці міста Чорнобиля. Загалом протікає в межах Ємільчинського, Коростенського і Народицького районів Житомирської області та Поліського й Іванківського районів Київської області. Над Ужем розташовані міста Коростень, Чорнобиль. Річкові води використовуються для водопостачання. Основна частина стоку (до 57%) проходить у весняну повінь. Для міста Коростеня річка Уж є основною водною артерією та основним джерелом водопостачання мешканців міста.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

Сьогодні більшість річок області просить порятунку. Протягом десятиріч промислові підприємства й комунальні служби, населення здійснюють викиди нечистот, стічних вод, неочищених побутових відходів у водойми.

Особливістю екологічної діяльності школи є те, щоб сформувані у учнів цілісний підхід до даної

проблеми. Дізнавшись про Всеукраїнську акцію «Чисті джерела», учні та педагоги НВК поставили перед собою питання: «А що можемо ми, що можемо ми?» Було вирішено розпочати роботу над проектом «Животоки рідної землі».

У ході роботи було вирішено охопити проективною діяльністю якомога більшу кількість учнів, при чому вирішальне значення в цій роботі мав принцип добровільності. У мікрорайоні розташування школи протікають три струмки, якими живиться річка Уж. Вони були в занедбаному стані. Діти взялися до справи, розчистили русла струмків, прибрали дуже багато сміття і взяли шефство над цими струмками.

Не залишилися осторонь учасники проекту під час проведення міської екологічної акції «Прикладемо ручки до нашої зміючки...». «Озброївшись» пакетами для сміття, рукавицями, учні активно взялися до роботи. Завдяки їхнім зусиллям було прибрано сміття з берегів річки Уж на відведеній ділянці.

Втомлені але задоволені результатами своєї роботи, учні з захопленням розповідали друзям, батькам, вчителям про свій внесок у благоустрій рідного міста.

Під час діяльності учасника були вирішені такі екологічні проблеми:

- очищене русло річки Уж в районі мосту по вулиці Сосновського,
- знищено рослинність з поверхні річки в районі міського пляжу,
- прибрано прибережні смуги від сміття.

Стан русла річки Уж до проведення екологічної акції

Інформація про виконану роботу

Мета:

– формувати в учнівської молоді екологічну культуру, екологічне мислення і свідомість, що ґрунтуються на ставленні до довкілля як до цінності, розвивати відповідальність за стан довкілля.

– довести, що збереження річок – запорука майбутнього.

– розвивати життєві компетенції учнів.

– вдосконалення учнями навичок проективної діяльності.

– покращити санітарний та екологічний стан водної артерії міста Коростеня,

– показати важливість води в житті людини та підвищити рівень екологічної свідомості мешканців міста;

Завдання:

– очистити русло річки Уж в районі мосту по вулиці Сосновського,

– знищити рослинність з поверхні річки в районі міського пляжу,

– прибрати прибережні смуги від сміття,

– провести моніторинг санітарного та екологічного стану водної артерії міста Коростеня,

– виготовити інформаційно-просвітницькі буклети про стан водної артерії та необхідні заходи для покращення екологічного стану річки Уж,

– відкрити рахунок цільового фонду «Коростень мій» на покращення санітарного та екологічного стану водної артерії міста Коростеня,

– підготувати проектно-кошторисну документацію на очищення русла річки Уж в районі мосту по вулиці Сосновського, реконструкції очисних споруд каналізації та реконструкції греблі в районі м'ясокомбінату,

– підготувати листи з проханням виділити кошти на виготовлення проектно-кошторисної документації «Паспорт р. Уж» та на виконання робіт по реконструкції греблі в районі м'ясокомбінату.

Стан русла річки Уж після проведення екологічної акції

Отриманий результат.

Проведено 20 жовтня 2011 року ІХ сесію міської ради 6 скликання №350 «Про стан водної артерії міста Коростеня річки Уж та заходи з покращення її санітарного та екологічного стану».

Відбулося 08.02.2012р засідання міського виконавчого комітету «Про створення постійно діючої комісії з питань моніторингу екологічного та санітарного стану р. Уж, її притоки р. Кремно та затверджено положення про комісію».

Проведено 06.03.2012р засідання комісії з питань моніторингу екологічного та санітарного стану р. Уж, її притоки р. Кремно, де були розглянуті пропозиції щодо подальшого виконання робіт.

Виготовлено проектно-кошторисну документацію по очищенню русла на загальну суму близько 170 тис. грн.

Очистили 50 тис. м². русла річки Уж, на що було виділено з місцевого бюджету 359 тис. грн.

Школярами міста і працівниками МНС розчищено на 80 тис. м² від рослинності поверхню річки в районі міського пляжу і рятувальної станції.

Школярі міста прибрати від сміття 10 км прибережної смуги в ході міської акції «Прикладемо ручки до нашої зміючки, щоб із Ужа не сталася калюжа»

Відкрито рахунок цільового фонду «Коростень мій» на покращення санітарного та екологічного стану водної артерії міста Коростеня.

Виготовлено інформаційно-просвітницькі буклети на загальну суму 1250 грн.;

Підготовлено та направлено листи про виділення коштів до Кабінету Міністрів України з проханням виділити кошти на реконструкцію очисних споруд каналізації, де загальна кошторисна вартість робіт складає 12,6 млн грн.

Направлено до облдержадміністрації та до інших державних установ листи з проханням виділити кошти на виготовлення проектно-кошторисної документації «Паспорт р. Уж» та на виконання робіт по реконструкції греблі в районі м'ясокомбінату.

Підготовлено та направлено листи до обласної СЕС, управління охорони навколишнього природного середовища у Житомирській області, державної екологічної інспекції щодо проведення робіт з визначення екологічного та санітарного стану р. Уж.

Висвітлення інформації місцевими засобами масової інформації.

Висновки.

На запланованій ділянці проведено види робіт, в ході яких покращено екологічний стан річки Уж.

В акції було задіяно 5127 школярів міста та проведено інформаційно-просвітницьку роботу серед мешканців міста.

II місце

Назва роботи – Формування екологічної мережі в м. Жидачеві.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Жидачівська міська рада знаходиться на території м. Жидачева, який одночасно є районним центром. До складу Жидачівської міської ради входить 30 депутатів, які працюють у 5 постійних комісіях. Виконавчим органом Жидачівської міської ради є виконавчий комітет у складі 12 осіб.

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Річка Стрий за три кілометра від впадіння її в річку Дністер, яка протікає в плоскою улоговиною Передкарпаття на межі із горбистою Подільською височиною.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

З часу прийняття першої екологічної програми м. Жидачева пройшло понад 10 років. Аналіз стану навколишнього природного середовища в м. Жидачеві свідчить, що незважаючи на відносне покращення якісних показників стану атмосферного повітря та частково стабілізацію цих показників, водних та інших природних ресурсів, екологічна ситуація в місті не відповідає сучасним вимогам. Особливо це стосується стану використання водних та земельних ресурсів територій Жидачівської міської ради, який характеризується як напружений, подекуди кризовий, має тенденції до погіршення зі значними диспропорціями, зокрема: інтенсивним розвитком деградаційних процесів та наявністю значних площ деградованих земель (заболочених, під розміщенням відходів, підданих ерозії берегів річки та озер) і недостатньою часткою земель природоохоронного, рекреаційного, оздоровчого, історико-культурного призначення.

Безпосередньо протягом останніх трьох років діяльність Жидачівської міської ради по покращенню екологічної ситуації у місті проводилась шляхом формування екологічної мережі (зелених зон) та була спрямована на вирішення охорони і поліпшення стану головної міської водної артерії р. Стрий, створення нового природно – заповідного об'єкту на її берегах та облаштування єдиного в місті замуленого джерела в ньому, підвищення рівня екологічної обізнаності громадян щодо охорони водних ресурсів.

Інформація про виконану роботу

Мета: Реальне покращення територій водоохоронних зон річки Стрий, збереження біорізноманіття регіону, шляхом впровадження природоохоронного режиму на місцевому рівні по формуванню

екологічної мережі міста, який передбачає посадки лісових насаджень в межах водоохоронних зон, заплав р. Стрий, облаштування новостворюваного природно-заповідного об'єкту за участі місцевої влади та територіальної громади м. Жидачева, заходи по екологічній просвіті населення;

Завдання: Проведення комплексу робіт спрямованих на оздоровлення нижньої частини басейну річки Стрий, зокрема:

- створення та заліснення прибережних захисних смуг, відновлення історично сформованих ландшафтів у межах водоохоронних зон р. Стрий в межах проєктованої екологічної мережі м. Жидачева;

- очищення прибережної захисної смуги річки, пов'язана із запобіганням її забрудненню;

- облаштування новоствореного природно-заповідного об'єкту – ландшафтного заказника місцевого значення «Базіївка» та відновлення в ньому замуленого джерела;

- інформаційно-просвітницька діяльність серед населення, висвітлення у засобах інформації заходів;

- облаштування еколого-краєзнавчої стежки в ландшафтному заказнику «Базіївка» з елементами направленними щодо збереження історико-культурної спадщини (територія заказника також є пам'яткою археології національного значення «Городище» літописного міста Зудичева IX-XII століття, відповідно Постанови КМУ від 03.09.09р;

- реалізація місцевих нормативних документів, направлених для досягнення суттєвого поліпшення території басейну р. Стрий;

Одержаний результат:

Покращення стану охорони навколишнього середовища, попередження забруднення територій водоохоронних зон р. Стрий, створення нових зелених зон в басейні р. Стрий та Дністра, збереження біорізноманіття регіону, відновлення замуленого джерела в новоствореному природно-заповідному об'єкті.

В даний час ДП «Львівський інститут землеустрою» виготовлена графічна частина схеми екологічної мережі м. Жидачева, яка є складовою проекту землеустрою міста Жидачева. Унікальність виготовленої схеми екологічної мережі полягає в тому що на місцевому рівні – це один із перших випадків такого проектування в Україні. Важливо є те, що втіленню такого важливого екологічного заходу, як формування екологічної мережі м. Жидачева, є не задекларованою мрією, а реальним прикладом практичних дій територіальної громади м. Жидачева по формуванню місцевої екологічної мережі, складової національної екологічної мережі.

Визначальним етапом для успішної реалізації етапів формування екологічної мережі стало укладання Суспільного договору між Жидачівською міською радою, Львівським обласним управлінням лісового та мисливського господарства, громадською організацією «ЕКО-Довкілля», депутатом обласної ради по Жидачівському виборчому округу по формуванню екологічної мережі (зелених зон) в м. Жидачеві Львівської області на період до 2015 року, який будується на принципах суверенності, партнерства та невтручання в сферу виключної компетенції Сторін, що виявили бажання вирішувати реалізацію місцевої ініціативи громади м. Жидачева.

Практичні напрацювання в рамках реалізації міської Програми по формуванню екологічної мережі територій міста та прилеглих територій протягом 2011 року:

- проведено закладку парку на площі 6 га в межах проектованої екологічної мережі в урочищах водоохоронних зон р. Стрий «біля гребного каналу» та на площі 3 га біля гори «Базіївки».

Головний результат реалізації заходів було досягнуто, адже були закладені основи для подальшої широкомасштабної реалізації громадської ініціативи по формуванню екологічної мережі (зелених зон) на територіях м. Жидачева:

- підготовлено наукове обґрунтування необхідності оголошення ландшафтного заказника «Базіївка». В липні 2011 року сесією Львівської обласної ради оголошено про створення нового природно-заповідного об'єкту в м. Жидачеві на площі 20 га;

- створено та запрацював навчально-демонстраційний клас на базі інформаційного громадського центру ГО «ЕКО-Довкілля» щодо пропаганди втілення формування екологічної мережі в регіоні (із стендом екологічної мережі, необхідною літературою, доступом до екологічної інформації);

- облаштовано навчально-дослідну ділянку площею 0,5 га для вирощування посадкового матеріалу дерев та кущів (розсадника дерев) для відтворення зеленої зони в межах проектованої екологічної мережі на територіях навколо м. Жидачева;

- за кошти місцевого фонду охорони навколишнього природного середовища (10 тисяч грн.) проведено ґрунтові дослідження територій урочища «Черміль» на площі 50 га для майбутніх лісонасаджень в межах проектованої місцевої екологічної мережі.

Протягом 2012 року:

- розпочаті роботи по облаштуванню новоствореного ландшафтного заказника місцевого заказника «Базіївка» на берегах річки Стрий згідно плану заходів, погоджених начальником обласного управління охорони навколишнього природного середовища;

- проведено закладку нових зелених зон на площі 3 га в урочищі «біля гребного каналу» із висадкою понад 10 тисяч саджанців дуба північного;

- реалізовано проект «Облаштування відпочинкової еколого-краєзнавчої стежки в ландшафтному заказнику «Базіївка» в контексті реалізації формування екологічної мережі в м. Жидачеві, який підтриманий за результатами оцінювання обласного конкурсу мікропроектів.

В рамках проекту в даний час облаштовано:

- 1) еколого-краєзнавчу стежку для відпочинку, прогулянок, навчальних екскурсій, (включаючи очистку маршруту від сухостійних та аварійних дерев, маркування та встановлення інформаційних вказівників, навчальних матеріалів про флору та фауну та історичне минуле території);

- 2) два місця з альтанками для відпочинку (біля джерела та поряд із стадіоном «Авангард») по маршруту еколого-краєзнавчої стежки периметра ландшафтного заказника «Базіївка»;

- 3) оглядову площадку панорами Передкарпатської височини та річки Стрий;

- 4) очищено та впорядковано джерело та водовідвідну канаву від нього;

- 5) започатковано діяльність виробничої бази Ботанічного саду Львівського національного університету імені І. Франка на території заказника;

- 6) завершується макетування та друк буклету маршруту еколого-краєзнавчої стежки.

На базі ГО «ЕКО-Довкілля» для просвітницької діяльності серед населення діє навчально-демонстраційний клас щодо пропаганди ідей формування екологічної мережі в регіоні, вирощено для посадки близько 20 тис сіянців дерев на навчально-дослідній ділянці.

Висновки.

Жидачівською міською радою розроблено та розпочато втілення проекту по реалізації місцевої ініціативи щодо покращення якості життя громади м. Жидачева в одному з важливих напрямків, направлених на покращення екологічної ситуації в регіоні шляхом створення екологічної мережі, яка включатиме збільшення зелених зон за рахунок рекреаційних зон, водоохоронних зон, заплав річки Стрий. Забезпечення реалізації місцевої ініціативи громади здійснюється у поєднанні із заходами по екологічній просвіті.

Формування місцевої екологічної мережі на території м. Жидачева, як складової національної екологічної мережі, є одним з перших унікальних випадків для всієї України та прецедентом втілення нової природоохоронної технології, найефективнішого впровадження природоохоронного режиму на місцевому рівні, як апробація нової інноваційної методики, що повною мірою відповідає принципам сталого економічного та екологічного розвитку.

III місце

Назва роботи – Впорядкування і догляд зон відпочинку, прибережних захисних смуг гірської річки Сукіль.

Інформація про колективного (індивідуально-го) учасника – Болехівська міська рада (м. Болехів).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Прибережні захисні смуги, зони відпочинку гірської річки Сукіль.

Річка Сукіль бере свій початок в Карпатах, протікає по території Болехівського регіону, є найбільшою притокою річки Дністер. Відповідно рельєфу швидкість течії змінюється від 50-60 м/хв до 30-50 м/хв. Береги невисокі та обривисті, ширина змінюється від 5 метрів до 12, глибина 0,5-1,5 метра. В річці гірської частини іхтіофауна представлена наступними видами: форель струмкова, харіус європейський. В рівній частині річки підуст, усач, марена, рибець, плітка, окунь, карась, щука.

Але внаслідок людського втручання, антропогенного впливу та впливу природних стихій, вона перебуває у антисанітарному стані.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

В ході виконання роботи учасники заходу зіткнулися з такими екологічними проблемами, як:

- забруднення прибережної зони гірської річки Сукіль в смузі міста сміттям, що залишають після себе відпочиваючі;
- заліснення самосівами зони відпочинку, прибережної захисної смуги гірської річки Сукіль;
- засмічення прибережної захисної смуги опалим листям;
- неконтрольованим вивозом каміння і гравію з місцевої річки, що в результаті призводить до обвалу берегів під час повені, зменшення площі прибережних захисних смуг.

Інформація про виконану роботу

завдання: щорічно до Дня Довкілля продовжувати організовувати роботи з впорядкування прибережних захисних смуг, зон відпочинку, гірської річки Сукіль із збільшенням площ;

- постійно слідкувати за належним екологічним станом водних об'єктів рідного краю;
- формувати нову екологічну свідомість у людей – бережливе ставлення до навколишнього природного середовища, зокрема до водних ресурсів;
- залучити широку громадськість міста до практичної природоохоронної діяльності, спрямованої на утримання у зразковому санітарному стані території прибережних захисних смуг, зон відпо-

чинку, особливо у межах населених пунктів, водних екосистем;

- відродити місце для відпочинку жителів міста Болехів, обладнати місце для купання (лавки, захисні споруди від сонця);

- винесення в натурі меж прибережних захисних смуг;

- встановлення водоохоронних та попереджувальних знаків;

одержаний результат: при виконанні роботи були здійснені такі заходи:

- проінформовано населення про реалізацію заходу через місцеву газету «Ратуша»;

- залучено до співпраці працівників органів місцевого самоврядування, установ та організацій, жителів міста Болехів та приватних підприємців;

- колективно прибрано зони відпочинку прибережних захисних смуг гірської річки Сукіль від сміття в зоні міста Болехова. Зібране сміття зібрано в спеціалізовані контейнери;

- очищено прибережні захисні смуги від опалого листя та повалених вітрами дерев;

- встановлено таблички із надписами «Зона відпочинку. Не смітити».

Зони відпочинку р. Сукіль після проведення заходу

Висновки.

Після виконаних робіт прибережні захисні смуги, зони відпочинку стали чистішими та привабливішими. Ліквідовано стихійні сміттєзвалища. Територія розчищена від повалених вітрами дерев.

Учасники заходу не тільки відновили та впорядкували зони відпочинку, прибережні захисні смуги, а й дістали моральне задоволення. Вони можуть пишатися результатами своєї проведеної роботи.

Проведено просвітницьку екологічну виховну роботу для молоді, учнів, та дітей дошкільного віку про недопущення засмічення прибережних смуг, зон відпочинку та реального впливу на здоров'я людей екологічно чистих територій.

Тому вкрай необхідна не лише чітка стратегія охорони навколишнього середовища та посилення контролю за природокористуванням, але й добре продумана система екологічної освіти й виховання населення та підвищення екологічної культури підростаючого покоління.

Відзнака

Назва роботи – Відновлення і впорядкування джерела «Манжосів Яр» у місті Харків.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Харківське регіональне управління водних ресурсів.

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Джерело питної води «Манжосів Яр» розташоване на правому схилі балки Манжосів Яр за адресою: м. Харків, вул. Метробудівників, 17.

Джерело має низхідний тип, живиться з горизонтів мілкозернистих глауконітових пісків міжгірської світи. Дебіт джерела складає – 1,5 л/с.

Накопичувальна ємність джерела складається із прийомної камери, що розташована в місці найбільш інтенсивного виходу джерельної води та монолітної залізобетонної барражної стінки. Приймальна камера розмірами 2000х2000 мм виконана із монолітного залізобетону, перекрита залізобетонною плитою з оглядовим люком Ш 600 мм. Вода надходить у приймальну камеру через закладені в залізобетон трубки Ш 25мм. Розбір води з приймальної камери здійснюється через три труби Ш 75мм кожна. Відвідувальність джерела – 80-90 чол./год.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

Проведено роботи щодо підвищення ефективності використання джерела, поліпшено якість джерельної води, збільшено дебіт джерела. Забезпечено мешканців мікрорайонів Північної Салтівки м. Харкова доступною питною водою достатньою кількістю і належною якістю.

Проведено заходи щодо захисту джерела від забруднення та затоплення шляхом розчищення і берегоукріплення близько розташованого струмка.

Інформація про виконану роботу

З метою підвищення ефективності використання джерельної води, забезпечення необхід-

ного дебіту та належної якості води, виконано наступне:

- проведено роботи по гідроізоляції стінок і дна приймальної камери, усунуто тріщини, очищено і посилено дно камери.
- проведено роботи по усуненню вклинення води по обидва боки каптажу.
- виконано прочищення водорозбірних трубок від корозійного нальоту і замулення.
- влаштовано «Бювет» з установкою легкого тінювого навісу із склопластику.
- передбачено відведення зайвої джерельної води по залізобетонному лотку в близько розташований струмок.
- проведено вирубку чагарників, прибрано повалені дерева, виконано залуження території газонною травою.
- облаштовано підхід до джерела. Виконано вимощення прилеглої території тротуарною плиткою.
- виконано монтаж сходових маршів для спуску до джерела, влаштовано пандуси для транспортування колясок і транспортних засобів.
- встановлено лавки для відпочинку.
- встановлено пішохідний місток через струмок для доступу до джерела населення мікрорайонів міста, розташованих південніше Манжосів Яру.
- забезпечено освітлення території джерела;

Висновки.

За результатами проведеної роботи вдалося досягти збільшення дебіту джерела на 30-40 %, захистити каптаж джерела від забруднення, покращити якість джерельної води.

Проведені роботи забезпечили вільний доступ населення мікрорайонів Північної Салтівки міста Харкова до джерела та використання джерельної води у питних цілях.

Джерело стало другим за потужністю і якістю води в м. Харкові.

Відзнака

Назва роботи – Розроблення рекомендацій щодо покращення екологічного стану річки Гнила Липа за оцінкою її гідрохімічних показників.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – місцеві державні адміністрації (сектор екології та природокористування департаменту економіки Івано-Франківської облдержадміністрації) та студентське товариство (біо-екологічний гурток «Актуальні проблеми екології, експериментальної біології і заповідної справи» при кафедрі біології та екології Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Річка Гнила Липа є лівою притокою першого порядку р. Дністер. Її загальна довжина – 87 км, площа басейну – 132 км². За витік прийнята точка земної поверхні з відміткою 335 м. абс., біля північної окраїни с. Липівці Перемишлянського району Львівської області. Вона впадає у Дністер на Схід від м. Галич і має шість приток довжиною більше 10 км. Коефіцієнт густоти річкової сітки складає 0,16 км/км². Падіння річки – 122 м, середньозважений нахил 1,0 м/км. Річище – помірно звивисте, завширшки – 0,5-50 м, пересічно завглибшки – 0,5-1,5 м (максимальна глибина – 3 м). Гнила Липа та її притоки мають тільки один великий паводок навесні, який зумовлений таненням снігу. Норма стоку річки становить 150 млн. м³. На річці шляхом спорудження переливної греблі створено штучну водойму-охолоджувач – Бурштинське водосховище, яке є приймачем зворотних вод з гідршлаковідвалу ТЕС. У цій ділянці її долина слабо звивиста, заплава двостороння, ширина – від 0,2 до 1 км, пересічена осушними каналами, весною та літом затоплюється водою до 2 м. Загалом Бурштинське водосховище-охолоджувач є невід'ємною складовою роботи ТЕС та потужним фактором, який формує мікроклімат у районі розташування теплової електростанції, а діяльність останньої – потужним екологічним чинником, який впливає як на саму річку, так і на екологічний стан території у радіусі понад 16 км.

Теплові електростанції є пріоритетними виробниками електроенергії (63,2 % світового виробництва) та основними стаціонарними забруднювачами довкілля. Особливо актуальна проблема їх впливу на Прикарпатті, основним промисловим об'єктом якого є одне з найпотужніших підприємств паливно-енергетичного комплексу України – Бурштинська ТЕС. У зоні впливу підприємства перебувають численні суходільні та водні екосистеми. Дослідження, спрямовані на комплексне вивчення останніх, є особливо рідкісними, не мають системного характеру й обмежені поодинокими працями 8–10-річної давності. У

зв'язку з цим оцінка абіотичного середовища річкових екосистем, і, зокрема р. Гнила Липа, яка є основним реципієнтом техногенного впливу у регіоні, є не тільки актуальним науковим завданням, але й передумовою покращення екологічного стану гідрологічної мережі на Прикарпатті й розробки методів ефективного екологічного управління.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

У рамках проведеного дослідження здійснено оцінку ключових гідрохімічних параметрів водного середовища, які можуть зазнавати змін внаслідок техногенного впливу БуТЕС і є важливими з позицій екосистемного підходу: кислотність і окисно-відновний потенціал середовища, вміст основних аніонів, концентрація валових і рухомих форм важких металів (ВМ) у річковій воді та ґрунтах. Для оцінки просторової тенденції забруднення річкової екосистеми, проби води відбирали уздовж русла річки Гнила Липа зі створів, різновіддалених від підприємства: 0 км (на виток з Бурштинського водосховища), 8 км униз за течією (поблизу с. Слобідка Більшівцівська Галицького району) та 16 км (поблизу впадання у р. Дністер). У якості контрольної розглядали воду верхів'я р. Лімниця. На основі отриманих результатів розроблено рекомендації щодо оптимізації стану довкілля й екологічного природокористування у регіоні.

Інформація про виконану роботу

мета: оцінити екологічний стан р. Гнила Липа у зоні впливу БуТЕС та надати науково обґрунтовані рекомендації щодо покращення екологічного стану гідрологічної мережі на Прикарпатті та розробки методів ефективного басейнового управління.

завдання:

- 1) дослідити просторові особливості концентрування валових і рухомих форм Fe, Cu, Zn, Mn у воді р. Гнила Липа;
- 2) визначити основні фізико-хімічні параметри (рН і ОВП) води;
- 3) установити аніонний склад (вміст хлоридів, нітратів і сульфатів) ґрунтів і річкової води;
- 4) розробити науково обґрунтовані рекомендації щодо оптимізації природокористування і покращення екологічного стану річки.

одержаний результат: Результати лабораторно-аналітичних досліджень засвідчують достовірне збільшення вмісту валових і рухомих форм ВМ у річковій воді, обернено пропорційне віддалі до БуТЕС. Достовірне ($p < 0,01$) збільшення валового Fe встановлено у місці витоків річки з технічного водосховища, де вміст металу є максимальним (390,1 мг/дм³ при 232,3 мг/дм³ у фоновому створі), та на віддалі 8 км від БуТЕС (323,3 мг/дм³). На 16-кілометровій

віддалі показник проявляє тенденцію до нормалізації, складаючи у середньому за рік 244,9 мкг/дм³. Найвищі концентрації валових Си-вмісних сполук у річковій воді констатовано на віддалі 8 км від БуТЕС із максимумом у літній період (2,03 мкг/дм³) і мінімумом – в осінній (1,70 мкг/дм³) при відповідних фонових значеннях 0,82 і 1,28 мкг/дм³. Далі за течією річки концентрація суттєво знижується, сягаючи значень, близьких контрольним, в осінній період (1,33 мкг/дм³). Вміст розчинних сполук Си є достовірно вищим фонових значень в усіх дослідних створах. Максимальне перевищення виявлено поблизу БуТЕС. У поверхневих водах збільшення середньорічних концентрацій валового цинку спостерігається у послідовному ряді: контрольний створ (392,92 мкг/дм³) > 16 км від БуТЕС (613,62 мкг/дм³) > 8 км (780,69 мкг/дм³) > створ поблизу технічного водосховища (932,83 мкг/дм³). Вміст рухомих сполук Zn має аналогічну просторову динаміку, а їх абсолютні концентрації є нижчими у 22-31 рази, порівняно з валовими. Найвища концентрація загального Mn виявлена на мінімальній віддалі від БуТЕС, де у різні сезони дорівнює 103,3 – 184,3 мг/кг при 66,0 – 76,4 на фоновій території. У нижній частині течії показник нормалізується і достовірно не відрізняється від фонових значень. Для здійснення інтегральної порівняльної оцінки забруднення води різних дослідних створів ВМ обчислювали сумарний показник (Z_{Σ}) (рис. А.1 додатка А). Середньорічні значення Z_{Σ} рухомих фракцій металів зменшуються від 4,82 у місці витоку річки з технічного водосховища до 2,05 через 16 км вниз за течією, а валових – відповідно, від 4,60 до 1,81. Сумарне забруднення поверхневих вод має виражену сезонну динаміку, яка краще проявляється відносно рухомих фракцій ВМ. Загальною тенденцією є зменшення Z_{Σ} у ряді: весна > літо > осінь.

За показником поліелементного забруднення воду р. Гнила Липа в зоні техногенного впливу БуТЕС можна умовно віднести до 4-х категорій забруднення ВМ (табл. А.2 додатка А). Максимальне значення цього показника – 3,80 – встановлено на витоку річки з Бурштинського водосховища. Найбільший внесок у сумарне забруднення робить залізо і марганець, концентрації яких у різні сезони року перевищують ГДК у 1,2-1,8 рази. На віддалі 8 і 16 км від підприємства встановлено зниження показника до середньорічних значень – 2,67 і 2,18 відповідно. Такі коефіцієнти відповідають середньозабрудненій категорії природних вод.

Найважливішими фізико-хімічними показниками, які визначають хімічну реакційність середовища, міграційну й комплексоутворюючу здатність забруднювачів і їх токсичність, є окисно-відновний потенціал (ОВП) і кислотність (рН) річкової води. Установлено, що величина ОВП є динамічним показником і варіює залежно від сезону та локалізації дослідного створу (рис. Б.1 додатка Б). Збільшення

середньорічної величини ОВП відбувається в послідовному ряді дослідних створів: верхів'я р. Лімниці (250,9±5,41 mV) > р. Гнила Липа у місці впадання в р. Дністер на віддалі 16 км вниз за течією від БуТЕС (далі – 16 км) (269,0±13,05 mV) > р. Гнила Липа на віддалі 8 км від БуТЕС (далі – 8 км) (305,9±1,88 mV) > р. Гнила Липа в місці витоку з технічного водосховища БуТЕС (далі – БуТЕС або 0 км) (331,5±16,70 mV). Кислотність річкової води є більш стабільним показником і не виходить за межі нейтральних значень (рис. Б.2 додатка Б). Велике значення з позицій оцінки міграційної здатності й токсичності техногенних забруднювачів та для з'ясування й передбачення їх хімічної поведінки і токсичності у водному середовищі має визначення вмісту основних аніонів (хлоридів, нітратів і сульфатів). Максимальною просторовою і сезонною динамікою відзначається вміст нітрат-іонів. Їх концентрація у поверхневих водах у різні сезони року варіює у межах 47,0–53,1 мг/кг (поблизу БуТЕС) та 45,5–47,1 мг/кг (на віддалі 8 км від підприємства) при фонових концентраціях 18,5–22,0 мг/кг. Абсолютні значення показника й ступінь його варіації збільшуються з весни до осені. Середньорічний вміст хлоридів на витоку річки з технічного водосховища перевищує фоновий показник у 1,33 рази, а на віддалі 8 км вниз за течією – у 1,2 рази. У вказаних дослідних створах найвищі концентрації хлорид-іонів мають місце улітку та восени (відповідно 276,6 та 259,8 мг/л при фонових значеннях 195,0 і 188,3 мг/л). Зміна кількісного співвідношення основних аніонів у поверхневих водах відбувається в напрямку зменшення частки хлоридів і сульфатів на фоні збільшення нітратів.

Висновки.

Бурштинська ТЕС чинить вагомий трансформуючий вплив на екологічну систему р. Гнила липа, свідченням чому є зміна основних гідрохімічних показників води у зоні впливу підприємства. Динаміка аналізованих параметрів тісно корелює з віддалю до БуТЕС. Осередки максимального забруднення виявлені поблизу витоку р. Гнила Липа з технічного водосховища. Вниз за течією спостерігається їх поступова нормалізація, що відповідає основним законам гідродинаміки поллютантів.

Просторова неоднорідність ареалів забруднення вимагає диференційованого підходу щодо охорони і використання річкових екосистем у зоні впливу БуТЕС. Зокрема, у 8-кілометровій зоні впливу підприємства слід проводити поглиблені дослідження з оцінкою життєвих показників гідробіонтів, а ставковій господарства рекомендується створювати за межами 16-кілометрої зони БуТЕС. Водні екосистеми у зоні впливу БуТЕС потребують постійного регламентного контролю за основними гідрохімічними, гідрофізичними і гідробіологічними показниками та планових тактично-стратегічних дій, скерованих на оптимізацію стану довкілля і всіх біологічних систем.

Відзнака

Назва роботи – Збережемо Велику Вись для нащадків.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Новомиргородське міжрайонне управління водного господарства у Кіровоградській області.

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Природним об'єктом є р. Велика Вись, яка знаходиться на території Новомиргородського району.

Здійснено оздоровлення р. Велика Вись (її екосистеми), відновлення її водності, покращення водообміну підземних та поверхневих вод, покращення санітарно-гігієнічного стану річки, покращення екологічного становища на прилеглих забудованих територіях, впорядкування і догляд (очистка) існуючих прибережних захисних смуг, створення умов для організації на прилеглий території прирічкової рекреаційної зони загальної районного значення.

Розчищення та укріплення лівого берега р. Велика Вись проводилось за допомогою техніки Новомиргородського МУВГ, а саме: екскаватора ЕО-2628; бульдозера ДЗ-42Г; екскаватора-драглайн ЕО-3211Д. Всього в проведенні зазначених заходів було задіяно 5 одиниць техніки та 6 осіб обслуговуючого персоналу. Фінансування робіт проводилось за рахунок коштів, виділених з місцевого бюджету. Органи місцевого самоврядування, на території яких розміщений об'єкт, надавали всебічну допомогу: забезпечували піском та іншими необхідними матеріалами і технікою самосвал ММЗ-4502.

Інформація про виконану роботу

Більшість проблем, які сьогодні постали перед людством, мають рукотворну природу, пов'язані із суспільною діяльністю. Тому марно сподіватися на те, що вони зникнуть самі по собі, без втручання людини. Переконані, що практичні зусилля у напрямі охорони навколишнього середовища, зміна моделі виробництва і споживання, вирішення проблем забруднення води і повітря, збереження біорізноманіття мають базуватися на відповідальності і прозорості вчинків кожного учасника цього процесу.

Україна має досить густу річкову сітку. На 1 км² її території припадає 0,25 км річок. Річок довжиною понад 10 км тут майже 4000, а понад 100 км – близько 120. Одна з них – річка Велика Вись. Вона належить до рівнинного типу річок і живиться переважно талими водами, тому має високу повінь навесні, на період якої припадає від 50

до 100% річного стоку. Влітку річка міліє, течія її уповільнюється. Велика Вись – притока Синюхи. Її загальна довжина – 165 км, нахил – 0,55 м на км, площа басейну – 2842 км². Річка протікає по території трьох районів Кіровоградської області: Маловисківського, Новомиргородського і Новоархангельського.

Бере початок річка зі струмка на дні глибокої балки на південному заході від села Оникієве Маловисківського району на висоті 169 м, а гирло – на висоті 109 м над рівнем моря. Річище річки петлеподібне, в деяких місцях Новомиргородського району біля села Мартоноша та сіл Каніж, Петрострів, Кам'янка – звужене, береги круті і скелясті. Річка місцями утворює заболочені заплави. Загальний напрям річки – зі сходу на захід.

Річка Вись вперше згадується у «Літопису руському» за 1190 рік. Саме тут у кінці XV століття селяни Канівського і Черкаського старост, що належали польським магнатам, почали переходити Вись, аби стати вільними людьми – козаками. Назва ріки походить від «виск» – вигук, свист. Саме у такий спосіб передавали один одному сигнали втікачі, переправляючись через річку. «Перейшов Вись – тільки п'ятами блись», – народилася у ті роки приказка. Але є й такі джерела, які стверджують що назва річки Вись походить з угорської мови. У перекладі з давньослов'янського «вись» означає вода, і це також багато хто пов'язує з походженням назви цієї річки.

Річка Велика Вись відіграла, та й зараз відіграє велику роль у житті м. Новомиргорода. Насамперед їй ми завдячуємо існуванням нашого населеного пункту. Але завдячуємо, на жаль, не означає – висловлюємо вдячність, тому що пройшовши її берегами, навряд чи знайдемо сліди людської вдячності ...

Це загальні відомості про річку, в долині якої розташоване наше місто Новомиргород. Але зараз Велика Вись заросла очеретом і місцями перетворилась на болото. Хто ж порушив екологічну рівновагу і замулив річку? Хто спричинив ланцюгову реакцію обміління?

Існують неписані закони нашого мудрого народу: не можна орати береги річок (вірніше, не можна було!), не можна вирубувати дерева біля води. Чому? Тому що коріння дерев затримувало мул, який тік у річку разом із талими та дощовими водами, а коли їх вирубували, та ще й поорали береги, разом із водою в річку потрапили верхні шари ґрунту, а разом із ними – мінеральні добрива, які вносили в ґрунт. Це і поштовх для інтенсивного росту річкової рослинності, зокрема очерету. А очерет, розростаючись і затримуючи всіляке сміття, що його несе вода, стає своєрідною греблею.

Річка розливається на затоплених площах, і там виростає новий очерет.

Це і є та сама ланцюгова екологічна реакція. І от що виходить: люди завжди селилися біля річок, бо не можуть без води. Але тепер і річка не може без людей – вона гине і просить допомоги! А люди, списавши її з балансу, забувши про вдячність, залишають річку напризволяще і вона повільно гине.

У річки, як і в людини, є свій вік: вона народжується, живе, мандрує, старіє і помирає. Якщо людина дбає про своє здоров'я, в неї є шанс прожити довше. А річка не може про себе подбати, це повинні зробити люди. Для неї і для себе, для своїх внуків і правнуків. Що може зробити звичайна людина? Хоча б виховати у своїх нащадків бережливе ставлення до навколишньої природи.

Вода... У цьому слові, як у дзеркалі, відображено велику таїну життя кожної живої істоти. Адже без води, як кажуть, і ні туди і ні сюди. Тому питання бережливого ставлення до води актуальне не лише для таких маловодних територій, як, приміром, пустелі, а й для нас, жителів лісостепу. На жаль, довкола чимало прикладів того, як не треба ставитися до доквілля.

Та для деякого вода означає не лише життя, а й роботу, причому роботу улюблену, до якої ставляться з увагою і виконують її з натхненням. Саме такі люди – працівники Новомиргородського міжрайонного управління водного господарства. Управління має досить широке коло завдань. До них у першу чергу, відноситься здійснення технічної експлуатації міжгосподарських меліоративних систем, участь у роботі комісії по боротьбі із стихійними явищами, по безаварійному пропуску льодоходу, повені й дощових паводків, захисту населених пунктів і сільськогосподарських угідь від шкідливої дії вод (підтоплення), контроль за режимами роботи водосховищ, проведення державного обліку використання води, раціональне використання водних ресурсів та виховання дбайливого ставлення населення до водних об'єктів. А для місцевих жителів справжньою ознакою покликання водників є постійні акції для упорядкування різноманітних водойм. 22 березня до Всесвітнього дня води привели до ладу територію, прилеглу до джерела, яке знаходиться в заказнику місцевого значення «Панські гори» біля с. Костянтинівка, до свого професійного свята – розчистили одне із джерел і зробили криничку біля с. Кам'янка, розчистили та укріпили лівий берег водосховища «Кам'янське» на річці Велика Вись поблизу с. Кам'янка на території Кам'янської сільської ради, Новомиргородського району.

Цього разу природним об'єктом, на поліпшення екологічного стану якого була спрямована ді-

яльність працівників Новомиргородського МУВГ, є р. Велика Вись яка протікає по території Новомиргородського району. Було розчищено та укріплено правий берег р. Велика Вись, та створено на ній рекреаційну зону в одному з районів м. Новомиргород

Характерною особливістю р. Велика Вись є незначний уклон і внаслідок цього невелика швидкість течії та значне заболочення і заростання болотяною рослинністю практично всієї заплавної і руслової території річки, що стало причиною зменшення розвантаження ґрунтового потоку в річку зі сторони схилів – почався процес підтоплення і заболочення. Старожили м. Новомиргорода ще пам'ятають річку глибоководною із широкими плесами і трав'яними луками в заплаві, вода в річці була прозора, розчинений кисень був присутній по всій глибині, біомаса незначна. Але в процесі старіння зменшувалась глибина річки, змінювався колір води, знижувалась прозорість, виснажувались запаси кисню в глибинних шарах води. Кінцева стадія перетворення заплави р. Велика Вись – болото. Доктор біологічних наук Д.Я. Афанасьєв в 1988 р. поставив діагноз річці «передсмертна агонія».

Замулення та заростання р. Велика Вись сприяє аварійному проходженню весняних повеней та дощових паводків, підвищенню рівня ґрунтових вод, погіршенню якості води в криницях, тому виконати розчищення та укріплення берега р. Велика Вись було життєво важливим питанням.

Берегоукріплення та розчищення річки Велика Вись проводилось на території одного з районів міста Новомиргород за допомогою техніки Новомиргородського МУВГ, а саме: екскаватора ЕО-2628; бульдозера ДЗ-42Г; екскаватора-драглайн ЕО-3211Д. Всього в проведенні зазначених заходів було задіяно 5 одиниць техніки та 6 осіб обслуговуючого персоналу. Фінансування робіт проводилось за рахунок коштів, виділених з місцевого бюджету. Органи місцевого самоврядування, на території яких розміщений об'єкт, надавали всебічну допомогу: забезпечували піском та іншими необхідними матеріалами і технікою самосвала ММЗ-4502.

Головною метою проведення цієї роботи є досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього природного середовища, впорядкування і догляд (очистка) існуючих прибережних захисних смуг, поліпшення екологічної ситуації, забезпечення екологічної безпеки, припинення втрат біо та ландшафтного різноманіття та інше.

Тож користуйтеся, добрі люди, дарами природи – і не забувайте згадати добрим словом тих, хто доклав своїх рук золотих до їх створення.....

«Колективи земле- і водокористувачів»

І місце

Назва роботи – Збережемо чистоту Синевирських джерел!

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Національний природний парк «Синевир» (Закарпатська область).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Синевир – найбільше озеро природного походження в Українських Карпатах. Воно знаходиться між горами, серед смерекового лісу на висоті 989 м над рівнем моря, у північній частині Національного природного парку «Синевир».

Синевирське озеро визнано водно-болотним угіддям міжнародного значення (Рамсарська конвенція) і є одним із семи природних чудес України. Воно належить до типу завальних. Утворилося близько 10-11 тисяч років тому внаслідок потужного зсуву корінних пісковиків, що зірвалися з південного схилу гори Красною і перекрили давню долину Синевирського потоку.

Найбільша глибина озера від 19 до 23,5 м.

Вода у Синевирському озері прісна. Її температура досить низька навіть влітку і становить 10-15°C.

Поблизу гірської водойми періодично реєструвалися птахи, що занесені до Червоної книги України: лелека чорний, пугач, підорлик малий. Дане угіддя підтримує існування низки популяцій видів, які важливі для збереження біорізноманіття регіону, включаючи озерні, річкові, болотні та лісові екосистеми.

Окрім титулованого, всіма знаного Синевирського озера, в НПП «Синевир» є ще одне, але не таке прославлене, проте прекрасне озеро, що зветься Озірцем. Мабуть, не випадково назвали його так ніжно і, водночас, принизливо. Воно дійсно менше за Синевирське, але його краса неповторна, унікальна.

Дике озеро – це друга назва Озірця. Воно знаходиться на північно-східному схилі гори Гропа і, як кажуть науковці, може служити еталоном перетворення озера у верхове болото. Що цікаво, заболочення відбувається не лише від периферії, але й від центру, де знаходяться такі собі острівці – сплавина. Вони утворені буро-червоними сфагновими мохами, між якими росте журавлина дрібноплідна. Глибина озера до десяти метрів.

Головною водною артерією Національного природного парку «Синевир» є річка Теремля, яка про-

тікає з півночі на південь в західній частині парку. Протяжність річки 91 км. Вона бере початок під Горганями і впадає в річку Тиса. Ширина Теремлі становить 10-35 м., а глибина 0,5-1,5 м. Найбільшими притоками річки є Чорна Ріка, Ростока, Сухар та інші. У річці водиться форель річкова, харіус, бабець-головач. Водойма відіграє важливу водорегулюючу, рекреаційну і господарську функцію у регіоні.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

У межах Національного природного парку «Синевир» на берегах річки Теремлі та в околицях озер Синевир і Озірце розкинулись 5 великих населених пунктів Вільшана, Колочава, Негровець, Синевир, Синевирська Поляна, в яких проживає понад 20 тис. чоловік, що становить майже половину населення Міжгірського району Закарпатської області. У регіоні відсутні спеціально обладнані сміттєзвалища, не кажучи вже про спеціалізовані сміттєспалювальні заводи, проте налагоджено вивезення пластикового непотребу, для чого в усіх селах встановлені спеціальні урни. Водночас, у регіоні є мешканці, які бездумно викидають сміття у річку Теремлю, використовуючи її як сміттєпровід, лінуючись донести ті ж пластикові пляшки до спеціальної урни. Нерідко до таких дій вдаються й екологічно несвідомі туристи, які смітять не лише у рекреаційних зонах поблизу річки Теремлі, але й на берегах озер Синевир і Озірце. Враховуючи такий стан справ, у результаті проведеної Національним природним парком «Синевир» екологічної акції «Збережемо чистоту Синевирських джерел!», очищено від сміття русло річки Теремля на відрізку 28 кілометрів, забезпечено постійний догляд за чистотою озер Синевир і Озірце. На берегах річки Теремля та її приток, у місцях де була така потреба, здійснено заліснення прибережних захисних смуг – посаджено 800 дерев. Організовано експедицію науковців НПП «Синевир» до згаданих вище водойм з метою вивчення їх стану. Результати дослідження стали підставою для формування подальших планів з їх охорони і оздоровлення, а також увійшли до «Літопису природи».

Проведена інформаційно-освітня кампанія серед місцевого населення і туристів сприяла поінформованості громадськості щодо охорони водойм НПП «Синевир», підвищенню рівня екологічної культури і природоохоронного світогляду.

До екологічної акції «Збережемо чистоту Синевирських джерел» приєдналося чимало небайдужих людей

Інформація про виконану роботу

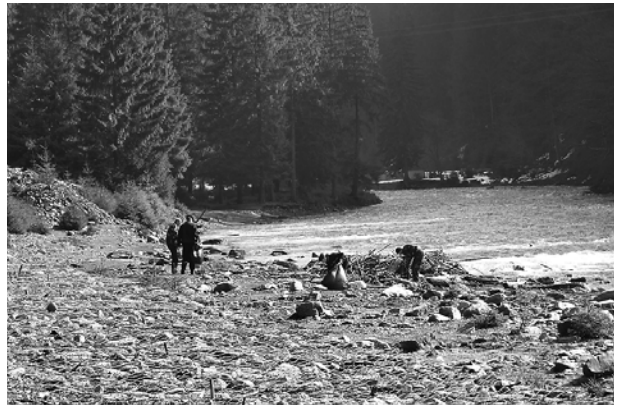
Екологічна акція «Збережемо чистоту Синевирських джерел» проводилася з метою охорони і поліпшення стану річки Теремля і її приток, а також озер Синевир і Озірце, раціонального використання їх ресурсів, підвищення екологічної і правової обізнаності громадян щодо охорони водних об'єктів.

Перед організаторами екологічної акції «Збережемо чистоту Синевирських джерел» стояло завдання зберегти від забруднення і нищення водойми Національного природного парку «Синевир». А для цього потрібні не лише практичні дії, але й широка пропагандистська кампанія. У зв'язку з цим національний парк організував 23 зустрічі з місцевим населенням і туристами, 28 екологічних уроків і бесід у загальноосвітніх школах сіл Вільшана, Колочава, Негровець, Синевир, Синевирська Поляна, 3 семінари за участі молоді регіону, 2 «круглих столи» за участі громадськості. Під час усіх цих заходів здійснювалась роз'яснювальна робота щодо важливості охорони і збереження водойм, оскільки без них немислиме життя людини і біологічного різноманіття загалом. Особливий наголос ставився на моральних і правових аспектах. Йшла мова й про залучення громад до практичних дій задля забезпечення чистоти річок і озер.

У практичних заходах взяло участь 365 осіб, серед яких працівники НПП «Синевир», юні натуралісти і представники громадськості. У результаті спільної праці очищено від сміття русло річки Теремля на відрізьку 28 км, береги озер Синевир і Озірце, посаджено 800 дерев, розчищено і обладнано 6 криниць чистої джерельної води тощо.

У результаті проведених заходів покращився екологічний стан річки Теремлі, озер Синевир і Озірце, що позитивно позначилося на фауні водойм, їх рекреаційній і естетичній привабливості тощо. Еколого-освітні заходи сприяли усвідомленню громадянами того, що викидання сміття у

природне середовище завдає шкоди довкіллю і кожному з нас, а це означає, що ми разом повинні виправити завдану природі шкоду. Внаслідок просвітницьких заходів вдалося досягнути підвищення рівня екологічної свідомості місцевого населення, про що засвідчили опитування, проведені у регіоні, а також залучили громадян до заходів з очистки від сміття водойм НПП «Синевир».

Річку Теремлю під час акції очищено на відрізьку 28 кілометрів

Висновки.

Спільними зусиллями – до чистих джерел!

На нашій планеті найбільш поширеною сполукою є вода, яка займає 3/4 поверхні Землі, але лише незначний її відсоток є чистою, прісною, придатною для споживання без шкоди для здоров'я людини. Проблеми забруднення водойм спіткали різні міста і села України. На захист і порятунок річок Національного природного парку «Синевир» виступила сама природно-заповідна установа, яка за своєю територією є специфічною, оскільки всередині національного парку розміщуються 5 великих населених пунктів, через що антропогенний вплив на річки не може бути не відчутним. Численні заходи в рамках акції «Збережемо чистоту Синевирських джерел!» намагаються на подальшу турботу про водойми і бережливі стосунки з природою загалом.

Відомо, що викинута у природне середовище ПЕТ-пляшка розкладатиметься ціле століття, поліетиленові мішки два десятиліття, тканини – кілька місяців, папір – 3 тижні. Масу такого непотребу під час акції «Збережемо чистоту Синевирських джерел!» було зібрано біля водойм НПП «Синевир». Даний захід дав свої результати і, сподіваємось, що бережливе ставлення до річок і озер стане буденною справою місцевих жителів, адже жити в оточенні такої мальовничої природи, не засміченої непотребом, – це щастя.

Маленькі дії кожного з нас можуть врятувати планету від екологічного лиха.

Бережімо чистоту джерел разом!

II місце

Назва роботи – Радіє джерело в с. Гальжбіївка.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Басейнове управління водних ресурсів річки Південний Буг (м. Вінниця).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Природне водне джерело знаходиться поблизу центральної дороги в с. Гальжбіївка Ямпільського району Вінницької області. Джерело живить ліву притоку р. Мурафа басейну р. Дністер – струмок Безименний.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

Джерело очищено від сміття і мулу. Прилеглу територію прибрано від листя, гілля, каміння, пластикового сміття. Створено квіткову клумбу. Над джерелом встановлено хрест, поруч – лавку для відпочинку. Зважаючи на рельєф прилеглої території, з метою запобігання осипання ґрунту стінки джерела та частину земляного схилу обкладено камінням. Розміщено табличку з написом: «Ми лише тоді пізнаємо цінність води, коли джерело пересихає. Тож бережімо його!». Після проведення заходів маємо:

- вихід води з джерела на поверхню став постійним, середньої сили, що сприяє покращенню гідрологічної складової річки;

- вода у джерелі прозора, без стороннього запаху, досить холодна, що дає можливість використовувати воду для питних потреб місцевих жителів;

- забезпечена одна із основних функцій природних водних джерел, особливо в боротьбі із засухою – ресурсна (як для річки, так і для населення);

- завдяки створенню естетичної привабливості та освяченню місця виходу води на поверхню землі джерело набуло освітньо-патріотичної цінності, що слугуватиме вихованню любові до своєї малої батьківщини, дбайливого ставлення до природи, у т.ч. до водних ресурсів;

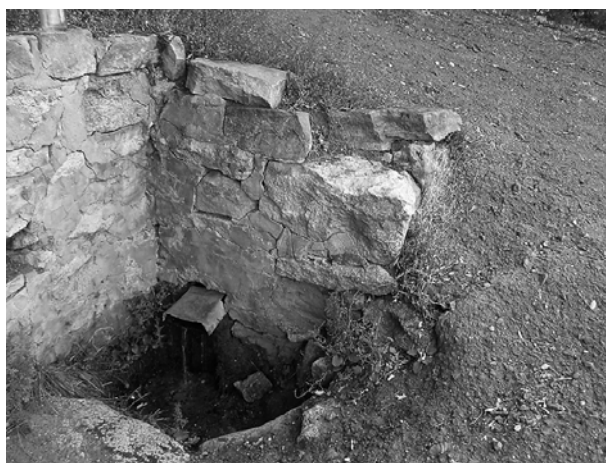
- висвітлення у місцевій газеті результатів проведеної роботи з відзначенням найбільш активних її учасників сприяє заохоченню до проведення такого роду заходів не лише у с. Гальжбіївка, але і у всьому Ямпільському районі.

Інформація про виконану роботу

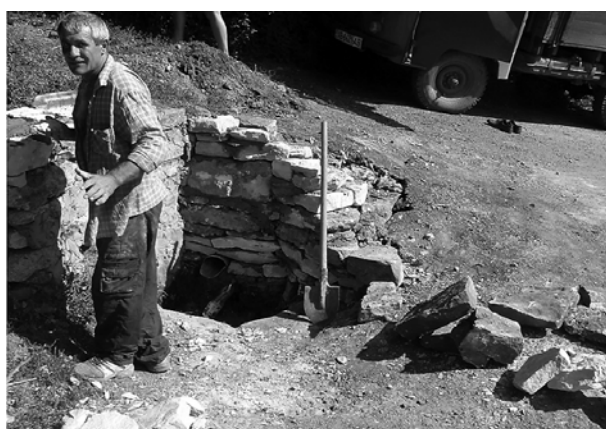
Мета: поліпшення стану джерела та річки, яку воно живить, із залученням широких верств населення до практичної роботи з охорони, збереження та відтворення поверхневих водних ресурсів.

Завдання: відновити природне водне джерело в с. Гальжбіївка, здійснити його благоустрій, залучити до цих робіт місцевих жителів і представника тієї релігії, яку сповідає територіальна грома-

да села, забезпечити розміщення у місцевій газеті інформації про проведену роботу та її учасників.

Джерело до початку робіт, с. Гальжбіївка

Роботи з облаштування джерела с. Гальжбіївка

Одержаний результат: 04.09.2012 року в с. Гальжбіївка відбулося свято з нагоди відкриття та освячення джерела. Потужність джерела значно збільшилась, місцеве населен-

ня постійно набирає з нього воду та з радістю доглядає за джерелом і прилеглою територією, в газеті (додається) жителі села висловили слова вдячності організаторам заходу – Ямпільському МУВГ (підвідомча організація БУВР Південного Бугу).

Висновки.

Проведені у с. Гальжбіївка Ямпільського району заходи з відновлення та збереження поверх-

невих водних ресурсів показали готовність та бажання місцевих жителів до практичної діяльності, спрямованої на охорону і поліпшення стану природних водних джерел і річок. У даному випадку, покращено гідрологічну складову лівої притоки р. Мурафа, струмка Безіменного, чим зроблено ще один крок на шляху до порятунку малих річок України від пересихання, а також забезпечення населення питною водою.

II місце

Назва роботи – Відродження, збереження водних джерел та охорона водних ресурсів в басейні річки Рось.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Басейнове управління водних ресурсів річки Рось (м. Біла Церква, Київська область).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Басейнове управління водних ресурсів річки Рось у межах своїх повноважень, відповідно до законодавства, забезпечує на території басейну р. Рось реалізацію державної політики у сфері управління, використання, збереження та відтворення водних ресурсів, розвитку водного господарства, експлуатації водних об'єктів, гідротехнічних споруд, державних меліоративних систем, вирішує разом з органами виконавчої влади та іншими організаціями, установами, підприємствами питання забезпечення населення і галузей економіки водними ресурсами, а також координує діяльність організацій, що належать до сфери управління Держводагентства із зазначених питань.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

Басейн р. Рось охоплює 22 адміністративних райони Вінницької, Київської, Житомирської і Черкаської областей. Довжина її складає 346 км, площа басейну 12600 км². Всього в р. Рось впадає 1136 річок довжиною 4827 км, в її басейні розташовано 2287 водних об'єктів – 66 водосховищ та 2221 ставів. Зарегульований об'єм басейну становить 348,84 млн м³. На р. Рось побудовано 10 руслових водосховищ, на яких розташовано 4 водозабори питного водопостачання – Білоцерківський, Миронівський, Богуславський та Корсунь-Шевченківський. З Білоцерківського водозабору подається вода на міста Умань та Узин. Питну воду в басейні р. Рось споживають близько 500 тисяч населення. В басейні річки розташовані водозабори промислових підприємств та цукрових комбінатів, які забирають воду з р. Рось та її приток.

Однією з гострих екологічних проблем, яка виникає впродовж останніх років в зв'язку з жаркими та сухими погодними умовами весняно-літнього періоду, є несприятлива ситуація на питних водозаборах. Зменшуються витрати води, відповідно зменшується водообмін на водосховищах р. Рось та погіршується якість води. Основною причиною погіршення якості води та екологічного стану малих річок є відсутність течії, тобто необхідних санітарних витрат води. Відсутність течії особливо в літній період призводить до накопичення органіки в ставках та водосховищах басейну. Відповідно при підвищенні температури води проходить інтенсивне загнивання органіки з виділенням токсичних речовин.

БУВР р. Рось проводить відповідну роботу щодо покращення водогосподарських обставин в басейні річки Рось, розробляє режими роботи водних об'єктів для підтримання розрахункових санітарних витрат води та забезпечує їх дотримання. Басейнове управління водних ресурсів р. Рось вважає, що першочерговим завданням для покращення якості води на водозаборах питного водопостачання є регулярність проведення осінніх та весняних промивань водосховищ та каскадів ставків і постійно підтримувати

Промивання Корсунь-Шевченківського водосховища

санітарні витрати на водних об'єктах в басейні р. Рось. Для покращення якості води на питних водозаборах управління розробляється регламент промивання Білоцерківського Верхнього, Стеблівського та Корсунь-Шевченківського водосховищ. Для промивання проводиться детальний аналіз водогосподарських та гідрологічних обставин. Виконується розрахунок поповнення витрат води в водосховищах в результаті промивання. Регламент промивання узгоджується з водоканалами, органами місцевої влади, міськими радами, територіальними органами Мінприроди, МНС. Відбираються проби річкової води до та після промивання. Результати аналізів якості води показали ефективність проведення промивання. Так на водозаборах питного водопостачання міст Біла Церква, Богуслав та Корсунь-Шевченківський спостерігалось зниження вмісту хлоридів і ХСК в 1,2 рази, сульфатів у 1,5-2 рази, азоту амонійного та нітритів у 2-2,5 рази. Завдяки проведенню управління заходів на р. Рось в маловодні періоди 2009, 2010, 2011, 2012 років весняних та осінніх промивання водосховищ питного водопостачання ситуація в басейні річки має стабільну тенденцію до покращення. Вжиті заходи сприяють забезпеченню населення водою в необхідній кількості та належної якості.

Нагальною екологічною проблемою є проходження високих повеней. Значні площі с/г угідь та садиби мешканців, які розташовані в заплаві р. Рось, попадають в зону затоплення. Велика кількість ставків і водосховищ не підпорядковуються управлінню, знаходяться в незадовільному технічному і екологічному стані. Служба експлуатації на них відсутня, наглядові роботи не проводяться. Гідротехнічні споруди навіть на деяких водосховищах знаходяться в незадовільному технічному стані, що унеможливує регулювання рівнів води. При проходженні весняних повеней та дощових паводків вони створюють загрозу затоплення значних територій, що завдає великих матеріальних збитків народному господарству та погіршує стан навколишнього природного середовища. Управління р. Рось неодноразово зверталось до відповідних державних структур з клопотанням про включення цих об'єктів до природоохоронних програм різного рівня. Управління приймає активну участь в реалізації «Комплексної програми захисту від шкідливої дії вод населених пунктів та сільськогосподарських угідь Київської області».

Для посилення роботи по збереженню водних ресурсів та поліпшенню екологічного стану р. Рось та її приток, для розроблення комплексу заходів щодо вирішення цієї проблеми, було проведено моніторингове дослідження екологічно-

го стану р. Рось, починаючи від витоку до гирла. До участі в експедиції були залучені викладачі та студенти Білоцерківського національного аграрного університету, громадські організації, Богуславська РДА, Корсунь-Шевченківська районна громадська екологічна організація Всеукраїнської екологічної ліги. Під час експедиції відбиралися проби для проведення гідрохімічного та гідробіологічного аналізів, які були опрацьовані у науково-дослідних лабораторіях БНАУ. За матеріалами експедиції розроблені заходи щодо ліквідації виявлених правопорушень, вживалися відповідні санкції.

Басейновим управлінням водних ресурсів річки Рось проводиться постійна просвітницька та роз'яснювальна робота по вихованню бережливого ставлення до водних ресурсів, адже культура нації прямо виражається в її ставленні до охорони та відтворення водних ресурсів. Фахівці управління постійно готують матеріали для публікацій в пресі. Друкуються статті в районних газетах Вінницької, Житомирської, Черкаської областей та місцевих і регіональних газетах і журналах Київської області, знято фільми «До чистих джерел», «На своїй землі», створено веб-сайт, регулярно відбуваються виступи керівника управління по місцевому телебаченню.

Інформація про виконану роботу

Мета: метою проведення заходів є покращення екологічного стану річок басейну р. Рось, створення сприятливого режиму водних ресурсів, попередження їх забруднення, засмічення і збереження їх водності, відновлення їх здатності до самоочищення та самовідновлення;

Одержаний результат: результатом проведеної роботи є екологічне покращення стану водних ресурсів, земель водного фонду у басейні р. Рось. Завдяки постійному контролю гідрологічної ситуації та вжитим заходам по забезпеченню дотримання режимів роботи та підтримання санітарних витрат води на водних об'єктах басейну р. Рось, ситуація в басейні має стабільну тенденцію до покращення. В порівнянні з 2007 роком у 2012 році відмічається зниження хлоридів, сульфатів, ХСК, БСК₅ у 1,1 рази, нітратів у 1,2 рази, фосфатів, амонію сольового у 1,5 рази, кольоровість у 2,5 рази. На водозаборах питного водопостачання не виникло надзвичайних ситуацій, пов'язаних з недостатньою якістю питної води в умовах маловодного та спекотного періоду.

Висновки. Відповідно до результатів аналізів якості води на водозаборах питного водопостачання міст Біла Церква, Богуслав та Корсунь-Шевченківський спостерігалось зниження вмісту хлоридів і ХСК в 1,5 рази, сульфатів у 2 рази, азоту амонійного та нітритів у 5 разів.

III місце

Назва роботи – Вивчення стану гідрологічної сітки Яворівського НПП.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Яворівський національний природний парк за участю трудового об'єднання учнів «Екологічна варта», утвореного на базі ЗОШ I-II ст. (с. Дубровиця, Яворівський район, Львівська область).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Досліджувана територія розташована в межах горбогірного пасма Розточчя, яке являється крайнім відрогом Волино-Подільської височини.

На Розточчі знаходяться переважно витoki рік. Частина джерел західного схилу Розточчя, фільтруючись через верхні шари літотамнієвого вапняку з кристалами гіпсу, збагачується сірчаними сполуками і виходить у вигляді мінеральних джерел (Шкло, Немирів). Частина сірчаних джерел Шкла здренована в результаті діяльності Яворівського виробничого об'єднання «Сірка». За запасами гідромінеральної сировини Розточчя найбагатше у рівнинній частині Львівщини.

На західних схилах височини раніше існували карстові озера, найвідоміше серед них було Сива Вода біля с. Шкло. Його води були насичені сірководнем і мали протягом року постійну температуру 12°C. Тут же біля витoku р. Кип'ячки знаходився єдиний галицький "гейзер" Парашка, який вибухав струменями води на висоту 2,5 м через кожні 5-10 хв. Сьогодні ці унікальні природи Розточчя втрачені назавжди внаслідок пониження рівня ґрунтових вод, що відбулося після розробки Язівського і Немирівського родовищ сірки ЯВО «Сірка».

Основний гідрографічний об'єкт, який дремує територію Яворівського НПП є р. Верещиця, яка належить до малих річок Львівської області. Річка Верещиця свої води несе у річку Дністер і відноситься до Чорноморського басейну. В минулому це повноводна річка, яка в сиву давнину слугувала водним торговим шляхом, а до 1939 р. по р. Верещиця існував байдарочний маршрут. На даний час річка з допливами майже повністю каналізована. Її долина зайнята ставками, які використовують для вирощування промислових видів риби. Найбільшим серед них є Янівський став (193 га). Споруджено кілька ставків з рекреаційною метою – для купання і спортивно-любительської риболовлі.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

В своїй роботі ми опиралися на попередні дослідження науковців парку та інших науководослідних установ. Зокрема, було використано

інвентаризацію та паспортизацію джерел на території Яворівського НПП.

За цими даними на території Яворівського НПП виявлено 16 джерел, переважна більшість з них розміщена в його північній частині – 14, і лише два – на півдні Парку (картосхема). Більшість джерел (60-70) належать до категорії схилових і присхилових (середня крутизна 15-20°). Близько 20% розташовано в днищах балок та ярів (у верхній та середній їх частинах). Більшість джерел концентрованого типу (70%), 30% джерел мають розсіяний тип (в одному місці зосереджено кілька джерел). Джерела північної частини Парку дають початок річкам Балтійського басейну (Млинівка, Фійна, Червонець), південної – річкам Чорноморського басейну (Верещиця, Ставчанка, Рудачка).

Нами проведено повторний огляд існуючих джерел.

Заслуговують на увагу дослідження здійснені Українським НДІ медичної реабілітації та курортології. Члени «Екологічної вarti» були присутні при обстеженні джерел та відборі проб підземних вод з 4 водопунктів: джерела в урочищі Старий Майдан (№ 8), поблизу с. Крехів (№2), урочища «Голуби» (№ 1) та свердловина МРГ «Майдан» (№ 7).

Опрацювання відібраних проб води проводились у стаціонарних умовах. За результатами фізико-хімічних досліджень здійснених науковцями Українського НДІ медичної реабілітації та курортології всі досліджені на території парку водні об'єкти відносяться до категорії слабкомінералізованих вод без специфічних компонентів та властивостей. Загальна мінералізація вод становить від 0,35 г/дм³ до 0,68 г/дм³.

За органолептичними показниками води прозорої, безбарвної, без запаху, прісної на смак. Для вод характерна реакція від нейтральної – рН 6,9–7,0 од.рН (джерела урочища «Голуби», «Старий Майдан») до слабколужної – рН 7,2–7,4 од.рН (свердловина МРГ «Майдан» і джерело с. Крехів). За температурою води холодні – Т 7,0–12,5 °С.

Газонасиченість вод невелика. У складі розчинених газів в незначних концентраціях виявлено діоксид вуглецю (7,8–14,4 мг/дм³) та кисень (3,0–6,2 мг/дм³). Сірководень в водах досліджуваних водопунктів не виявлено.

Щодо основного хімічного складу виділяються води:

- гідрокарбонатні кальцієві – джерела с. Крехів і «Старий Майдан»;

- гідрокарбонатні натрієво-кальцієві – джерело урочища «Голуби», свердловина МРГ «Майдан».

Біологічно активні компоненти (йод, бром, радон, залізо, кремній, бор, валовий органічний вуглець) в досліджених водах присутні в концен-

траціях, нижчих за бальнеологічні норми, що не дозволяє віднести їх до будь-якої бальнеологічної групи за певним компонентом.

Радіоактивні компоненти: радій і уран – не виявлені.

Інформація про виконану роботу

Метою роботи було вивчення стану гідрологічних ресурсів у межах Яворівського НПП та прилеглих територій. Робота полягала у проведенні повторної інвентаризації джерел, оцінці їх стану та проведенні розчищувальних робіт.

Відповідно до рішення МАБ ЮНЕСКО (червень 2011 р.) територія Яворівського національного природного парку і околиць входять до складу української частини біосферного резервату «Розточчя», як транзитна зона. Тому дослідження гідроресурсів Яворівського НПП і прилеглих територій набуває важливого значення. Науко-

во-дослідними роботами переслідується ціль, що узгоджується із завданнями Всеєвропейської екологічної мережі, яка є одним з головних напрямків дії Всеєвропейської стратегії збереження біологічного та ландшафтного різноманіття.

Дана дослідницька робота здійснювалася в кілька етапів.

1. Підготовчий етап. Учні опрацьовували існуючий науково-дослідний і краєзнавчий матеріал, зверталися до старожилів.

2. Дослідницький етап. Спільно із науковцями, відповідно до інвентаризації, відшукували існуючі джерела, відбирали проби води.

3. Аналітичний етап. Під керівництвом наукових співробітників провели обстеження стану джерел. Виконали картосхему існуючих джерел.

4. Практичний етап. Розчистили джерела. Провели еколого-просвітницький захід під гаслом «Вода – це життя! Допоможи зберегти!»

III місце

Назва роботи – Протиповеневі та протипаводкові заходи на р. Кільчень для захисту від підтоплення населених пунктів Магдалинівського району.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Магдалинівське міжрайонне управління водного господарства (Дніпропетровська область)

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

З неглибокої степової балки на схід від села Голубівка Новомосковського району починається тихоплинна річка Кільчень. Протікає по території Новомосковського, Магдалинівського та Дніпропетровського районів і впадає в Самару з правого боку. Довжина – 109,8 км (в межах Магдалинівського району – 53,4 км).

Походження назви річки довгий час вважалося загадковим. Існувало декілька безпідставних версій. Допомогли пошуки видатного вченого Д. І. Яворницького. В «Киевской старине» (1894 рік) в його невеличкій публікації згадується про Кільчень. Як виявилось, це слово тюркського походження і означає «шабля, меч». Дійсно, вигини річки нагадують форму ятагана – турецької шаблі з увігнутих лезом.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

Років 50-60 тому річка Кільчень була повноводною і глибокою. Тут напували худобу, купалися, рибалили, по Кільчені снували десятки човнів. Глибина місцями сягала 4-5 м. Та поступово, хоч і

повільно, річка замулювалася під весняними стоками і дощами. А в 50-х роках почали розширювати площі орних земель, стали орати луки, місцями аж до самого берега. Дощами, весняними водами ґрунт з цих площ зносився в річку, і вона мілішала на очах, стала заростати очеретом, рогозом, кугою, а влітку пересихати навіть в тих місцях, де раніше купалися. Зникли під заростями цілі плеса, річку в більшості стали переходити вброд. В населення, чий садиби розташовані вздовж річки, почало підтоплювати погреба та будівлі під час весняних паводків.

Під час виконання робіт по проекту було розчищено та поглиблено 1,1 км русла р. Кільчень в районі с. Олександрівка та покращено санітарно-екологічні умови проживання 300 мешканців с. Олександрівка.

Інформація про виконану роботу

Метою виконаних робіт було відновлення природного стану ділянки р. Кільчень та захист від шкідливої дії вод та покращення побутових умов місцевого населення. З цією метою було проведено днопоглиблювальні роботи протяжністю 1,1 км на території Олександрівської сільської ради Магдалинівського району, вартість проведених робіт склала 1,7 млн грн. (у цінах на 01.01.2010 р.). Покращено санітарно-екологічні умови проживання 300 мешканців с. Олександрівка.

Висновки.

Зважаючи на загальну ситуацію в цілому з водними об'єктами в державі, можна тільки порадіти за мешканців Олександрівської сільської ради Маг-

далинівського району, адже саме до них повернулася річка їхнього дитинства, зникли проблеми з підтопленням садиб. І дивлячись на радісні обличчя сільських мешканців, розумієш, що не варто на цьому зупинятися – чекають своєї черги інші сільські ради, через які протікає річка Кільчень, чекає і сама річка, коли на ній далі розпочнуться роботи.

Народна мудрість говорить: «Які люди, така й природа довкола них». І це справді так, бо тільки від нас залежить, в якому стані буде середовище,

що нас оточує. Адже чисто не там, де прибирають, а там, де не сміять. Тому треба піклуватися про довкілля: не кидати сміття, де завгодно, на природі залишати після себе місце відпочинку прибраним. Це ті правила, які в змозі дотримуватись кожен із нас. Чутлива й вдячна природа завжди відгукнеться на турботу людини.

Ми повинні дбати про довкілля, щоб нашому поколінню не було соромно перед нащадками через те, що не змогли зберегти матінку – природу.

III місце

Назва роботи – Відновлення та впорядкування джерела.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Радомишльське міжрайонне управління водного господарства Житомирської області.

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Управління у межах своїх повноважень забезпечує на території Радомишльського, Коростишівського, Малинського і Брусилівського районів вирішення питань щодо експлуатації державних меліоративних систем, використання, збереження та відтворення поверхневих водних ресурсів.

Витік кожної річки, річечки чи струмка починається з природного джерела – зародка водної артерії. За рахунок цих витоків поповнюються водою наші річки та ставки. Однією із складових забезпечення населення водою є природні джерела, воду з яких використовує велика кількість населення міста та району.

Інформація про виконану роботу

мета: збереження та відтворення водних ресурсів, виконання робіт з упорядкування джерел, які підживлюють наші річки.

одержаний результат: працівники Радомишльського міжрайонного управління водного господарства спільно з іншими організаціями, громадянами, сільськими радами та учнівською

молоддю, усіма тими, хто не байдужий до природи рідного краю, проводять їх відновлення та благоустрій. Протягом останніх років в зоні діяльності управління відновлено 28 природних джерел.

Одним з таких джерел є джерело «Кип'яче», упорядковане на безіменному струмку в поймі р. Ірша в с. Чоповичі Малинського району Житомирської області.

Висновки.

Люди приїжджають сюди, щоб напитися цілющої води, зануритись у води купальні та отримати зцілення.

Жива волога із струмочка

На березі ставка біжить

Напийтесь, наберіть додому,

Цілющу воду оцініть.

Із різних місць прямують люди

Набрати чистої води,

Ті, хто її один раз випив,

Не раз повернуться сюди.

Тече артерія природи

З землі виходить для людей,

Отож приймайте, користуйтеся

І бережіть дарунок цей!

Збереження і відродження річок та джерел – запорука національної безпеки України. Адже у багатьох річках формується основна частина доступних для використання водних ресурсів. А проблема забруднення води – це проблема збереження генофонду нації, здоров'я українців сьогодні, проблема їх виживання в недалекому майбутньому.

Категорія 3.

«Інститути громадянського суспільства»

I місце

Назва роботи – Малі річки – великі турботи (аналіз екологічного стану річки Псел).

Інформація про колективного (індивідуального) учасника.

Всеукраїнська дитяча спілка «Екологічна варта», Комсомольський міський осередок в Полтавській області; екологічний загін «ВАРТА» навчально-виховного комплексу імені Л. І. Бугаєвської (м. Комсомольськ, Полтавська область).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Ландшафтний заказник «Заплава Псла» – цінний природний комплекс лісових ділянок, лук та заплавної водойми в пониззі річки Псел із багатим рослинним та тваринним світом, розташований в околицях сіл Кузьменки, Кияшки (Кременчуцького району, Полтавської області) та охоплює територію в межах Комсомольського лісництва.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

Погіршення санітарно-екологічної ситуації в межах ландшафтного заказника: розмив берегів, посилення ерозійних процесів, замулення та обміління берегів, засмічення поверхні водойми побутовими відходами.

Інформація про виконану роботу

1) складання еколого-географічної характеристики ландшафтного заказника;

1) хімічний аналіз води водойми;

2) організація екологічних десантів з прибирання території заказника;

2) інформування жителів та гостей міста про необхідність бережливого ставлення до природного середовища;

3) ознайомлення учнів НВК із екологічним станом «Заплави Псла»;

3) презентація проведеної роботи на науково-практичній конференції «Рідному місту – чисту екологію».

Дослідження якості води у річці

Розчищення джерела в межах заплави Псла

4) проведення еколого-економічного зонування території з метою встановлення екостану даного регіону;

5) створення інтернет-сторінки «Заповідні території околиць Комсомольська» для розміщення на молодіжному сайті міста;

6) співпраця з міським відділенням рибінспекції щодо збереження мальків риб під час повеней;

7) проведення акції «За пакет сміття – подарунок»;

8) підвищення правової та екологічної грамотності учнів, батьків, громади.

I місце

Назва роботи – Управління водними ресурсами Черкащини та шляхи їх раціонального використання. VI обласна молодіжна науково-практична конференція.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Черкаська обласна організація Всеукраїнської екологічної ліги (м. Черкаси).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Діяльність була спрямована на вивчення та дослідження стану малих річок Черкащини та поліпшення їх екологічного стану.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

До основних екологічних проблем водних ресурсів Черкаської області можна віднести інтенсивне забруднення їх стічними водами. Найбільшими забруднювачами водних об'єктів області є комунальні господарства, цукрові заводи, а також хімічні підприємства.

Склад води р. Дніпро як найбільшої водної артерії області за класифікацією ДСТУ 4808:2007 відповідає III класу якості води поверхневих вод.

Нагромадження радіонуклідів та інших забруднювальних речовин переважно в донних відкладах створює передумови для тривалого їх перерозподілу через стік усіх водосховищ дніпровського каскаду.

Ситуація в деяких регіонах області, а також у першу чергу в басейні Дніпра, ускладнюється значним рівнем розвитку ерозійних процесів, підтопленням та берегоруйнуванням.

Проблема «цвітіння води» є наслідком розповсюдження зелених водоростей, їх високій поширеності.

Іншою стороною проблеми «цвітіння води» виступає людина, а саме її діяльність. Після побудови водосховищ на р. Дніпро розширилось водне дзеркало на всьому протязі річки і, як його похідна, збільшився загальний об'єм водних запасів. Хоч через греблі гідроелектростанцій проходять тони води, які дають енергію турбінам, але 80% води все ж таки залишаються в чаші водосховища. Ця вода застоюється, заростає водоростями, тобто проходить її «цвітіння». В останні роки чітко простежується тенденція до поширення явища «цвітіння води» у Кременчуцькому водосховищі.

Господарський комплекс у басейні р. Дніпро – основного джерела водокористування області, протягом останніх десятиліть розвивався без урахування економічних та екологічних наслідків для України. Основний обсяг промислового виробництва з перевагою «брудних» галузей – мета-

лургійна, хімічна, вугільна, найбільші енергетичні об'єкти та масиви зрошуваних земель – сконцентровані в басейні р. Дніпро, де місцеві водні ресурси значно менші, ніж потреби в них. Із Дніпра для потреб промисловості та сільського господарства щороку беруть майже 15 млрд м³ води, а в атмосферу кожного року викидається понад 10 млн т газопилових забруднень. Із різними стоками (дошовими й талими водами) у Дніпро та водосховища потрапляє понад 50 тис. тон азотних сполук, 40 тис. тон фосфорних, 20 тис. тон калійних, близько 1 тис. тон заліза, 40 тон нікелю, 2 тони цинку, 1 тона міді, 0,5 тон хрому тощо.

Результати досліджень були направлені в Черкаське обласне та регіональне управління водних ресурсів. Крім того, інформація була направлена в Державну екологічну інспекцію в Черкаській області з проханням розглянути матеріали і прийняти відповідні заходи до порушників законодавства України щодо збереження водних ресурсів України, зокрема Водного кодексу України.

Інформація про виконану роботу

Мета: дослідити стан водних ресурсів Черкащини;

Завдання: залучити до вирішення проблем забруднення малих річок Черкащини молодь, а саме школярів та студентів;

Одержаний результат:

- досліджено стан річок Черкащини;
- визначено нові джерела забруднення водних об'єктів;
- проведено рейди по берегам річок з метою зменшення їх забруднення сміттям;
- під час підготовки доповідей учні та студенти ознайомилися з різноманітними технологіями покращення стану річок;
- сформовано громадську думку щодо необхідності захисту водних ресурсів Черкащини від забруднення.

Висновки.

З метою поліпшення екологічного стану басейну р. Дніпро та інших водних об'єктів області потрібно здійснювати невідкладні заходи, а саме:

- Розробляти пріоритетні програми екологічно-ефективних заходів, спрямованих на розв'язання проблем басейнів річок.
- Упроваджувати систему басейнового управління, що, з одного боку, нестиме повну відповідальність за стан вод басейну, а з іншого – матиме в своєму розпорядженні всі необхідні важелі регулювання, насамперед, фінансові.
- Розвивати регіональну систему екологічно безпечного і сталого управління водними ресурсами басейнів.

• Розробляти потрібні організаційні та юридичні механізми оцінювання, контролю і запобігання забрудненню водних ресурсів басейну. Налагодити робочі зв'язки з усіма державними, науковими

і громадськими організаціями та установами шляхом створення комплексного управління природоохоронною діяльністю.

II місце

Назва роботи – Облаштування природного джерела «Княже» в басейні еталонної річки Турчанка Корюківського району Чернігівської області.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Чернігівська обласна організація Всеукраїнської громадської організації «Товариство меліораторів та водогосподарників України».

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Природне джерело «Княже» розташоване на території Охрімівської сільської ради Корюківського району Чернігівської області у північно-західній частині с. Охрімівичі на відмітці 146,2 м (БС).

З джерела витікає струмок який впадає в р. Передовка, що є правою притокою річки Турчанка. Середня витрата джерела становить 1 л/хв.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

Припинено процес замулення водного джерела, покращилась якість води, створено рекреаційну зону.

Інформація про виконану роботу

– Проведено розчищення джерела від мулу, встановлено альтанку, пішохідний місток, упорядковано та огорожено територію навколо джерела, встановлено інформаційно-просвітницькі стенди з екологічної тематики та водоохоронні знаки;

– Доглядові роботи для підтримання джерела в належному санітарному та екологічному стані. З метою формування екологічної свідомості населення планується проведення екологічних акцій, семінарів природоохоронного спрямування;

II місце

Назва роботи – Скажімо «Ні» фосфатам у водоймах!

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Яремчанська міська екологічна громадська організація «Мама-86-Яремче».

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Наша діяльність спрямована на охорону та збереження малих та середніх річок Карпатського національного природного парку (КНПП), що на Яремчанщині. Річка Прут є головною водною артерією, яка має багато приток I порядку. Гірські ріки тут відіграють величезне рекреаційно-господарське значення, а деякі з них є джерелами питної води як для місцевого населення, так і тих, хто проживає нижче по течії. Проте, з активним розвитком туризму, вони зазнають значного антропогенного впливу. Щороку кількість садиб, що приймають гостей КНПП, зростає, а тому збільшується і кількість стихійних сміттєзвалищ вздовж прибережних смуг та збільшується об'єм стічних вод, що поступають у річки без належної очистки. Особливо гостро це питання стоїть в

сухі періоди року, які останнім часом часто спостерігається.

Тому ми стали одними із регіональних активістів кампанії «Тиждень екологічного споживача», яка була започаткована ВЕГО «Мама-86» на національному рівні за прикладом та підтримкою громадської організації SSNC (Шведське Товариство Охорони Природи).

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

Близько 98% пральних порошоків, що продаються в Україні, містять великі кількості фосфатів, ПАВ та інших небезпечних складників. Потрапляючи зі стічними водами до водойм, фосфати є основною причиною евтрофікації («цвітіння») води. Тобто, активно ростуть синьо-зелені водорості. При їхньому розкладанні виділяються токсичні речовини, що значно погіршують якість води, гине фауна, зростає небезпека отруєння і для людей, що купуються чи використовують воду з водойм для різних потреб.

На відміну від країн ЄС, в Україні це питання залишається нерегульованим. Населення слабо обізнане із негативними наслідками вико-

ристання пральних порошків, із високим вмістом фосфатів та ПАР, і при виборі засобів, як правило, орієнтується на ціну та, обіцяні рекламою, переваги товару. Торгівельні мережі, не бачачи попиту на більш екологічні види порошків, не поспішають пропонувати покупцям альтернативні засоби.

Враховуючи комплексність проблеми, необхідно діяти різними напрямками – взаємодія з органами виконавчої влади, з бізнесом та з громадянами.

Інформація про виконану роботу

Мета: сприяти сталому, екологічно обґрунтованому вибору громадян, а саме: зменшенню споживання пральних порошків з високим вмістом фосфатів та поверхнево-активних речовин (ПАР), що становлять загрозу для здоров'я та призводять до руйнування екосистем водою.

Завдання:

– провести міжсекторальний діалог з усіма зацікавленими сторонами для розроблення спільної стратегії скорочення споживання пральних порошків з високим вмістом фосфатів та ПАР на Яремчанщині;

– підвищити рівень поінформованості громадян з даної проблеми, а також заохотити їх до екологічно-відповідального споживацького вибору;

– сформувати групу екологічно відповідального бізнесу.

Провести заходи:

1) семінари для територіальних громад Яремчанщини з метою підвищення рівня поінформованості громадян з проблем негативного впливу фосфатів на довкілля та здоров'я людини;

2) поширення досвіду на обласному рівні через Громадські ради при Держекоінспекції та Держуправлінні екоресурсів в Івано-Франківській області;

3) підготовка спільного звернення від місцевої влади та громадських екологічних організацій до постачальників побутової хімії щодо мінімізації

шкідливих товарів на прилавках і надання переваги екологічно безпечній продукції;

4) розробка критеріїв для екосадиби в частині «охорона водних ресурсів»;

5) робота з молоддю – моніторинг якості водою за допомогою експрес-тестів, екологічні семінари;

6) повторне анкетування населення з метою порівняльного аналізу;

7) подальше висвітлення проблеми через ЗМІ та Інтернет-ресурси.

Одержаний результат. Інформаційна кампанія викликала певний резонанс у суспільстві. Кількість поінформованих осіб складає біля 2 млн. Бенефеціари почали купувати безфосфатні пральні порошки. Про це свідчать їх відгуки, як позитивні, так і негативні – працює зворотний зв'язок через запитання, прохання отримати інформацію про альтернативні порошки, про можливість визначити твердість води, яка необхідна для правильного дозування, про торгові точки, де можна придбати безпечну продукцію тощо.

Висновки.

Інформаційна кампанія дозволила підвищити рівень обізнаності не тільки місцевих жителів, але й сусідніх областей.

Учасники вирішили надалі поширювати отриману інформацію серед друзів та знайомих. Власники екосадиб особливо активно взялися за вивчення складу пральних порошків та пошуку альтернативи. Міська влада запропонувала ідею підготовки спільного звернення до власників магазинів побутової хімії з метою обмеження ввезення шкідливих для здоров'я та довкілля миючих засобів та пральних порошків. Цікавою та репрезентативною для всіх учасників була фотовиставка. Понад 200 осіб відвідало стаціонарну виставку.

Нашу ініціативу підтримує Держуправління екоінспекції в Івано-Франківській області та планує всіляко сприяти в реалізації подальших планів кампанії.

II місце

Назва роботи – Стан річок та озер Дніпропетровщини та їх відродження.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Дитячий осередок «Екологічна варта» комунального закладу освіти «Спеціалізована середня загальноосвітня школа № 142 еколого-економічного профілю» (м. Дніпропетровськ).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Комунальний заклад освіти «Спеціалізована середня загальноосвітня школа № 142 еколого-економічного профілю» Дніпропетровської міської ради розташована на мальовничому лівому березі Дніпра, поруч з озером Московським в Амур – Нижньодніпровському районі м. Дніпропетровська на житловому масиві Фрунзенський. Житловий мікрорайон багатопверхових житлових будинків, який розвивається з початку 1980-х років розташований на намівних піщаних ґрунтах в заплаві р. Дніпро. При його проектуванні передбачалося, що це буде

один з найбільших районів міста – на території понад 300 гектарів, з населенням близько 300 тисяч людей. В процесі будівництва мікрорайону реконструювалося озеро Московське (прокладений канал до Дніпра довжиною 3 км) і формується прибережна зона відпочинку вздовж каналу.

Інформація про виконану роботу

Мета роботи:

– розширення практичної діяльності, спрямованої на залучення жителів басейну р. Дніпро до охорони і поліпшення стану річок, озер, інших водойм, раціонального використання їх ресурсів, підвищення екологічної обізнаності громадян щодо охорони водних об'єктів, привернення уваги до проблеми великих і малих річок. Ця робота стала систематичною, реальною, практичною справою по відродженню та охороні джерел.

– відродження водних джерел, що живлять наші річки та озера, ця робота направлена на розширення в суспільстві практичної природоохоронної діяльності, спрямованої на охорону і поліпшення стану джерел, річок та водойм України, раціональне використання водних ресурсів, підвищення екологічної і правової обізнаності громадян щодо охорони водних ресурсів шляхом залучення широких верств населення до природоохоронної роботи, розвитку громадських екологічних ініціатив.

Завдання:

- покращення стану водойм Дніпропетровщини;
- залучення широкої громадськості до практичної природоохоронної роботи;
- висвітлення прикладів позитивної практики водокористування;
- створення прибережних захисних смуг для збереження водних об'єктів Дніпропетровщини;
- вивчення екологічного стану річок та озер Дніпропетровщини та розробка і впровадження дій з їх оздоровлення.

Учні школи за участю органів виконавчої влади, спільно з громадськими організаціями проводять роботу з очищення берегів озера Московське, приби-

Екологічний актив перед початком заходу з прибирання берегової смуги каналу

Підготовка до роботи

рання сміття вздовж узбережжя каналу, насаджують дерева з метою укріплення берегової лінії каналу, розвішують годівниці та шпаківні для привабливання птахів до лісу навколо озера Московське.

Учениця 10-А класу Гладка Катерина Ігорівна на чолі з науковими керівниками Барановським Борисом Олександровичем, кандидатом біологічних наук, провідним науковим спеціалістом НДІ біології ДНУ та аспірантом ДНІ біології ДНУ Волошиною Ніною Олегівною дали оцінку екологічного стану озер лівобережжя Дніпра в межах Дніпропетровська за складом макрофітів. Отримані матеріали можуть бути використані при заходах щодо оптимізації екологічного стану озер району досліджень після механічного відновлення їх гідрологічного режиму.

Дослідження показали, що основним фактором, який змінив природу річкових долин, було масове вирубування лісів, які займали річкові долини північної зони Степу. Другим фактором, що змінив малі річки, було створення ставків та водосховищ. Здавна людина в аридних областях Землі намагалася рівномірно перерозподілити річковий стік, накопичуючи воду в штучно створених водоймах-ставках та водосховищах. При створенні ставків та водосховищ змінюються природні умови та біорізноманіття річкових долин.

З 60-х років стала проводитися масова оранка схилів річкових долин і навіть заплавл. Це призвело до занесення і замулення русел.

Члени «Екологічної варті» вийшли зі зверненням до жителів житлового масиву Фрунзенський щодо збереження водних водойм Землі та з проханням залучитися до прибирання території навколо озера

Жителі відгукнулися на прохання учнів та вчителів школи і разом з ними прибирали сміття та висаджували дерева.

Результатом роботи є покращення стану озера Московського та розуміння громадськістю необхідності збереження озер та річок Дніпропетровщини.

Шановні мешканці житлового масиву Фрунзенський!

Ми, учні та вчителі комунального закладу освіти «Спеціалізована середня загальноосвітня школи №142 еколого-економічного профілю», звертаємося до Вас із закликом

«Любимо Природу – збережемо Воду!»

Вода – це джерело життя, яке поступово стає одним з найбільш дефіцитних ресурсів. Глобальною екологічною проблемою сучасності є виснаження та забруднення водних ресурсів. Вода після її використання скидається у водойми, більшою мірою без належного очищення. Тільки в Україні щороку до річок, ставків та озер скидається понад 3 млрд. м³ забруднених стоків. У 260 містах України якість питної води не відповідає екологічним нормам. Понад 1 тис. населених пунктів, особливо в південних та східних регіонах, через природні та технологічні причини не мають гарантованих джерел водопостачання.

Вода – це безцінний природний ресурс, який необхідно берегти, примножувати та раціонально використовувати.

Особлива увага приділяється відновленню джерел та витоків річок і створенню поблизу них нових місць відпочинку, прибиранню сміття та ліквідації сміттєзвалищ, залісненню територій, висаджуванню саджанців дерев та кущів.

Ми закликаємо Вас, не засмічувати берега річок, каналів, не залишати сміття після пікніків, не влаштовувати звалищ на берегах.

Якщо кожен збере мішок сміття, нащадки будуть нам тільки вдячні, а чиста вода не стане дорожче нафти через декілька десятків років.

Цим зверненням закликаємо серйозно замислитися над станом нашої планети, над християнським покликанням бережливого ставлення до створеного Богом світу, а також помолитися за збереження всього світу, а зокрема лісів з різноманіттям їхніх екологічних систем та численних мешканців, і зробити свій особистий внесок для покращення стану природного довкілля.

Ми сподіваємось, що кожен з нас не залишиться байдужим до долі річок рідного краю, нашого чудового Дніпра. Кожен з нас буде розповідати іншим про значення цілющої води, буде закликати дорослих і малих не бруднити річку, не викидати сміття, любити наше Дніпро і берегти, щоб наші нащадки не дорікали нам за бездушність.

Збережемо свою річку!

Ми Вас кличемо у світ дивовижний Природи,

Де не буде горя і біди.

Де джерельні чисті води,

Де ростуть рясні сади.

Спів птахів лунає дзвінко.

Ми ж потрапимо туди,

Якщо будемо довкілля берегти!

Категорія 4.

«Екологічні товариства і гуртки загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів та позашкільних закладів»

I місце

Назва роботи – Ведмедівська криниця

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Кролевецька районна станція юних натуралістів, Сумська область.

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Водні ресурси району представлені річковою сіткою, озерами, штучними водоймами та підземними водами. Річки відносяться до басейну річки Дніпро. Середня густина річкової системи Кролевецького району 0,2 км². Найбільша річка в районі – р. Сейм, яка протікає вздовж південного кордону району. Річка Сейм протікає на південь вздовж сіл Камінь, Мутич, Червоний Ранок, Заболотово близько 34,7 км. Правий берег річки крутий, лівий – пологий, ширина в окремих місцях – 85 м, глибина – 6-7 м, швидкість течії 2 м/сек., має багато мілин та перекатів, вся долина річки заливається весняними паводками. Це типова рівнинна річка, падіння від витоків до гирла 128 м, що складає похил 16 м на 1 км. Ще в 30-ті роки минулого століття річка Сейм була повноводною, на ній було відкрито пароплавне сполучення до м. Курська.

До малих річок Кролевецького району належать річки Реть, Есмань, Свидня, Клевень, Ведмедівська. Русла річок хвилясті, зарослі очеретом та осокою. Ширина їх в межах 3-10 м, глибина – 0,3-1,5 м. Нахил річок незначний – 0,8-1 м на 1 км, що зумовлює їх спокійну течію. Швидкість течії 0,1-0,6 м/с. По своєму режиму річки належать до типу рівнинних, живлення у них снігове, дощове та ґрунтове. Амплітуда коливання води в малих річках біля 2 м.

Стан малих річок нашого району викликає серйозне занепокоєння у вихованців Кролевецької районної станції юних натуралістів. Юннатами проведено ряд робіт з вивчення екологічного стану річок, джерел та криниць нашого району.

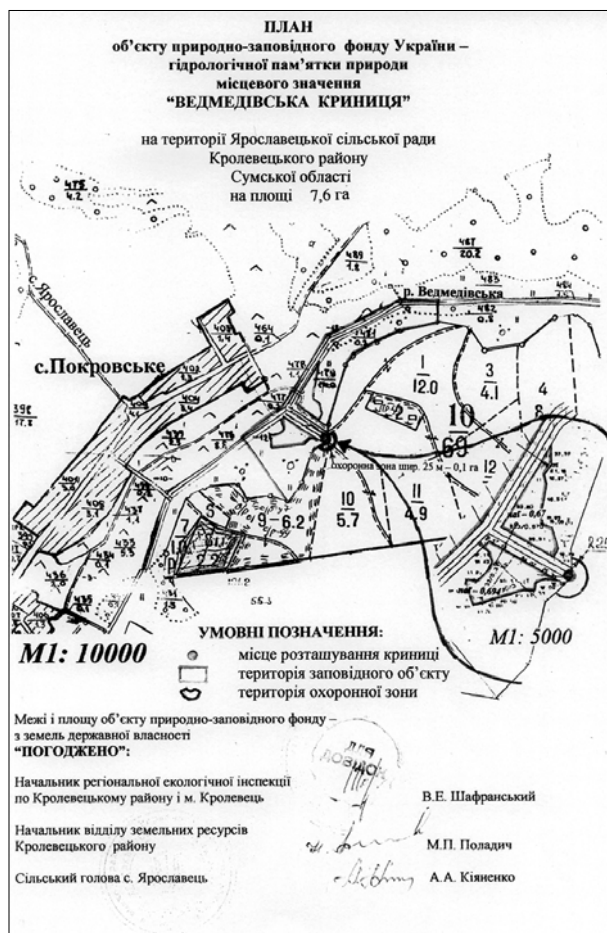
Ведмедівська криниця, має бути заповідною, розташована на межі заплави р. Ведмедівська та притоку р. Ворголка, її лівий берег знаходиться навпроти с. Покровське Ярославської сільської ради. Це незвичайне гідрогеологічне утворення – самовиливне джерело води з великим дебітом.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

Покращення екологічного стану водного об'єкту. Підтримання чистоти води, необхідної для збереження гарного екологічного стану.

Інформація про виконану роботу

Мета: екологічна характеристика, комплексна оцінка сучасного стану гідрологічної пам'ятки природи місцевого значення «Ведмедівська криниця», проведення практичної природоохоронної діяльності, спрямованої на охорону і поліпшення стану джерела, підвищення екологічної і правової обізнаності учнів щодо охорони водних ресурсів, формування природоохоронного ставлення до багатств рідного краю.

Завдання:

- вивчення стану гідрологічної пам'ятки природи місцевого значення – «Ведмедівської криниці»;
- визначення основних екологічних проблем;
- проведення основних гідрологічних спостережень та дослідів;
- оволодіння учнями теоретичних знань та практичних навичок щодо впорядкування та доглядання за джерелом;
- дослідження флори і фауни р. Ведмедівка;
- виховання цивілізованого господаря;
- формування та розвиток творчої працелюбної особистості;
- турботливе ставлення до природи рідного краю.

У 2012 році вихованці гуртка «Художнє різьблення по дереву» розпочали новий проект «Екологічна експедиція по вивченню та впорядкуванню стану «Ведмедівської криниці».

У зв'язку з тим, що була знайдена популяція пальчатокорінника травневого, занесеного до Червоної книги України, до території заповідного об'єкта включено лівобережну частину заплави річки Ведмедівки площею 7,6 га. З метою усунення негативного впливу на дебіт джерела під час можливого вирубування прилеглої до джерела деревостану, на його водозбірній площі утворена охоронна зона криниці 25м на площі 0,1 га. За матеріалами земельного кадастру, територія заповідного об'єкта віднесена до земель запасу, а його охоронної зони – до земель лісового фонду державної власності за межами населених пунктів.

Метою створення пам'ятки природи є збереження унікального гідрологічного утвору – самовиливного джерела води. Це джерело води належить до кількох таких джерел в області з найбільшими дебітами.

За час проекту вихованці СЮН дослідили історію походження джерела та встановили його географічне положення.

Завдяки віддаленості гідрологічної пам'ятки від міста заповідна територія знаходиться у непоганому стані, проте трапляються несанкціоновані смітники. Юннати вивчили і дослідили рослинний і тваринний світ водної екосистеми. У джерелі зростає вероніка водяна, в каналі – ряска мала та триборозенчаста тощо.

Вихованці СЮН здійснили фізико-хімічний аналіз джерельної води, здійснивши ряд практичних робіт. Також була відібрана учнями проба поверхневої води і направлена на дослідження до Сумської лабораторії моніторингу вод і ґрунтів, начальником відділу водних ресурсів Кролевецького МУВГ Жеребцовим М. В.

Під час екологічних рейдів до «Ведмедівської криниці» навесні та восени 2012 року було проведено ряд робіт з облаштування прилеглої до джерела території та альтанки, яка знаходиться поруч.

Восени цього року, під час екологічної експедиції до «Ведмедівської криниці», було встановлено інформаційний стенд.

Стенд було виготовлено Кролевецьким міжрайонним управлінням водного господарства.

Написання тексту та малюнки виконали під час занять вихованці гуртка «Художнє різьблення по дереву»

Отриманий результат:

- здійснено моніторинг гідрологічного режиму р. Ведмедівка;
- виявлено одне головне джерело, до якого сходяться чотири менших;
- розчищення джерела від сухих дерев, гілок, залишків водної рослинності, осоки, очерету тощо;
- встановлення інформаційного стенду та настанови щодо бережливого ставлення до «Ведмедівської криниці»;
- встановлення біля альтанки урни для сміття;

- встановлення географічного положення водойми;
- вивчення рослинного і тваринного світу водних екосистем;
- лабораторне дослідження проби поверхневих вод;
- здійснення практичних робіт щодо вивчення фізико-хімічних властивостей води «Ведмедівської криниці»;
- проведення роз'яснювальної роботи з мешканцями с. Покровське.

І місце

Назва роботи – Збережемо річку Здвиж для нащадків!

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Товариство гімназистів «Земляни» Макарівський НВК «ЗОШ I ступеня – районна гімназія».

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Річка Здвиж – права притока річки Тетерів (басейн Дніпра).

Назва річки Здвиж походить від назви *«трясовина»* (непрохідне болото), ймовірно від великого заболочення.

Протікає у Брусилівському районі Житомирської області та Макарівському, Бородянському та Іванківському районах Київської області. Довжина 145 км, площа басейну 1775 км². Бере початок з болота поблизу села Озера. Долина трапецієвидна, ширина до 4 км, глибина до 25 м. Заплава у верхів'ї заболочена, ширина її до 1 км. Річище помірно звивисте, ширина до 20 м, глибина (у межень) – 1-2 м. Похил ріки 0,59 м/км. Живлення мішане, замерзає наприкінці листопада, скресає до середини березня. Здвиж – водоприймач осушувально-зволожувальної системи. Для регулювання стоку споруджено водосховище. Річка має систему меліоративних каналів. Частина правобережжя Здвижу, у низині, знаходиться у складі Дніпровсько-Тетерівського заповідного лісомисливського господарства.

Праві притоки: Водотий, Очеретянка, Фоса, Липова, Стрижень, Гореня, Бучка (річка), Трость.

Ліві притоки: Болотяний, Теснівка, Небелиця, Почепин, Вабля, Задрипанка, Лучиця.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

Річка все більше заростає очеретом, поступово почало зменшуватись русло річки, замулилися джерела водойм, погіршився санітарно-екологічний стан. Доведено, що на екологічний стан

річки впливають різноманітні фактори, які тісно взаємопов'язані, а саме забруднення ґрунтів, атмосфери, зміна ландшафтно-ї структури, неефективна робота каналізаційно-очисних споруд та забруднення і засмічення річки побутовими та іншими відходами.

Однією з основних причин екологічної проблеми даної водойми є скид неочищених та недостатньо очищених стічних вод, що призводить до забруднення річки органічними речовинами, біогенними елементами.

На екосистему річки впливають також стоки із сільськогосподарських угідь, на що вказує вміст нітратів, які перевищують гранично допустимі норми в 1,2-1,5 рази. Аналогічно відмічено підвищення нітритів, що вказує на забруднення води азотовмісними органічними сполуками. Хоча на даний час забруднення річки у порівнянні з попередніми роками дещо знизилася, що пов'язано зі спадом виробництва та зупинкою підприємств, проте рівень забруднення води в річці ще коливається в межах перевищення гранично допустимих норм.

Інформація про виконану роботу

Метою проведення Проекту «Збережемо річку Здвиж для нащадків!» було проведення комплексу робіт з оздоровлення (відновлення) окремих ділянок річки Здвиж за участю гімназистів Макарівського НВК «ЗОШ I ступеня – районна гімназія», товариства «Земляни», Макарівської районної державної адміністрації, Макарівської районної та селищної рад, широкої громадськості.

Дана мета передбачала вирішення таких завдань: відновлення та впорядкування водних об'єктів Макарівського району; залучення широких верств населення до практичної природоохоронної роботи, спрямованої на охорону і поліпшення стану джерел, річок та водойм Макарівського району, раціональне використання водних ресурсів, підвищення рівня екологічної і правової обізнаності

громадян (зокрема гімназистів) щодо охорони водних ресурсів, шляхом розвитку громадянських екологічних ініціатив; підтримка природоохоронної діяльності, спрямованої на досягнення конкретних практичних результатів з охорони та оздоровлення водних об'єктів; активізація екологічних ініціатив об'єднань громадян та окремих активістів; проведення просвітницько-інформаційної діяльності щодо основних положень водного законодавства та практики його застосування, актуальних проблем стану водних ресурсів, їх реального впливу на здоров'я людей, висвітлення прикладів позитивної практики водокористування, впорядкування і догляд (очистка, залуження, заліснення) існуючих прибережних захисних смуг річок; створення прибережних захисних смуг; провадження заходів з відновлення історично сформованих природних ландшафтів у межах водоохоронних зон річок; вивчення екологічного стану окремих річок, джерел (збір інформації) та розробка і впровадження планів дій з їх оздоровлення.

В ході виконання Проекту «Збережемо річку Здвиж для нащадків!» товариством «Земляни» було проведено значну роботу, спрямовану на досягнення конкретних практичних результатів по поліпшенню екологічної проблеми річки Здвиж. Гімназистами було проведено чимало заходів, які привернули увагу громадськості та влади Макарова до означеної проблеми. Зокрема, було проведено конкурс пісень, малюнків, комп'ютерної графіки, фотовиставки про річку Здвиж. Проводилося вивчення її історії протягом 2011-2012 навчального року та створювалися комп'ютерні презентації гімназистами 2-11 класів Макарівського НВК «ЗОШ I ступеня – районна гімназія» на тему «Природне середовище річки Здвиж».

Багато було проведено екологічних заходів протягом 2011-2012 навчального року, які розповідали про довкілля, забруднення водойм, річок та озер. Постійною була діяльність екологічної агітбригади «Земляни» з виступами перед учнями інших шкіл та громадськістю району.

Було організовано та проведено 10 суботників по ліквідації стихійних сміттєзвалищ, очищення від сміття та металобрухту лісосмуг, території уздовж берега річки Здвиж;

Гімназисти очистили джерело «Струмок», біля селища Макарів, з якого вода стрімким потічком стікає до Гавронщинського водосховища, що в руслі річки Здвиж. Спільно з шефами – ДП «Макарівське лісове господарство» – вони почистили кам'яну кладку круглого перерізу у вигляді колодязя, поновили дерев'яну кришку, почистили дерев'яну кладку довжиною 95 м. до річки Здвиж.

Гімназистами було виготовлено та встановлено 100 шпаківень в парках селища Макарів та біля річки Здвиж. Було посаджено триста дерев

вздовж берега річки Здвиж. До роботи були залучені 150 гімназистів старших класів, батьки, вчителі і працівники Макарівської районної адміністрації та Макарівської районної ради на чолі із головами.

Проведено загальношкільну конференцію з участю громадськості, селищного голови Іващенко О. М., депутатів районної ради з проблем розчистки річки Здвиж, розчистки водойми, несанкціонованих кар'єрів ґрунту тощо (2010 р.), в якій взяло участь 100 гімназистів, вчителі, депутати селищної та районної рад.

На базі Макарівського НВК «ЗОШ I ступеня – районна гімназія» відбувся обласний екологічний семінар-нарада по відродженню та збереженню водних джерел і охороні водних ресурсів в Києво-Святошинському та Макарівському районах в межах щорічної акції «До чистих джерел» (22 вересня 2011), що проходила Державним Агентством водних ресурсів України, Управлінням водного господарства в місті Києві та Київській області, Ірпінським міжрайонним управлінням водного господарства на базі Макарівського НВК «ЗОШ I ступеня – районна гімназія».

Також було проведено історико-краєзнавчу конференцію «Макарівські історико-краєзнавчі читання» в Макарівському НВК «ЗОШ I ступеня – районна гімназія» 25 листопада 2011 року спільно з Київським національним університетом імені Т. Шевченка (історичний факультет, кафедра новітньої історії України), Управлінням культури і туризму Київської обласної державної адміністрації, Макарівською районною державною адміністрацією, Макарівською районною радою, Макарівською селищною радою, Київською обласною організацією Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, Київською обласною організацією «Національною спілкою краєзнавців України», Громадською організацією «Рідне місто», де піднімалися проблеми Зміювих валів на території селища, річки Здвиж, збереження історичних назв урочищ, річок, балок тощо, видано книжку з матеріалами конференції.

Також гімназистами активно проводився збір підписів на підтримку проведення очистки річки Здвиж, провели консультації з фахівцями щодо очищення річки; організували суботники по ліквідації стихійних сміттєзвалищ, очищення від сміття та металобрухту берегів річки Здвиж іншими учнями шкіл району, провели кампанії розсилки листів, статей у ЗМІ, організувалась співпраця з лісництвом, комунальним господарством, висаджувались дерева тощо.

Висновки.

Можна підтвердити, що проведена робота дала певні результати. Районна державна адміністрація, Макарівська селищна рада активно сприя-

ли виконанню проекту гімназистами «Збережемо річку Здвиж для нащадків!»

Із учнями неодноразово зустрічалися голови Макарівської районної державної адміністрації Горбик О. М. (2010 рік), Добрянський Я. В. (2011 рік), Макарівський селищний голова Іващенко О. М. (2012), їх заступники, які спільно із учнями садили дерева, брали участь у суботниках по благоустрою території селища, берегів річки Здвиж, впорядкуванню пляжу тощо.

На сесії районної ради неодноразово піднімалися питання про очищення річки Здвиж. В районі вже розроблено Програму і підготовлено проєкт розчищення річки Здвиж на суму 8 млн грн. довжиною 8 км.

Проєктом селищної ради передбачено розчищення водойми довжиною 1600 м, а в місцях

заболоченої території, де були несанкціоновані кар'єри ґрунту, з метою акумуляції паводкових вод, розширення існуючого русла до 50 метрів та підсипкою прилеглої території, що буде сприяти поліпшенню екологічного стану заплави та забезпечить оптимальне функціонування системи. Проєкт коштуватиме 5 млн 748 тисяч гривень.

З метою інформування громадськості, ознайомлення з проєктом було проведено громадські слухання 12 квітня 2012 року, в яких взяли участь і члени товариства «Земляни».

До виконання проєкту регулярно залучалися, крім членів товариства «Земляни», практично всі учні гімназії – 430 чоловік, 60 вчителів та працівників гімназії, батьки, члени громадських організацій, жителі селища Макарів.

I місце

Назва роботи – Полтавські ставки – окраса і проблеми нашого краю.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – клуб «Екос» Полтавської ЗОШ I-III ступенів № 27.

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Полтавські ставки – це дар природи. Їх у міській зоні аж 16, не враховуючи тих, які теж знаходяться поблизу житлових масивів. Усього їх більше сорока, а десь 30 років тому їх налічувалось 54. Деякі уже зникли або замулились і заросли так, що ніхто й не подумає, що раніше вони мали глибину до п'яти метрів. Цей процес руйнації триває й досі.

Чи не пора вже отямитися і серйозно взятись за охорону водоймищ нашого міста? Мабуть, комунальним господарствам разом з відповідними службами треба переглянути схеми зливних і побутових стоків. Можливо, є сенс деякі з них відвести вбік, подалі від ставків. У масштабі всього міста необхідно розв'язати проблему очищення ставків. Ставковий мул можна використовувати як добриво для міських парків, скверів, газонів.

Пора вже усім нам подумати, як зберегти тихі полтавські ставки, щоб вони радували нас і наших нащадків.

Учні 6-Б класу Полтавської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 27 та їх батьки за сприянням адміністрації школи охоче опікуються двома ставками по вулицях Тобілевича, 22А та Нижньомлинській, 35.

Ставок, який знаходиться на території музею імені П. Мирного, облаштований. Зі слів директора музею Півня І. П., міська влада виділила значні кошти на розчищення та впорядкування ставка та парку, який його оточує.

За роки існування водоймищ по вулицях Тобілевича, 22А та Нижньомлинській, 35 навколо них склався особливий мікроклімат. Ставки оточені мальовничими парками. В них ростуть такі рослини: конюшина повзуча, чебрець, тонконіг, королиця звичайна, горошок мишачий; із різнотрав'я – жовтець повзучий, жовтець їдкий, деревій, плакун верболистий, шавлія лучна, різні види осок. Із рослин у водоймах зустрічаються: стрілолист, очерет звичайний, калюжниця болотяна, водяний горіх, рогоз вузьколистий, інші водорості. У парках ростуть такі дерева: береза бородавчаста, бузина чорна, вер-

№ п/п	Місце розташування водного ресурсу (пооб'єктно), вулиця	Водні ресурси (водосхов., ставок, озеро, річка, струмок)	Площа водного дзеркала кв. м	Об'єм води у водному ресурсі, тис. куб. м	Стан гідротехнічної споруди (задовільний, зруйнований, потребує ремонту)
<i>Октябрський район м. Полтави</i>					
1.	Вул. Тобілевича, 22А (біля музею ім. П. Мирного).	Ставок	1750	4,4	Потребує ремонту
2.	Вул. Нижньомлинська, 35 (с. Кобищани).	Ставок	9500	23,8	Потребує ремонту

ба, в'яз, дуб, клен, липа, тополя, ясен та інші. Тут же живуть багато птахів: дятли, сороки, ворони, великі синиці, дикі голуби, горобці, ластівки та інші. Водоймища заростають очеретом та іншою навколо водною рослинністю, а тому є привабливим місцем для гніздування таких птахів: сіра качка, лисуха, чирок, очеретянка, лунь болотний. Ставки населяють видри, черепахи ставкові, жаби озерні; водяться риби: карась, верховодка.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

Малі водні об'єкти міста Полтави як ніколи потребують особливої уваги з огляду на рівень їх антропогенного забруднення. Екологічні негаразди Полтавських ставків знаходять вияв у стіканні до їх вод поверхнево-активних та органічних речовин, бензину та нафтопродуктів із забруднених зон навколо гаражних кооперативів, а також у масовому і широкомасштабному захаращенні ставків та заплав побутовим сміттям через надзвичайно низьку свідомість наших громадян та у зв'язку з незадовільним і не своєчасним вивезенням сміття комунальними службами з прилеглих до ставків поселень. Наслідками такої деградації ставків стає їх замулення, утворення смітєвих заторів, погіршення фізико-хімічних властивостей води, порушення водного режиму та гідробіологічних умов, збіднення природної біоти.

Таким чином, серед основних причин катастрофічного стану малих водних об'єктів м. Полтави можна назвати:

- недосконалість існуючих технологій очищення;
- недостатня потужність очисних споруд та їх низька ефективність;
- відсутність правових та економічних механізмів, які стимулювали б розвиток екологічно безпечних технологій і природоохоронних систем;
- низький рівень екологічних знань, брак екологічної свідомості населення.

Інформація про виконану роботу

Мета роботи:

- розширення в суспільстві практичної природоохоронної діяльності, спрямованої на охорону і поліпшення стану джерел, річок та ставків України, раціональне використання водних ресурсів;
- підвищення екологічної і правової обізнаності громадян щодо охорони водних ресурсів шляхом залучення широких верст населення до практичної природоохоронної роботи, розвитку громадських екологічних ініціатив;
- актуалізувати знання про значення води в житті людини й живих організмів;
- формування уявлення про концепцію збалансованого розвитку, джерела та види забруднень, методи їх визначення;
- роз'яснення про важливість чистоти ставків для кожного з нас та необхідність їх захисту;

– пояснення, як кожен учень може захистити ставки та їх мешканців;

– навчити учнів любити Полтаву та її багату природу.

Завдання:

– залучення широкої громадськості до практичної природоохоронної діяльності шляхом підтримки державою екологічних ініціатив об'єднань громадян та окремих активістів;

– підтримка та активізація природоохоронної діяльності, спрямованої на досягнення конкретних практичних результатів з охорони та оздоровлення водних об'єктів, порівняння існуючої практики використання водних ресурсів з вимогами Водного Кодексу України, здійснення конкретних заходів, що зменшують розбіжності між ними;

– поліпшення просвітницько-інформаційної діяльності засобів масової інформації щодо основних положень Водного Кодексу України та практики його застосування, актуальних проблем стану водних ресурсів, його реального впливу на здоров'я людей, висвітлення прикладів позитивної практики водокористування.

Для ефективної роботи над проектом учні 6-Б класу Полтавської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 27 порадилися і вирішили направити свої зусилля за 4 напрямками:

- дослідницький;
- експериментальний;
- агітаційний;
- природоохоронної практичної допомоги.

Для цього вони згуртувались у бригади:

Перша бригада – пошукова, визначила тему проекту, займалася пошуком та аналізом проблеми, дослідженням місцевості, прокладанням рекомендованого маршруту, установила перелік об'єктів, розміщених у зоні екологічної стежки, накреслила план-схему маршруту і визначила приблизну тематику наукових кадрів і художніх текстів, закликів.

Друга бригада – дослідницька, зверталась до старожилів нашого міста, знайомилася та аналізувала матеріали наукової бібліотеки та архіву, спілкувалася з працівниками обласного екологічного управління, краєзнавчого музею та музею П. Мирного, проводила наукові дослідження.

Третя бригада – агітаційна, проводила конкурси на найкращий заклик, гасло, малюнок на кращий науковий чи художній текст відповідно до переліку об'єктів стежки, складеним першою бригадою, організувала книжкові виставки, провела театралізоване свято та велопробіг, виставку екологічних плакатів та соціологічне опитування і розповсюдження агіток. Була подана стаття в газету "Вечірня Полтава".

Робота еколога-натуралістичного гуртка "Екос" висвітлена на сайті школи.

Четверта бригада – природоохоронна, виконувала заплановані кроки з благоустрою території, прибирала та вивозила сміття.

П'ята бригада – проводила фото- та відеосупроводження проекту, оформлювала кінцеві результати, готувала та проводила презентацію.

Частина роботи проводилася учнями вдома самостійно. І на всіх етапах роботи учням допомагали батьки.

Отриманий результат:

– відновлення та впорядкування ставків міста Полтави;

– проведення комплексу робіт з оздоровлення ставків по вул. Тобілевича, 22А та по вул. Нижньомлинській, 35 (с. Кобищани);

– вивчення стану цих ставків (збір інформації) та розроблення і впровадження планів дій з їх оздоровлення;

– публікації в засобах масової інформації за тематикою завдань Конкурсу та висвітлення реалізації заходів, що ним підтримуються;

– проведення заходів зі збереження історико-культурної спадщини в долинах цих ставків;

– впровадження заходів з утримання у зразковому санітарному стані території ставкових долин, особливо у межах Полтави;

– проведення хімічних та екологічних експертиз для визначення доцільності утримання цих ставків, експлуатації та утримання окремих зрошувальних систем;

– заходи інформаційно-просвітницької діяльності серед населення, робота агітбригад;

– упровадження заходів з відновлення історично сформованих природних ландшафтів у межах цих ставків.

Висновки:

Доводиться констатувати занепад гідро-еко систем малих водойм нашого міста, що спричинений, насамперед, докорінним змінюванням ландшафту через будівництво споруд і комунікаційних мереж скиданням у ставки комунально-побутових стічних та забруднених зливових вод, масовим заращенням побутовим сміттям, непридатним для природної утилізації, а також різним іншим непотребом. Наслідками такої деградації ставків стає їх замулення, утворення сміттєвих заторів, порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму, погіршення гідробіологічних умов, збіднення природної біоти, забур'янення берегів, а зрештою, повне спотворення або й їх зникнення.

Значною мірою вирішення цих проблем залежить від ефективного правового регулювання використання, управління та охорони малих водойм, прописаного у Водному кодексі України. Аналіз ситуації зі ставками у Полтаві показує, що на практиці норми законодавства в галузі охорони малих водойм не завжди виконуються; норма-

тиви водоохоронних зон і природних захисних смуг населенням не дотримуються, а, іноді, зухвало порушуються. Одних декларативно прописаних норм недостатньо. Слід паралельно вживати організаційні заходи для поліпшення ситуації на ставках, і, в першу чергу, – в роботі з міським населенням.

Виходячи із вивченої ситуації в процесі нашої роботи, ми пропонуємо низку заходів для оздоровлення ставкових екосистем нашого міста:

1. Організація осередків екологічних дружин в освітніх закладах різних рівнів для здійснення разом із представниками правоохоронних органів рейдів з метою попередження стихійних викидів сміття і утворення звалищ.

2. Розробка і впровадження місцевою владою економіко-правових механізмів регулювання дотримання екологічного етикету щодо малих водойм міста – як шляхом заохочення, так і завдяки системі штрафних санкцій.

3. Проведення щорічних планових акцій із прибирання прилеглих до ставків територій із залученням населення міста.

4. виготовлення і встановлення засобів наочної агітації, попереджувальних знаків, інформаційних щитів, проведення роз'яснювальної роботи з населенням щодо недопущення скидання сміття у ставки та біля них.

5. Розробка і проведення навчальними закладами краєзнавчих екскурсій "До чистих джерел" для дітей з метою формування ціннісного ставлення до природних об'єктів, почуття відповідальності за їх долю, усвідомлення їх екологічної, культурно-історичної та естетичної значущості.

6. Встановлення баків та урн для цільового збору сміття у населених зонах біля ставків міста.

7. Постійне обладнання рекреаційних ділянок, парків навколо ставків, що дало б змогу перетворити ці місця на справжню окрасу міста.

8. Систематичне висвітлення ідей відновлення і збереження ставків та прилеглих до них зон у місцевих засобах масової інформації.

Отже, проблема раціонального використання та охорони ставків повинна вирішуватися комплексно, системно, з урахуванням усіх існуючих підходів (науково-технологічних, правових, організаційних), а також взаємовпливу всіх факторів, процесів та компонентів географічної мережі. Зазначені пропозиції можуть бути втілені лише за необхідної уваги та дієвої допомоги з боку органів місцевого самоврядування та місцевих засобів масової інформації, що приверне інтерес не лише вузького кола науковців, а й забезпечить належну підтримку широких кіл громадськості на шляху до оздоровлення невеличких водойм нашого міста, завдяки яким, не в останню чергу, воно так славилося своєю охайністю і мальовничістю.

І місце

Назва роботи – Малі річки Дворічанщини.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – члени історико-краєзнавчого гуртка, учениці 10-го класу Дворічанського ліцею Дворічанської районної ради Харківської області Баграй Яна, Кузніченко Юлія, Селюта Олександра, керівник групи: Бабай Людмила Василівна (сміт Дворічна, Харківська область).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

По території Дворічанського району протікає декілька річок та струмків, які впадають в найбільшу річку району – Оскіл. Ця річка є другою за величиною та значенням у області і найбільшою лівою притокою Сіверського Донця і відноситься до басейну річки Дон.

Русло річки порівняно стійке, ерозійні процеси відбуваються з незначною інтенсивністю. Мутність води через це коливається в межах від 50-100 г/мі. Щоправда, в останні роки мутність води досягає 150г/мі і навіть більше.

За особливостями водного режиму Оскіл та його притоки належать до річок східноєвропейського типу. Для режиму цих річок характерними рисами є: яскраво виражена весняна повінь, низька літня межень, підвищення рівня води в осінній і зимовий періоди.

Найбільші притоки річки Оскіл з правого боку – Верхня і Нижня Дворічна мають по дві тераси, і в межах смт. Дворічна вони впадають в Оскіл.

Річка Нижня Дворічна – права притока Оскола (басейн Сіверського Дінця), протікає в межах Великобурлуцького і Дворічанського районів Харківської області. Довжина річки 33 км, площа басейну 373 км². Долина завширшки до 2 км, завглибшки до 40 м. Пересічна ширина заплави 300 м. Річище помірно звивисте, завширшки 5 м. Похил річки 1 м/км. Влітку міліє, на окремих ділянках пересихає. Споруджено кілька ставків.

Нижня Дворічна бере початок на північ від с. Катеринівки. Тече переважно на південь і південний схід. Впадає до Осколу на схід від смт Дворічна. Назва походить від розгалуження русла – місцями тече двома рукавами. Прикметникова частина складного гідроніма – на відміну від Верхня Дворічна, яка впадає в Оскіл вище за течією.

Верхня Дворічна (Вишня Дворічна, Дворічна) – річка, права притока Оскола (басейн Сіверського Дінця). *Верхня* – на відміну від Нижня Дворічна, з якою одним гирлом впадають в Оскіл. Свій початок Верхня Дворічна бере північніше, вище від Нижньої Дворічної в порівнянні з течією Оскола. *Дворічна* – від географічного терміна *дворіччя*. В гирлі річок розташоване смт Дворічна.

Унікальна рослинність крейдяних схилів ще подекуди збереглась на правому березі річки Оскіл і приток Верхня і Нижня Дворічна. Тут росте багато видів рослин, занесених до Червоної книги України і СРСР. Серед них чебрець крейдяний, ефедра двоколоса, переломник Козо-Полянського, півонія тонколиста, горицвіт весняний, ясенець голоствопчиківий, вовчі ягоди Софії та багато інших.

Заплавні луки розташовуються по долинах річок і щороку заливаються весняними водами.

Соснові і дубово-соснові ліси – азональні типи рослинності, займають значну частину піщаної, борової тераси лівого берега Оскола та приток Велика Колодна, Тавільжанка, Вільшанка та Яр Кам'яний.

Річка Вільшанка (12 км) бере початок на окраїні села Вільшана зі сторони населеного пункту Першотравневе. Назва пов'язана з деревами, які тут ростуть – вільхи. Ними був густо засаджений берег річки, яка ділить село навпіл. Тут же знаходиться ставок. Воду з нього під час весняної повені по потребі спускають у річку.

Річка Велика Колодна (15 км) бере свій початок в Сухому яру не дуже далеко від села Жовтневе. Здавня її оточувало багато джерел і криниць з чистою і прозорою водою. Через це річка і отримала назву Колодна (холодна вода). В 70-ті рр. XVIII ст. на берегах річки виникли хутори: Колодна на півночі (хутір вільних козаків при колодцях), і Мироносівка (південна частина) який належав поміщикаві І. Ф. Мироносову. Річка тоді була повноводною, в ній було багато риби. Тоді ж було збудовано два млини для потреб місцевого населення. Зараз річка обміліла і заросла, господарського значення не має. Жителі села використовують воду для поливу своїх городів.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

Проведені на початку 90-х років минулого століття гідромеліоративні роботи по вирівнюванню і розчищенню русел цих річок позитивних результатів не принесли, оскільки ці заходи були не продумані і не враховані всі можливі наслідки. Тепер від цих дій страждає вся річкова система Осколу, його русло інтенсивно замулюється, річка міліє з кожним роком. Усе це призводить до швидкого замулення Нижньої Дворічної, руйнування корінних берегів, тобто до повної деградації цієї річки. Не на багато краща ситуація з іншими притоками Оскола. А саме малі річки живлять своєю водою Оскіл і від їх майбутнього залежить майбутнє однієї з найбільших водних артерій Харківщини.

Господарська діяльність людини призвела до того, що унікальна рослинність району без належних природоохоронних заходів у майбутньому може зникнути. На території району є такі росли-

ни, які більш ніде в Україні не зустрічаються. З метою охорони рідкісних і зникаючих видів флори і фауни на території Дворічанського району створено дванадцять об'єктів природно-заповідного фонду НПП «Дворічанський».

Необхідно відновити роботу районної екологічної служби, звернути особливу увагу на екологічну освіту, активніше залучати дітей і дорослих до вирішення локальних екологічних проблем. Тільки тоді, коли кожен житель району зробить посильний внесок у охорону і збереження природи, ситуація може поліпшитись значно швидше. Треба все зробити для того, щоб унікальні природні багатства Дворічанщини були збережені для наступних поколінь.

Унікальна рослинність крейдяних схилів ще подекуди збереглась на правому березі річки Оскіл та його приток. Тут росте багато видів рослин, занесених до Червоної книги України. Серед них чебрець крейдяний, ефедра двоколоса, переломник Козо-Полянського, півонія тонколиста, горицвіт весняний, ясенець голо стовпчиковий, вовчі ягоди Софії та багато інших. Останні, зокрема, були знайдені вченими Харківського університету ім. В.Н. Каразіна в 2010 році на березі річки Верхня Дворічна в районі села Колодязне. На Україні відомо лише чотири місцезнаходження цього виду: три по р. Вовчій і одне – на р. Верхній Дворічній. А найближчий родич цієї рослини, алтайські вовчі ягоди, трапляється лише у передгір'ях Алтаю, за 3000 км від наших країв. На жаль, цей рідкісний комплекс крейдяних рослин практично не охороняється, а знищується надмірними випасами худоби.

У долинах наших річок є кілька лиманних та статичних озер, тимчасових водойм, які заростають водно-болотною рослинністю. Різні види одноклітинних і колоніальних форм водоростей (синьо-зелених) при масовому розмноженні влітку викликають «цвітіння води», що призводить до зниження норми біологічного споживання кисню. Це згубно

*Над Колодною ридають солов'ї,
Кислотний дощ сади вишневі косить.
Людино, все це – промахи твої!
Людино, схаменися, може досить?*

діє на екосистеми водойм, особливо в осінній (значна частина кисню витрачається на деструкцію відмерлих рослин) та зимовий періоди.

Бур'яни ростуть там, де людина в процесі діяльності порушує природні угруповання і цим сприяє бур'янам в боротьбі за існування. Бур'янам властива велика енергія насіннєвого і вегетативного розмноження, їх насіння довго зберігає схожість. Плоди і насіння мають різноманітні пристосування до розповсюдження.

Юні екологи Жовтневої школи стали на захист своєї річки

Інформація про виконану роботу

На Дворічанщині, як і по всій Україні, господарська діяльність призвела до скорочення площ під природними угрупованнями, відбувається деградація природних ландшафтів, збіднення флори як за чисельністю особин, так і за видовим складом. У 80-х роках минулого століття був складений список рідкісних і зникаючих видів рослин Харківщини, на основі якого всі ці види були взяті під охорону спеціальним рішенням облвиконкому і відповідним рішенням райвиконкому. В той час на території району було створено 12 об'єктів природно-заповідного фонду. Але пізніше дослідження показали, що багато рідкісних та зникаючих видів рослин залишилося за межами існуючої сітки заповідних територій Дворічанщини, тобто там, де відбувається інтенсивна господарська діяльність. Чим це загрожує, зрозуміти не важко.

Для збереження і охорони рідкісної флори доцільно було б створити невеликі ботанічні заказники в місцях зростання найбільш цінних декоративних, лікарських видів.

Серед розлогих українських рівнин наші крейдяні гори виглядають незвично. Зберігають вони свідків давньої історії – рослини на крейді пережили і льодовиковий період і інші бурхливі події минулого. Таких, як вони, не зустрінеш більше ніде в усьому світі.

Рішенням цих проблем зараз займаються науковці НПП «Дворічанський», який розпочав свою діяльність в 2009 році.

Сьогодні, на жаль, значна частина території району перетворена на сільськогосподарські угіддя: поля, сіножаті, пасовища, полезахисні лісосмуги тощо. Видовий склад їх фауністичних комплексів подібний до природних місць проживання.

В Дворічанському районі під керівництвом ЦДЮТ проводиться велика природоохоронна і краєзнавча робота. Щороку проводиться цілий ряд заходів щодо збереження навколишнього середовища: акції «Первоцвіт», «Наша допомога птахам», «Посади своє дерево», «Джерело», «Струмочок, річечка, ріка», «Зелена аптека», конкурси «Мій голос я віддаю на за-

хист природи», «Щедрість рідної землі», «Наша мрія – вода чиста, земля красива» і багато інших. Лише за останній рік було упорядковано більше 22га парків і скверів, створено один новий парк площею 0,5га, висаджено 860 дерев і кущів, ліквідовано 3 і упорядковано 19 сміттєзвалищ, розчищено 9 джерел. Загальна кількість учасників заходів 1300 чоловік. Найактивніше юні екологи діють в Миколаївській, Жовтневій, Топільській, Вільшанській школах.

Ми горді тим, що у нас збереглась незаймана природа, ми повинні вміло розпорядитися цим великим подарунком і передати його нащадкам.

I місце

Назва роботи – Подаруй джерелу нове життя.

Інформація про колективного (індивідуально-го) учасника – екологічна шкільна організація «Саджавка» загальноосвітньої школи I-III ст. с. Дружелюбівка (Калинівський район, Вінницька область).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Пам'ятка садово-паркового мистецтва: парк «Саджавка» площею 12 га, створений з метою збереження старовинного парку, закладеного в кінці XVIII століття.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

Актуальність обраної теми полягає у тому, що річечка Корава є притоком річки Десенка, і саме від неї залежить повноводність річки. Тому наше завдання було не тільки дати назви правобережним і лівобережним притокам річки Корава, провести конкурси віршів, легенд, казок, а й очистити прибережні смуги територією близько 12,5 га.

Інформація про виконану роботу

Врятуєш джерело – подбаєш про душу...

Вода – джерело життя. На жаль, людина поступово забруднює та знищує джерело свого життя. З кожним забрудненим струмком виснажуються водні ресурси країни. І саме вода, за оцінками фахівців, буде одним з найбільш дефіцитних ресурсів XXI століття.

Струмок, здається, краплинка, але їх велика кількість. Як невтомні трудівники, ніби капіляри людського організму, живлять природу вологою, омолоджують наші луки, поля, ліси. Природа – це також організм, в якому все взаємопов'язано: немає незначного або зайвого.

З метою продовження та активізації природоохоронної та просвітницької роботи, продовження виховання в учнів бережливого ставлення до навколишнього середовища у 2012 році продовжи-

ла діяльність дитяча екологічна організація «Саджавка» в кількості 15 учнів (9-11 клас). Свою діяльність організація здійснює в тісній співпраці з керівництвом місцевої територіальної громади, громадськістю села, керівництвом школи. Зокрема, членами дитячої організації на основі архівних документів було підготовлено і подано звернення до сесії Дружелюбівської сільської Ради народних депутатів з пропозицією оголосити проведення краєзнавчо-природоохоронного конкурсу «Дай назву річечці». Займаючись вивченням історії рідного краю, учнями школи було встановлено, що головна річка населеного пункту с. Дружелюбівка, що починається в районі залізничного пункту станції Гулівці згадується в польському літописі від 1622 року як річка Корава (Korowa) (польський літопис «Wolew. Braczkowskie.R 1622, стор.620) як притока Десенки. Ці факти були з'ясовані, коли учні готувалися до конкурсу «Історія річки Корава», на що були знайдені відповідні документи.

Цілий ряд інших річечок села Дружелюбівка є притоками річечки Корава. Екологічна організація «Саджавка» запропонувала свої назви:

– річечці, що починається на полях сільськогосподарського підприємства «Артеміда» і протікає через сад при в'їзді в село дати назву **Садова**;

– річечці, що протікає Глибоким Яром дати назву **Глибокий Яр**;

– річечці, що починається в районі Мілкий Яр дати назву **Мілкий Яр**;

Всі три перераховані річечки є правобережними притоками річки Корава. Лівобережній притоці річки Корава дати назву Грабарка. Також учні запропонували дати усталені в народі назви ставків: **Коцюбіївка, Сільський, Грабарка, Саджавка, Карпіївка, Мотів став, Пенделів став.**

Одержаний результат.

Екологічна організація «Саджавка» щороку організовує екологічні акції. Мета їх: очистити і відновити території навколо джерел питної води

– струмків і колодязів; привернути увагу громадськості до проблеми нестачі чистої води, яка може перерости в екологічну катастрофу. Під час цих акцій ми зібрали велику кількість сміття біля річки Карпіївка, Сільського ставка, Корава, Садова, було прибрано понад 5 км. прибережної смуги. Також було прибрано біля 34 джерел, 2 криничок, додатково виявлено ще 7 джерел. Було впорядковано територію близько 12,5 га, висаджено 165 дерев, 160 кущів. Були заведені паспорти обліку та охорони знайдених нових джерел. Також всі джерела були внесені до Водної карти с. Дружелюбівка. Учні школи написали лист-звернення до сільського голови Притуляк І. Ю., в якому звернулися із проханням та пропозиціями щодо санітарного очищення села. Запропонували оголосити конкурс на краще подвір'я. В селі відсутні урни для сміття. Тому, учні школи запропонували встановити урни для сміття біля центральної зупинки та на території села (біля школи, лікарні тощо). Також були розроблені пам'ятки для учнів та жителів села з проханням навчитися не смітити. Естетичний вигляд прибережних смуг території села значно покращився.

З метою популяризації екологічних знань в школі було проведено конкурс віршів на тему «Чисте джерело». В школі було оголошено конкурс легенд, переказів з історії виникнення джерел, річок та ставків рідного села.

Висновки.

В результаті експедиційного обстеження сучасного стану джерел, малих річок та водойм, встановлено недостатній рівень організації роботи державних та недержавних структур по збере-

женню здоров'я людей та довкілля та намічені чергові заходи по розвитку біологічного та ландшафтного різноманіття рідного краю. Зберігаючи хоча б одне джерело живої води, ми робимо природу здоровішою, дамо можливість нашим нащадкам милуватися прозорими водами річок, озер, ставків, струмків, пити цілющу джерельну вода.

Джерело

Люблю я своє рідне село!

*І щоб любов цю вчинком довести,
Я викопав край стежки джерело,
Яке б могло водицею всім нести.*

Минали дні, летіли швидко роки.

Я виріс. І покинув це село.

Та не покинуло моє серденько,

Викопане мною джерело.

Воно несло водицю усім людям,

Вода була солодка і ясна.

У ньому райдуга стрічки свої купала

І день і ніч з ним гралася весна.

Та час летів і безсердечні люди

Засмічували чисте джерело.

І про красу його усі забули,

Байдужим стало рідне село.

Чому ж, коли щось маєм – не цінуєм?

Чому ж, коли втрачаємо – мовчимо?

Ми так своє минуле всі загубимо,

А з ним піде у вічність джерело.

Коли приїду у своє рідне село,

Піду до того місця край стежини,

Розчищу викопане мною джерело,

Зранивши дві сльозини.

Бабюк Діана, учениця 10 класу

І місце

Назва роботи – Мальовничим берегам річки Рось – бути чистими!

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Творча група гуртків «Навчання волонтерів-екологів», станція юних натуралістів (м. Біла Церква, Київська область).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Річка Рось має велике господарське значення для людей, які проживають на землях, прилеглих до її берегів. Рось протікає територією Білоцерківського району Київської області на відстані 54,8 км і разом із берегами віднесена до водоохоронної зони, згідно з розробками інституту «Укрземпроект» у 1980 році. Річка є джерелом водопостачання не тільки міста Білої Церкви, міста Узина та села Іванівки Білоцерківського району, а й міста Умані Черкаської

області. Вона задовольняє потреби населення та промислових підприємств у прісній воді. Досліджуючи берегову зону річки Рось у різних місцях для купання, можна констатувати той факт, що її засмічення предметами побутового призначення вже досягло певного критичного рівня.

Інформація про виконану роботу

Любов людини до навколишнього середовища виховується з перших років життя. Від того, як здійснюється процес екологічного виховання залежить ставлення людини до природи як джерела всіх благ. Природа – суспільна цінність, оскільки є джерелом пізнавальних, естетичних, комунікативних потреб. Тому головне завдання екологічного виховання – виховати таку особистість, щоб природа набула для неї життєво важливого значення. Саме таку мету ставить перед собою поза-

шкільний навчальний заклад еколого-натуралістичного спрямування Станція юних натуралістів м. Білої Церкви Київської області (СЮН), який працює над використанням активних форм екологічної та валеологічної освіти як засобу розвитку ціннісно-мотиваційної сфери особистості, формування у вихованців екологічної культури та культури здоров'я як основи повноцінного життя і творчої діяльності.

СЮН реалізує проект «Охорона довкілля – справа спільна», створений екологічний інформаційно-просвітницький центр волонтерського руху, проводиться практична природоохоронна діяльність: гурткові заняття, тренінги, конкурси та пізнавально-розважальні програми екологічного змісту; екологічні волонтерські акції («Не спалюйте осінні листя!», «Збережемо первоцвіти», «Нагодуй горобчика», «Чистий берег», «Прибережні смуги», «Ти ялинку не рубай, ти її оберігай!»), ведеться науково-дослідницька робота; працює 20 гуртків еколого-натуралістичного напрямку, вихованцями яких ми і є.

Нам, жителям м. Біла Церква, надзвичайно пощастило, оскільки щодня ми можемо милуватися краєвидами р. Рось.

В рамках міського двомісячника по благоустрою, відповідно до річного плану виховних масових заходів СЮН з учнівською молоддю, з метою привернення уваги до проблем охорони довкілля, виховання екологічної свідомості та культури, в рамках природоохоронних заходів, присвячених міжнародному святу «День Землі» у квітні 2012 року була проведена міська акція «Чистий берег» для екологічних загонів шкіл міста та гуртківців СЮН.

В акції взяло участь 470 учнів шкіл, вихованців СЮН, педагогів; було прибрано 3,5 га берегової зони р. Рось; вивезено 4м³ різноманітного сміття (Додаток 1). Та не варто пишатися кількістю прибраного сміття, треба все робити задля того, щоб його кількість не збільшувалася, адже звалища сміття вздовж берега, засмічені струмки – не від космічних прибульців!

Тому по завершенню акції нами було розповсюджено понад екологічних 200 листівок; проведено 5 виступів колективу екологічної просвіти «Арт-екос» у різних мікрорайонах міста; волонтерами проведені екологічні заходи для молодших школярів.

Мета: виявлення видів суперечностей у спілкуванні людини зі світом природи, винайдення шляхів їх вирішення; сприяння корекції та розвитку потреб в об'єктах природи, стимулювання мотивів ціннісного ставлення до об'єктів природи.

Демонстраційний матеріал: плакат очікувань «Кейс», відеофільм «Доля Дніпра», іграшка-символ тренінгу.

Матеріальні ресурси: папір А3, ручки, фломастери, скотч, кольорові стікери, бейджики, столи, стільці, фліп-чарт, відеомагнітофон, 5 пласти-

Тренінг «Мої суперечності у взаємодії з природою»

Інна Пахомова, керівник гуртка
«Навчання волонтерів-екологів»

I.	Організаційна частина	45 хв
	1. Представлення тренера	5 хв
	2. Оголошення теми та мети тренінгу	5 хв
	3. Вправа «Знайомство»	15 хв
	4. Вироблення правил роботи групи	10 хв
	5. Вправа «Очікування»	10 хв
II.	Основна частина	3 год 00 хв
	1. Інформаційне повідомлення	10 хв
	2. Екологічний тест	30 хв
	3. Перерва	10 хв
	4. Вправа «Моє ставлення до природи»	10 хв
	5. Презентація науково-популярного відеофільму «Доля Дніпра»	35 хв
	6. Інформаційне повідомлення «Вода – то є життя!»	10 хв
	7. Вправа «Впізнай водичку»	10 хв
	8. Екологічна гра «Цікаві «Так» та «Ні»»	15 хв
	9. Вправа «Допишіть суперечність»	15 хв
	10. Рухлива гра «Доріжка – копичка»	5 хв
	11. Вправа «Екологи і мешканці»	30 хв
	12. Перерва	10 хв
III.	Заключна частина	15 хв
	1. Підсумки заняття. Вправа «Зворотній зв'язок»	15 хв

кових пляшок з різними видами води, пластикові склянки.

Зміст тренінгового заняття

I. Організаційна частина.

Меблі в аудиторії мають бути розставлені таким чином, щоб сприяти спілкуванню між керівником гуртка та учасниками. Найкращим є розміщення меблів у вигляді кола.

1. Представлення тренера (5 хв).

2. Оголошення теми та мети тренінгу (5 хв).

Тренер повідомляє тему заняття і ставить учасникам тренінгу питання, які спрямовані на актуалізацію завдань та мотивацію їхньої діяльності.

3. Вправа «Знайомство» (15 хв).

Мета: познайомити учасників тренінгу.

Хід вправи: учасники записують на бейджиках свої імена, потім, передаючи один одному іграшку-символ тренінгу, називають своє ім'я та мету приходу.

4. Вироблення правил роботи групи (10 хв).

Мета: показати необхідність вироблення і дотримання певних правил, за якими будується взаємодія учасників групи; прийняти правила для продуктивної роботи групи під час тренінгу.

Учасники записують правила на ватмані. Тренер наголошує, що немає правильних і неправильних відповідей, існує думка кожного й саме вона є цінною.

Орієнтовними правилами можуть бути такими:

- дотримуватись регламенту;
- слухати і чути;

- бути активним;
- поважати один одного;
- не критикувати, кожен має право на власну думку;
- говорити тільки за темою та від свого імені тощо.

5. Вправа «Очікування» (10 хв).

Мета: допомогти учасникам усвідомити власні очікування від тренінгового заняття.

Хід вправи: учасники отримують кольорові стікери. Тренер звертається до учасників з проханням написати свої очікування та прикріпити на плакат очікувань «Кейс». Учасники по черзі промовляють свої очікування.

II. Основна частина.

1. Інформаційне повідомлення (10 хв).

Тренер: часто люди діють усупереч своїм думкам. Чому це відбувається? Сьогодні ми спробуємо відповісти на це запитання.

Усі знають про існування екологічних проблем, які потребують негайного вирішення, про те, що зростає забруднення хімікатами сільськогосподарських угідь, збільшується засміченість водойм, лісів, населених пунктів, тощо, зростає захворюваність населення України та інших країн світі, у містах важко дихати і не можна використовувати воду з кранів для пиття та приготування їжі. І якщо не вирішувати ці проблеми, нас чекатиме екологічна катастрофа. Та, нажаль, і не зрозуміло чому, дуже мало робиться для поліпшення ситуації, що склалася.

Спробуємо з'ясувати, чому так відбувається.

2. Екологічний тест (вхідне діагностування) (30 хв).

Тренер: Шановні друзі! Пропонуємо вам здійснити самоаналіз, щоб з'ясувати, чи можна вважати ваше ставлення до природи ціннішим, а також можливі шляхи вдосконалення свого ставлення до природи.

Крок 1

Серед поданих позицій обері і познач ті, які найбільш точно відображають саме твоє ставлення до природи.

1. Іноді я можу викинути квиток чи обгортку від цукерки на вулиці.
2. Я ніколи не кидаю сміття у непризначеному для цього місці.
3. Я майже завжди викидаю сміття на вулиці.
4. Я спробував палити, але хочу кинути, бо цим погіршую своє здоров'я та оточуючих мене людей.
5. Я не палю.
6. Я палю, кидати не збираюся.
7. Я розумію шкідливість паління, але мені важко кинути палити.
8. Я не збираю макулатуру.
9. Я постійно збираю макулатуру.
10. Я збираю макулатуру, коли загадують дорослі.
11. Я підбрав безпритульну тварину.

12. Безпритульні тварини мене дратують.
13. Я підгодовую безпритульних тварин.
14. Мені шкода безпритульних тварин, але я нічим не можу їм допомогти.
15. Я ламаю гілки на деревах і можу зрубати дерево, якщо мені це буде потрібно.
16. Я ламаю гілки на деревах дуже рідко і вважаю, що це не зашкодить навколишньому середовищі.
17. Я ніколи не ламаю гілок.
18. Я виношу сміття лише у спеціально призначені місця.
19. Побутові відходи я викидаю будь-де, бо в нас немає для цього спеціального місця.
20. Я сортую сміття та намагаюся переробити його (наприклад, компостую харчові відходи тощо)
21. Я намагаюся зменшити кількість створюваного сміття (наприклад, купуючи напої, надаю перевагу скляному посуду, який згодом здаю до спеціалізованих пунктів; купуючи йогурт для всієї родини, обираю одну-дві великі упаковки, а не декілька маленьких тощо).

22. Застосовуючи на присадибній ділянці пестициди та мінеральні добрива, я суворо дотримуюсь інструкції.

23. Я користуюся на присадибній ділянці пестицидами та мінеральними добривами, але не завжди дотримуюсь інструкції.

24. Ми ніколи не користуємося на присадибній ділянці хімікатами.

25. Я хочу вступити до екологічної організації і робити конкретні природоохоронні справи.

26. Я вступлю до шкільної екологічної організації, якщо там буде цікаво.

27. Екологічна організація мене не цікавить.

Крок 2

Проаналізуйте, чи можна вважати ваше ставлення до природи ціннішим. Для цього зверніться до банку даних і підрахуйте суму набраних вами балів. Банк даних.

Шкала оцінки позицій:

1 - 1 бал	8 - 0 балів	15 - 0 балів	22 - 3 бали
2 - 3 бали	9 - 3 бали	16 - 1 бал	23 - 1 бал
3 - 0 балів	10 - 2 бали	17 - 3 бали	24 - 3 бали
4 - 2 бали	11 - 3 бали	18 - 3 бали	25 - 3 бали
5 - 3 бали	12 - 0 балів	19 - 0 балів	26 - 2 бали
6 - 0 балів	13 - 3 бали	20 - 3 бали	27 - 0 балів
7 - 1 бал	14 - 2 бали	21 - 3 бали	

Ви набрали.....балів.

Крок 3

Висновок

0–10 балів. Задумайтеся! Така ваша позиція шкодить світу природи.

11–23 балів. Вам необхідно переглянути деякі свої вчинки щодо природи.

24–36 балів. Так тримайтеся й надалі! Ваше ставлення до природи є прикладом для інших.

3. Перерва (10 хв).

4. Вправа «Моє ставлення до природи» (10 хв).

Мета: виявити причини негативних вчинків щодо природи, формувати бережливе ставлення до довкілля.

Хід вправи:

Тренер: Зараз кожен із вас подумає і назве такі об'єкти та явища природи, без яких ви не змогли б жити. Якщо ви не уявляєте свого життя без цих об'єктів та явищ природи, то вони для вас цінні. А тепер скажіть, чи завжди ви бережете природу? Отже, постала суперечність: ми не завжди ставимося бережливо до тих об'єктів природи, які є для нас цінні. Які ж причини негативних вчинків щодо природи?

Йде обговорення.

5. Презентація науково-популярного відеофільму «Доля Дніпра» (35 хв).

Мета: надати учасникам тренінгу можливість на власні очі побачити проблему води у нашому регіоні.

По закінченню перегляду проводиться обговорення.

6. Інформаційне повідомлення «Вода – то є життя!» (10 хв).

Вода у будь-якій формі – чи то глибоке море, чи мілкий став, брили льоду чи пухнасті хмаринки – завжди служила джерелом життя. Для поетів, композиторів, художників вода – джерело натхнення. Глибока вода, високі хмари – вічний цикл життя, надихаючий художні твори живою душею. Без води наша Земля була б безлюдною пустелею. Усе життя на нашій планеті може розвиватися тільки за наявності води. Вода – один з найголовніших факторів, які впливають на тривалість життя людини. Чиста вода – шлях до довголіття! Усі ми хочемо жити довго. А рецепт простий: берегти воду від забруднення!

22 березня – Всесвітній день води. Чим відрізняється це свято від звичайних державних та релігійних свят? Різниця лише у тому, що в ці дні ми повинні працювати, а не відпочивати, і працювати не на своїй ділянці, а подумати про Землю глобально!

Вода – обов'язковий компонент кожної живої клітини. Без їжі людина може прожити 30–50 днів, а без води – тільки 3 дні. Для забезпечення нормальної життєдіяльності людина повинна споживати 2–2,5 л води на добу.

7. Вправа «Впізнай водичку» (10 хв).

Мета: навчити визначати чисту воду, придатну до споживання.

Хід вправи:

Тренер представляє учасником 5 пронумерованих пляшок з різними видами води:

- 1 – вода водопровідна;
- 2 – вода водопровідна кип'ячена;
- 3 – мінеральна «Моршинська»;
- 4 – фільтрована;
- 5 – дощова.

Наливши воду у склянки, дітям необхідно визначити (за кольором, смаком, запахом) вид води.

Йде обговорення.

8. Екологічна гра «Цікаві «Так» та «Ні» (15 хв).

Мета: збадьорити учасників тренінгу.

Хід вправи:

Тренер пропонує дітям відповідати на запитання не «класичним» способом «так» або «ні», а шляхом виконання певних фізичних вправ у знак погодження з відповіддю.

Запитання:

1. Якщо ви знайшли в кармані папірець, викидаєте його на землю – підніміть вгору руку.

2. А якщо ви віднесете його до найближчого смітника – підніміть вгору дві руки та сплесніть у долоні.

3. Якщо ви та ваша родина здають скляні пляшки – підстрибніть.

4. Якщо у вашій родині не прийнято викидати сухий хліб – змахніть руками.

5. Якщо ви використовуєте папір з двох сторін перш ніж викинути його – підстрибніть на одній нозі.

6. А якщо ви відносите до пункту збору макулатури – присядьте та підстрибніть.

7. І якщо ви за будь-якої можливості використовуєте перероблений папір – посміхніться.

8. Якщо ви носите бутерброди до школи у бутерброд ниці, а не у паперових чи поліетиленових пакетах – тупніть ногою.

9. Якщо ви розмовляєте зі знайомими про навколишнє середовище – покрутяться.

До уваги тренера! Після проведення гри можна запропонувати учасникам обговорити поставлені питання та з'ясувати їхню думку з приводу вищезгаданих проблем.

9. Вправа «Допишіть суперечність» (15 хв).

Мета: виявити види суперечностей у спілкуванні людини зі світом природи та винайти шляхи їх вирішення.

Хід вправи:

Тренер дає дітям готові твердження, які потрібно завершити. Слухає відповіді учнів та відстежує суперечності, що визначають їхню поведінку у світі природи.

ЗАГОТОВКА СУПЕРЕЧНОСТЕЙ:

- я хотів би не смітити, але... (в нас немає урн, тому я це роблю);

- я розумію важливість вирішення екологічних проблем, але... (не знаю, чим можу допомогти);

- я хотів би почистити ставок, але... (не знаю, як це зробити);

- я хотів би прибрати у лісі сміття, але... (не знаю, як це зробити);

- я згоден, що треба берегти природу, але... (я збираю березовий сік, бо він корисний і тому, що це роблять мої батьки, діди);

- я хочу робити якусь справу для поліпшення стану навколишнього середовища, але... (мене не підтримують друзі, дорослі);

- я згоден, що пестициди забруднюють ґрунт, але... (їх застосовую на своїй земельній ділянці, для покращення врожаю);

- я знаю, що паління забруднює довкілля, але... (якщо я один покину палити нічого не зміниться, природі та людям краще не стане).

Тренер: Ми з'ясували суперечності, які заважають нам ставитися до природи відповідно до наших думок і почуттів. Спробуємо разом знайти шлях їх вирішення в дискусії.

10. Рухлива гра «Доріжка – копичка».

Мета: активізація учасників, створення позитивного настрою.

Хід гри:

Учасники розходяться довільно по залу. Коли тренер говорить «Доріжка» – діти швидко шикуються в колону, коли «Копичка» – учасники збираються до купи.

11. Вправа «Екологи і мешканці».

Мета: переконати учасників брати участь у вирішенні екологічних проблем.

Хід вправи:

Тренер об'єднує учасників у дві групи: «екологи» і «мешканці»:

«ЕКОЛОГИ» – повинні загітувати «мешканців» вступити до їхньої організації.

Але при умові – тільки тих, хто своєю діяльністю не шкодуватиме природі та братиме участь у вирішенні екологічних проблем. «МЕШКАНЦІ» – вказують суперечності, що заважають їм робити

так, як вимагають «екологи». «Екологи» допомагають «мешканцям» у вирішенні суперечностей. Наводять аргументи. Наприкінці дискусії «мешканці», яких переконали «екологи», переходять на сторону «екологів».

12. Перерва (10 хв).

III. Заклучна частина

1. Підсумки заняття. Вправа «Зворотній зв'язок» (15 хв).

Мета: підвести підсумок заняття. Рефлексія заняття.

Хід вправи:

Тренер: Давайте проаналізуємо нашу роботу під час тренінгу і зробимо висновки... (Діти роблять висновки тренінгу).

ЗАГОТОВКА:

- наше заняття закінчилося, але я...
- головне, що я хочу сказати...
- нове для мене в занятті...
- я вперше задумався про...
- моє відношення до природи буде таким...
- своїм друзям я пораджу...

Тренер: Відомо, що людина цінує те, що найменше для неї доступне. Коли втрачаємо, що завжди мали, починаємо його цінувати. Якщо втрачимо чисте повітря, чисту воду, березовий гай, рибу у ставку, тоді зрозуміємо, що це було для нас цінністю.

Отже, варто зараз замислитися над тим, що природа є нашою цінністю, та берегти об'єкти природи, аби не втратити назавжди, а залишити майбутнім поколінням. До побачення!

III місце

Назва роботи – Хочеш напитися цілющої води? Доглядай за джерелами!

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Екологічний гурток «Юні друзі природи» (с. Перемога, Глухівський район, Сумська область).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Чиста, здорова вода необхідна для життя людини. В давнину для покращення властивостей води використовували кремній. В колодязях з кремнієм вода відрізнялася особливим смаком, свіжістю, вона захищала від інфекцій. Не даремно в давнину дно і внутрішню поверхню колодязів викладали кремнієм, це покращувало смак води, вона ставала кришталеву – прозорою, люди, які вживали її менше хворіли. Природні джерела та колодязі с. Перемога, Глухівського району розміщені в межах поширен-

ня кремнієвих піщаників Баницького родовища кварцитів. Досліджуючи родовище корисних копалин, виявлено, що підземні води краю розміщені у 2 горизонтах: в кремнієвих пісках сіноманського яруса – використовуються для водопостачання населення водонапірними башнями; другий горизонт розміщений в нижньосіноманських крейдових відкладах, що використовується населенням у криницях та колодязях. Наявність кремнію у родовищах кварцитів та кварцових пісків у нашому краї створює природну кремнієву воду, що поєднує смак і свіжість джерельної води із порід кремнієвих, структуру і чистоту талої води і бактерицидні властивості срібної.

Інформація про виконану роботу

Людина здавна мріяла про безсмертя. Мандрівники в заморських країнах, алхіміки в лабораторіях настирливо шукали еліксир життя та джерело вічної молодості. Та вони й не здогадувалися, що таємни-

чий еліксир – це звичайна вода. Та сама вода, що заповнює моря, озера, річки, випадає на землю дощами, вкриває її сніговим покривалом. Вода, без якої не можливе існування всього живого. Ось чому водна проблема не лише в масштабах планети, а й в кожній конкретній державі, в тому числі й Україні, набуває нових обрисів. Останніми роками все частіше чуємо тривожні повідомлення про залежність між вживанням питної води і здоров'ям людей. За даними Все-союзної організації охорони здоров'я майже 80% захворювань на планеті пов'язані зі споживанням неякісної питної води. Вода в природних джерелах – це вода, що прийшла з великих глибин. Там вона піддавалася дії високих температур, високих тисків і, можливо, пройшла якусь ще невідому нам обробку. Пройшовши шлях із глибини до поверхні, вона зберегла набуті нею властивості, а людство отримало від природи джерело бадьорості й здоров'я.

Проблема збереження природних джерел є дуже актуальною.

Учнями екологічного гуртка «Юні друзі природи» на базі Перемозького НВК проведено ряд робіт з вивчення екологічного стану криниць та колодязів на території села. Учні школи беруть активну участь у впорядкуванні території села та підтриманні санітарно-гігієнічного стану джерелам питної води.

Для подальшого вивчення стану водопостачання свого населеного пункту слід більше уваги приділяти екологічному стану природним джерелам, криницям, колодязям. У зв'язку з розвитком водогазопостачальної системи упорядковувати колодязі та криниці, які можуть набути стану не придатного для використання.

Робота гуртківців щодо вивчення та дослідження якості питної води потребує консультацій, рекомендацій спеціалістів, то нашу роботу координує Стрижак Андрій Олександрович, головний спеціаліст відділу регулювання питань використання природних ресурсів держуправління охорони навколишнього природного середовища в Сумській області.

Дослідницька робота гуртка керується районною програмою «Сільська криниця» на 2008–2015 роки, що створена на основі обласної програми «Сільська криниця» (рішення 26 сесії Сумської обласної ради 5 скликання від 25.07.2008).

Мета проекту:

– проведення практичної природоохоронної діяльності, спрямованої на охорону і поліпшення стану джерел, вивчення стану питної води за основними показниками: температурою, наявністю домішок, прозорістю;

– раціональне використання питної води, підвищення екологічної і правової обізнаності учнів щодо охорони водних ресурсів, формування природоохоронного відношення до багатств рідного краю.

Методи проведення дослідження:

Вивчення проблеми, експеримент, аналіз, лабораторні дослідження, вибір рішення.

Задачі проекту:

– вивчення стану окремих джерел (збір інформації) та розробка і впровадження планів дій з їх оздоровлення. Створити картотеку водних об'єктів рідного краю.

– відновлення та впорядкування джерел;

– залучення до природоохоронної роботи органів самоврядування, спонсорської допомоги, спеціалістів з природоохоронної роботи;

– проведення екскурсій для учнів школи за туристично-екологічним маршрутом «Цілющі джерела Глухівщини»;

– оволодіння учнями теоретичних знань та практичних умінь щодо відновлення природних джерел;

– інформування жителів села про стан колодязів та криниць, залучати громадськість на облаштування та впорядкування їх;

– виховання цивілізованого господаря, здатного працювати в умовах ринкової економіки, любові до рідної землі, бажання працювати задля її розквіту;

– формування творчої працелюбної особистості.

Результати проекту.

В процесі виконання проекту досягнуті наступні результати:

– проведення інформаційно-просвітницької роботи щодо користі джерельної води для здоров'я людини;

– продовження дослідницької роботи по вивченню стану колодязів та криниць. Здійснити паспортизацію водних об'єктів;

– вивчення екологічного стану джерел, криниць та колодязів села Перемоги Глухівського району;

– оволодіння учнями теоретичних знань і практичних умінь та навичок щодо відновлення та впорядкування джерел;

– формування екологічних знань учнів;

– розроблення туристично-екологічних маршрутів «Цілющі джерела Глухівщини», проведення екскурсій для учнів школи;

– участь учнів конкурсах науково – дослідницьких проектів МАН;

– створення презентаційних матеріалів для обміну досвідом з природоохоронної роботи по збереженню водних об'єктів рідного краю.

Практичне значення проекту.

Даний проект є важливою ланкою екологічного виховання школярів. Екологічний напрямок є одним із пріоритетних напрямків у розвитку школи, через реалізацію якого формуються моральні норми поведінки, які направлені на те, щоб наблизити дітей до розуміння цінності води, краси навколишнього світу, навчити мистецтву мислення, любові до природи, привити навички природоохоронної діяльності під час трудових акцій та любові до рідного краю.

«Студентські товариства і гуртки»

І місце

Назва роботи – Рекреаційний вплив та конкретна природоохоронна робота в межах центрального Побужжя.

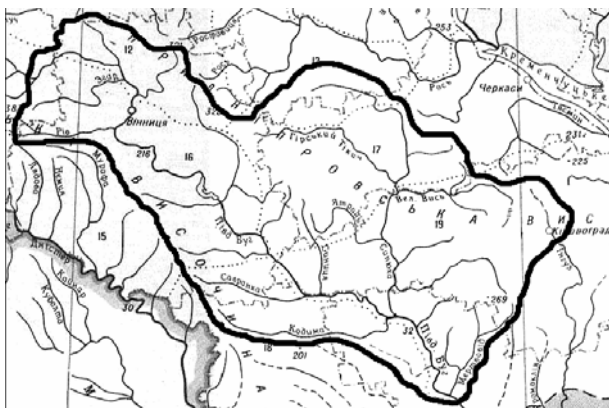
Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Науково-дослідна лабораторія «Екологія і освіта», Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (Черкаська область).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Територію, розташовану у середній течії Південного Бугу, називають Центральне Побужжя (до нього входять і межиріччя: плакори, вододіли приток). З гідрологічної точки зору він окреслює частину басейну Південного Бугу від місця впадіння р. Вовк в р. Південний Буг (м. Летичів Хмельницької обл.) до місця впадіння р. Мертвовід в р. Південний Буг (м. Вознесенськ Миколаївської обл.). У геологічному відношенні Центральне Побужжя знаходиться на поверхні Українського кристалічного щита. В орографічному відношенні – це центральна та південна частини Подільської височини і Придніпровська височина.

Саме в цьому регіоні колектив співробітників навчально-наукової лабораторії «Екологія і освіта» та студентів Уманського державного педагогічного університету вивчає екологічну ситуацію і трансформацію ландшафтних екосистем.

Південний Буг бере початок на Авратинській височині поблизу с. Холодця, Волочиського р-ну, Хмельницької області на висоті 321 м. Річка протікає з північного заходу на південний схід і впадає в Дніпровсько-Бузький лиман Чорного моря.

Регіон Центрального Побужжя

За характеристиками різних географів довжина Південного Бугу становить 806 км (О. М. Маринич, П. Г. Шищенко, Ф. Д. Заставний), 792 км (Г. І. Денисик, Г. І. Швєбс), 764 км (В. Г. Бондарчук). Площа басейну – 63 700 км².

Верхня і середня частини басейну лежать на Подільській і Придніпровській височинах, а нижня – на Причорноморській низовині. Місце впадіння Південного Бугу в Чорне море – це Дніпровсько-Бузький лиман, що в Миколаївській області. На своєму шляху річка проходить через дві фізико-географічні зони – Лісостепу і Степу.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

- зменшення захаращення прибережної смуги та найближчих територій;
- укріплення берегової лінії;
- розширення регіональної екомережі на основі створення нових природо-заповідних об'єктів;
- розробка екологічної стежини;
- формування екологічної свідомості та бажання здійснювати природоохоронну роботу у населення.

Інформація про виконану роботу

За нашими спостереженнями в басейні Центрального Побужжя найбільш незайманими ділянками є так звані неугіддя у її долині, зокрема тераси із типовими ділянками або терасними лісами, іноді луки в заплаві. Самі ці території зараз є ядрами концентрації природного генофонду, що у майбутньому можуть стати джерелами для відтворення природних біоценозів на антропогенно зруйнованих ландшафтах.

З такої позиції нами проведена оцінка річкової долини згідно Українського водного законодавства.

Для цього з метою дослідження та запобігання негативним впливам, що відбуваються в басейні Центрального Побужжя проведено цілий ряд експедицій з природоохоронними заходами. Здійснено обґрунтування на створення нових природо-заповідних об'єктів з метою зменшення рекреаційного тиску на дану територію. Для цього було досліджено рослинний, тваринний світ. Проведена робота серед місцевого населення з метою підвищення їх екологічної культури. Здійснено розробка екологічної стежини.

Прибирання смітників у лісових масивах території дослідження

Одержаний результат.

Новостворені природо-заповідні об'єкти обмежать рекреаційний вплив на територію Центрального Побужжя.

Укріплення берегової лінії річки обмежить надходження механічних забруднень (ґрунту, піску, побутових відходів, сухого гілля тощо).

Прибрані уздовж берегів смітники дадуть можливість зробити територію придатною для зростання рослинного світу та збільшення природних біотопів для тваринного населення.

Укріплення берегів

Проведена просвітницька робота серед населення та місцевої влади допоможе вплинути на їх екологічну свідомість.

Розроблена екологічна стежина дасть можливість формувати в учнів екоцентричні погляди на проблему взаємодії людини і природи.

Висновки.

Проведена природоохоронна робота дала можливість здійснити упорядкування та укріплення берегової лінії, благоустрій території, що покращило екологічний стан річки в районі дослідження, її хімічні та фізичні властивості.

II місце

Назва роботи – Оцінка екологічного стану річки Кобелячок за водними макролітами.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – секція «Екологія» студентського наукового товариства природничого факультету, Лепьохіна Оксана Сергіївна – студентка 4 курсу природничого факультету (с. Бережнівка, Кобеляцький район, Полтавська область).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Річка Кобелячок – мала річка в Україні, в межах Новосанжарського та Кобеляцького районів Полтавської області. Права притока річки Ворскли. Основними екологічними проблемами стану річки Кобелячок є: високий рівень залягання ґрунтових вод, замулення і заболочення, річка змінила русло, зруйновані значні ділянки берегів, засмічення побутовими відходами.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

На території Кобеляцького району, зокрема і в пониззі р. Кобелячок спостерігається високий рівень залягання ґрунтових вод, насичення їх легкорозчинними солями, що відбувається внаслідок замулення і заболочення, а також засмі-

чення побутовими відходами та відходами підприємств.

Інформація про виконану роботу

Мета: оцінити екологічний стан річки Кобелячок в межах Кобеляцького району за допомогою водних макролітів та розробити практичні рекомендації щодо його покращення.

Розроблені пропозиції та практичні рекомендації щодо покращення екологічного стану річки.

Визначено за допомогою водних макролітів екологічний стан р. Кобелячок. Проведено еколого-просвітницьку роботу з землевласниками та землекористувачами, а також з місцевим населенням з метою недопущення забруднення річки.

Для реалізації визначеної мети нами вирішувались такі **завдання:**

- надати характеристику природних умов басейну р. Кобелячок в межах Кобеляцького району;

- розкрити специфіку об'єктів впливу на басейн р. Кобелячок, на прикладі нафтобази ОО «ТНК – ВР Коммерс» та ДПЗКУ «Кобеляцький комбінат хлібопродуктів»;

- надати оцінку екологічного стану р. Кобелячок за водними макрофітами;

– охарактеризувати екологічний стан р. Кобелячок за результатами проведених досліджень;

– розробити пропозиції та практичні рекомендації щодо покращення екологічного стану р. Кобелячок.

Відповідно до результатів проведеної оцінки екологічного стану річки Кобелячок за водними макрофітами та з метою вирішення існуючих екологічних проблем нами розроблені пропозиції та практичні рекомендації щодо покращення екологічного стану річки, які полягають у:

– недопущенні замулення річки шляхом очистки берегів і розчищення русла;

– закладанні водозахисних лісових і чагарникових насаджень вздовж берегів річки;

– створенні та дотриманні водоохоронних санітарно-захисних зон;

– визначенні режиму природокористування та господарської діяльності для землекористувачів у межах басейну р. Кобелячок;

– проведенні еколого-просвітницької роботи з землевласниками та землекористувачами, а також з місцевим населенням;

– контролі господарської діяльності промислових підприємств ООО «ТНК-ВР Коммерс», ДПЗКУ «Кобеляцький комбінат хлібопродуктів»;

– запобіганні аварійних ситуацій на промислових підприємствах;

– передбаченні комплексу інженерних споруд для запобігання виникнення забруднення, засмічення та виснаження вод;

– усуненні недоліків при викидах забруднюючих речовин на підприємствах.

Реалізація указаних напрямів дозволить покращити екологічну ситуацію, яка склалася в басейні річки Кобелячок у межах Кобеляцького району.

Висновки. За результатами проведених досліджень та спостережень, нами зроблені такі висновки:

1. Річка Кобелячок протікає в межах Новосанжарського та Кобеляцького районів Полтавської області. Довжина річки 29 км, площа басейну 587 км². Природно-кліматичні умови в басейні р. Кобелячок характеризуються помірно-континентальним кліматом. Рослинність в заплаві річки представлена переважно тополевыми, вербовими лісами, в притерасній частині – вільшняками, збереглася також лучно-галофільна та степова рослинність. Добре виражена водна рослинність, що відрізняється найбільшим видовим складом в гирловій частині річки.

2. Виявлено, що за останні 15-20 років екологічний стан р. Кобелячок суттєво погіршився. Значні ділянки берегів зруйновані, річка змінила русло, у воду змито близько 1 тис. га родючих ґрунтів. Береги річки Кобелячок, особливо у межах зон відпочинку, засмічені побутовим сміттям, яке поступово потрапляє у воду.

3. Відмічено, що основними об'єктами впливу на екологічний стан річки Кобелячок є підприємства: Нафтобаза ООО «ТНК – ВР Коммерс», ДПЗКУ «Кобеляцький комбінат хлібопродуктів», які розміщені на території Бутенківської сільської ради і знаходяться неподалік басейну річки.

4. Встановлено, що внаслідок функціонування промислових підприємств спричиняється забруднення річкового басейну, насамперед трьох його основних складових: гідросфери, атмосфери, літосфери.

5. Основними джерелами викидів забруднюючих речовин на промислового об'єкті Кобеляцька нафтобаза ООО «ТНК – ВР Коммерс» є труба теплогенераторної, дихальні клапани, люки зливних горловин автотранспорту, димова труба дизельгенератора.

6. З'ясовано, що внаслідок роботи промислового підприємства Нафтобаза ООО «ТНК – ВР Коммерс» атмосферне повітря забруднюється в основному викидами оксиду вуглецю – 0,001 т/рік, оксиду сірки – 0,014 т/рік, діоксину вуглецю – 8,795 т/рік, діоксину сірки – 0,005 т/рік; ґрунтових захоронень або прямих скидів у річку не зафіксовано.

7. Відповідно до переліку найбільш поширених і небезпечних забруднюючих речовин, відмічено, що викиди в атмосферне повітря підлягають регулюванню: проводяться заходи для скорочення викидів забруднюючих речовин, для кожного джерела викиду і нафтобази в цілому встановлені норми гранично допустимих або тимчасово узгоджених викидів, організована система контролю за дотриманням встановлених нормативів, проводиться озеленення території підприємства.

8. Встановлено, що за перший квартал 2012 року від ДПЗКУ «Кобеляцький комбінат хлібопродуктів» основними забруднюючими речовинами були: пил зерновий, сажа, бензапірен, марганець та його сполуки, оксид та діоксин азоту, сірчистий ангідрид, оксид вуглецю, оксид заліза, метан та інші. Усі викиди в атмосферне повітря здійснено у межах гранично допустимих норм.

9. Загалом, за перший квартал 2012 року Кобеляцьким Комбінатом Хлібопродуктів нараховано екологічний збір за викиди пересувними джерелами забруднення, в обсязі 65,5 т. пального – 651 грн. 83 коп. Прямих скидів у водні об'єкти з підприємства не відбувається. Збір за розміщення відходів близько 400 тонн становить 6902 грн. 35 коп. Кошти сплачені на збори за забруднення навколишнього середовища надходять до обласного екологічного фонду. Проводяться заходи по збиранню і транспортуванню відходів. Із загальної кількості відходів за 2011-2012 рр. утилізовано 282,35 т.

10. При проведенні оцінки екологічного стану р. Кобелячок за водними макрофітами, нами виявлено, що найбільш поширеними видами є: рогіз

широколистий та ряска мала – індикатори заболочування.

11. Проаналізувавши наявність всіх видів-індикаторів відмічено, що річка Кобелячок, яка протікає на території Кобеляцького району є слабо забрудненою, але у весняно-літній період піддається забрудненню хімічними і органічними речовинами та біогенними елементами.

12. З метою вирішення існуючих екологічних проблем нами розроблені пропозиції та практичні рекомендації щодо покращення екологічного стану річки, які полягають у: очищенні берегів і розчищення русла; закладанні водозахисних лісових

і чагарникових насаджень вздовж берегів річки; створенні та дотриманні водоохоронних санітарно-захисних зон; визначенні режиму природокористування та господарської діяльності для землекористувачів у межах басейну р. Кобелячок; проведенні еколого-просвітницької роботи з землевласниками та землекористувачами, а також з місцевим населенням; контролі господарської діяльності промислових підприємств ООО «ТНК-ВР Коммерс», ДПЗКУ «Кобеляцький комбінат хлібопродуктів»; запобіганні аварійних ситуацій на промислових підприємствах; усуненні недоліків при викидах забруднюючих речовин на підприємствах.

III місце

Назва роботи – Чисті джерела Донбасу.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Студентська екологічна волонтерська організація при Донецькому державному університеті управління.

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Озера на території пам'ятника природи «Витоки Кальміусу».

Гідрологічний пам'ятник природи місцевого значення «Витоки Кальміусу» знаходиться в Ясинуватському районі Донецької області біля селища Мінеральне.

Площа – 7,4 га, де розташовані кілька десятків джерел, які є одним із витоків річки Кальміус. Джерела розташовані на дні балки і є виходами глибинних вод на поверхню. Від них йде струмок з мінеральною водою. Найбільш повноводні джерела оснащені трубами з нержавіючої сталі, з яких місцеві жителі набирають питну воду.

Інформація про виконану роботу

мета: дослідження, відновлення та впорядкування водних об'єктів, які розташовані на території гідрологічного пам'ятника природи «Витоки Кальміусу», поширення інформації серед населення щодо стану водних джерел області та необхідності їх охорони, а також проведення просвітницької та виховної екологічної діяльності серед школярів та молоді.

Основними завданнями акції було очищення джерел та озер, які розташовані на території пам'ятника природи «Витоки Кальміусу», впорядкування та благоустрій прилеглої території, висадження дерев та чагарників на території, а також підвищення екологічної культури школярів та студентської молоді.

Студентська екологічна волонтерська організація при Донецькому державному університеті управління опікується станом території пам'ятника природи «Витоки Кальміусу» вже протягом чотирьох років. Щорічно проводиться акція з прибирання та озеленіння прибережних смуг, розчищенню та впорядкуванню джерел. І 2012 рік не став виключенням. Протягом здійснення проекту були виконані наступні заходи:

- очищення озер, які розташовані на території пам'ятника природи «Витоки Кальміусу»;
- впорядкування та благоустрій території пам'ятника природи «Витоки Кальміусу»;
- висадження дерев на території пам'ятника природи;
- залучення школярів до акції з метою просвітницької та виховної екологічної діяльності;
- розробка та розповсюдження серед населення інформативних брошур з відомостями про стан водних ресурсів та заходами щодо їх поліпшення.

Одержаний результат. Проведення акції проходило під егідою Державного управління охорони навколишнього природного середовища у Донецькій області та обласної екологічної організації «До чистих джерел». Вони забезпечили вивіз зібраного сміття та надали необхідні інструменти, матеріали та саджанці дерев.

Інформування про проведені заходи подавалося у вигляді статей на сайті Донецького державного університету управління, а також при проведенні профорієнтаційної роботи у школах розповідалося про акції, які відбулися, було роздано оформлені брошури щодо охорони водних ресурсів та запрошено школярів до участі у запланованих заходах.

Відзнака

Назва роботи – Розробка компенсаційних заходів для оптимізації екологічного стану басейну р. Оржиця.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Слинько Оксана Анатоліївна/студентка групи П-46 ПНПУ імені В. Г. Короленка.

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність. Річка Оржиця в межах смт Оржиця. Оскільки на території басейну річки відсутні великі промислові об'єкти, то основними джерелами забруднень ґрунтів та поверхневих і підземних вод будуть виступати тваринницькі ферми та літні табори тварин, відстійники промислових та комунально-побутових підприємств, склади міндобриг та ядохімікатів, сміттєзвалища, склади паливно-мастильних матеріалів

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника. Для відновлення річкової екосистеми р. Оржиці необхідно провести ряд гідротехнічних компенсаційних заходів, а саме:

- створення екологічних ніш для річкової іхтіофауни;
- створення штучних нерестилиць на заплавах та старицях;
- створення зимувальних ям;
- створення місць нагулу молоді річкової риби;
- виявлення або створення локальних природних рибо відтворюючих ділянок;
- створення заповідних еталонних басейнів малих річок;
- відтворення шляхів міграції прохідної риби до місць нересту;
- інтродукція вищої водної рослинності (очерету) для формування берегової смуги та створення руслових екотопів;
- створення умов турбулентності потоку для природної аерації води.

Інформація про виконану роботу

мета: вивчення екологічного стану р. Оржиця в межах смт Оржиця з метою розробки загальних рекомендацій щодо охорони річки.

завдання:

- вивчити основні методики досліджень, апробувати деякі з них;
- дати характеристику природних умов басейну річки Оржиця в межах селища міського типу Оржиця;
- розкрити джерела забруднення річки на прикладі сільського господарства, а також несанкціонованого сміттєзвалища;

- надати екологічну оцінку стану р. Оржиці за КДН «Екологічна оцінка якості поверхневих вод суші та естуаріїв України»;

- розробити компенсаційні природоохоронні заходи для оптимізації екологічного басейну річки.

Висновки.

1. Встановлено, що природно-кліматичні умови Оржицького району є типовими для Лівобережного Лісостепу України, що обумовлює формування багатой флори і фауни, диференційованого рослинного покриву. Зональними для басейну р. Оржиця є широколистяні ліси та лучні степи. За площею у складі природної рослинності переважають лучні, болотні та водні природні комплекси. Значного поширення в басейні р. Оржиця, як і в цілому на території Лівобережного Лісостепу, набули сільськогосподарські угіддя.

2. Виявлено, що за останні 2-3 роки екологічний стан р. Оржиці погіршився. Значні ділянки берегів зруйновані, річка змінила русло, береги засмічені побутовим сміттям, яке поступово потрапляє у воду.

3. Відмічено, що основними об'єктами забруднення річки в межах селища міського типу Оржиця є: сільсько-фермерське господарство і несанкціоноване сміттєзвалище.

4. З'ясовано, що головними чинниками забруднення сільсько-фермерських господарств на р. Оржиця є: мінеральні добрива, пестициди, гербіциди, фунгіциди, тваринницькі ферми і літні табори, склади міндобриг та отрутохімікатів.

5. Встановлено, що поблизу річки знаходиться несанкціоноване сміттєзвалище, яке містить тверді та рідкі відходи, що можуть безпосередньо потрапляти у річку і створюють механічне забруднення.

6. За результатами проведення оцінки екологічного стану р. Оржиця за КНД «Екологічна оцінка якості поверхневих вод суші та естуаріїв України», нами виявлено, що вода в річці належить до категорії VI (сильно забруднена) і навіть після підготовки буде не придатною для питного водопостачання.

7. Для покращення природних та агроприродних комплексів у басейні р. Оржиця нами пропонується система компенсаторних заходів, основними з яких є: водоохоронні заходи в басейні річки, гідротехнічні компенсаційні заходи відновлення річкової екосистеми, лісомеліоративні та біологічні меліорації в басейні річки, агротехнічні та протиерозійні заходи. Ці заходи спрямовані на покращення екологічного стану р. Оржиці.

Відзнака

Назва роботи – Риби-вселенці Запорізького водосховища.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – студентський гурток «Гідробіолог», Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара.

Інформація про виконану роботу

Ліквідація дніпрових порогів, котрі слугували бар'єрами для міграції гідробіонтів, поступова зміна клімату, обміління малих річок та озер, підвищення мінералізації води за рахунок скиду стічних вод промисловості та сільського господарства, розвиток водного транспорту, інтродукційні роботи – все це сприяло змінам видового складу риб протягом всього існування Запорізького водосховища.

На сучасному етапі існування Запорізького водосховища особливої уваги потребує вивчення біології та екології нових, нетипових для водойми гідробіонтів – до яких відносяться риби-вселенці. Вони широко розповсюджуються, мігрують та виступають харчовими конкурентами аборигенним видам риб. Тому робота присвячена актуальній проблемі вивчення сучасних інвазійних процесів в Запорізькому водосховищі, а саме поширенню риб-вселенців.

Іхтіологічні спостереження проводилися на акваторії Запорізького водосховища на двох дослідних ділянках: в прибережній зоні Самарського плеса та в літоральній частині нижнього плеса Запорізького водосховища. Загальноприйнятим є той факт, що Самарська затока знаходиться під значним антропогенним навантаженням (зарегулювання стоку, замулення, заростання вищою водною рослинністю, скид шахтних вод), а нижня ділянка водосховища вважається екологічно чистою.

Проведення робіт по вивченню видового складу риб прибережних ділянок

Вивчено еколого-біологічні показники риб-вселенців літоральних ділянок Самарської затоки та Запорізького водосховища на сучасному етапі його існування.

Встановлено, що в уловах мальків прибережних ділянок Самарської затоки відсоток досліджуваних видів риб складав: чебачок амурський – 23,46%, бичок-кругляк – 9,63%, морська голка пухлощока чорноморська – 8,45%, атерина чорноморська – 1,86%, бичок-пісочник – 1,31% (за 100% брався весь улов на всіх досліджуваних точках). В Запорізькому водосховищі частка даних видів була дещо іншою: бичок-пісочник – 12,62%, атерина чорноморська – 4,75%, чебачок амурський – 2,25%, бичок-кругляк – 1,92%, морська голка пухлощока чорноморська – 0,76%.

При проведенні морфометричного аналізу (табл. 1) встановлено, що за середніми показниками атерина Самарської затоки мала меншу довжину та масу, ніж особини вилучені з прибережних ділянок Запорізького водосховища – на 33,33% та 75,83% відповідно ($p < 0,05$). Це можна

Таблиця 1.

Порівняльна характеристика лінійно-вагових показників риб-вселенців

Вид	Самарська затока			Запорізьке водосховище		
	l, см	m, г	Кв	l, см	m, г	Кв
Атерина чорноморська	<u>3,4</u> 2,9-4,5	<u>0,29</u> 0,15-4,5	0,73	<u>5,1</u> 3,1-7,3	<u>1,2</u> 0,16-2,1	0,90
Чебачок амурський	<u>6,6</u> 3,0-9,2	<u>3,74</u> 0,22-9,31	1,30	<u>6,5</u> 2,9-9,0	<u>3,39</u> 0,22-7,9	1,23
Морська голка пухлощока чорноморська	<u>8,4</u> 5,8-10,1	<u>0,31</u> 0,11-0,47	0,05	<u>12,4</u> 8-15,5	<u>0,97</u> 0,2-1,9	0,05
Бичок-кругляк	<u>5,2</u> 2,6-11,8	<u>3,65</u> 0,14-16,13	2,59	<u>8,8</u> 4,1-12,0	<u>10,8</u> 0,75-28,1	1,58
Бичок-пісочник	<u>6,3</u> 3,4-7,8	<u>2,82</u> 0,37-4,45	1,12	<u>7,2</u> 3,3-10,4	<u>3,82</u> 0,32-10,24	1,02

Роботи по вивченню біорізноманіття малих заток

Риба-вселенець, чебачок амурський

пояснити гарною кормовою базою Запорізького водосховища.

Достовірних відмінностей між морофометричними показниками чабачка амурського не спостерігалось.

Лінійно-вагові показники морської голки дещо різнилися, так у особин вилучених у Запорізькому водосховищі показники мінімальної, максимальної та середньої довжини і маси були дещо вищими ніж у представників із Самарської затоки. Це пояснюється внутрішньовидовою конкуренцією через значно більшу чисельність та біомасу даного виду в Самарській затоці – 53,67 екз./100 м² та 26,14 г/100 м² (в Запорізькому водосховищі ці показники – 9,17 та 7,29 відповідно).

Бичок-кругляк широко поширений у Самарській затоці, його кількість сягала 61,17 екз./100 м² (у Запорізькому водосховищі – 18,33 екз./100 м²). Екстер'єрні показники бичка-кругляка істотно різнилися – так за показниками довжини та ваги особини Самарської затоки були менші ніж особини Запорізького водосховища на 40,9% та 67,6% відповідно, але враховуючи чисельність на дослідних ділянках їх біомаса виявилася однаковою, і сягнула в середньому 145 г/100 м².

На відміну від бичка-кругляка, бичок-пісочник був більш поширений у прибережних зонах Запорізького водосховища, особливо на ділянках з піщаним або кам'янистим дном, де його кількість сягала 185,5 екз./100 м². В Самарській затоці ця величина була 8,34 екз./100 м². В Самарській затоці особини бичка-пісочника відставали у рості від представників вилучених із Запорізького водосховища на 12,5% та мали на 26,2% меншу вагу.

Одержані результати показали, що в прибережних біотопах досліджуваних ділянок, в умовах зарегулювання стоку спостерігається домінування малоцінних промислових та непромислових видів риб, серед яких багато адвентивних видів риб. За лінійно-ваговими показниками росту молодь риб Самарської затоки дещо відстає у розвитку від молоді риб Запорізького водосховища.

«Автори публікацій»

I місце

Назва роботи – Книга «Проблеми річки Рось»
Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Педченко Григорій Адамович (м. Корсунь-Шевченківський, Черкаська область).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Річка Рось. Середня річка, права притока Дніпра, довжина якої 346 км. Одна з найбільш зарегульованих річок Центральної України, в її басейні – 2242 штучних водойм, в т.ч. – 2173 ставки, 67 – водосховищ, на самій річці знаходиться 6 ГЕС. Водойма має велике економічне і соціальне значення для Надроснянського господарського і соціального комплексу. У цілому в басейні річки забір води із поверхневих джерел в середньому на рік складає 70 млн. м³, вирощується риба, знаходиться багато пляжів, баз відпочинку громадян та інших соціальних об'єктів. Річка є джерелом питного водозабезпечення майже 500 тис. надроснян, в т.ч. з неї споживають воду мешканці Білої Церкви, Умані, Узина, Богуслава, Миронівки, Корсуня-Шевченківського.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

1. З ініціативи автора книги в Корсуні-Шевченківському було створено районну громадську організацію від Всеукраїнської екологічної ліги, яка об'єднала в своїх рядах звичайних людей, які свідомі того, що коїться, які вирішили взяти відповідальність за майбутнє навколишнього природного середовища на себе і, можливо, ще відвернути велику екологічну небезпеку. Екологічна організація вирішила сприяти в оздоровленні річки Рось та покращенні екологічного стану природного середовища в своєму та інших надроснянських районах, підставити плече державним органам в проведеному природоохоронних заходів.

2. Закрито фарбувальний цех ВАТ «Стеблівська бавовняна прядильно-ткацька фабрика» у Корсунь-Шевченківському районі, яка системно скидала в Рось неочищені промислові стоки, та перенесено його в інше місто, де є очисні споруди. Припинено скид хімічних забруднювачів у Корсунське водосховище, з якого жителі міста постачаються питною водою. Знята в районі одна з проблем – постійне забруднення води у водозаборі.

3. Недопущено будівництво багатопверхового розважального комплексу у санітарно-охоронній зоні на кам'яному березі Росі в м. Корсуні-Шев-

ченківському. Цим самим збережено акваторію річки поряд з національним заповідником від забруднення неочищеними комунальними стоками.

4. Громадськістю недозволено спорудження на р. Рось в м. Корсунь-Шевченківському двох переливних дамб. Дякуючи цьому, недопущено подальше зарегулювання річки та погіршення екологічного стану у зоні цих водозбірників.

5. Досягнуто спорудження первинних очисних споруд Богуславської суконної фабрики, які забруднювали води річки Рось промисловими недовідно очищеними стоками.

6. При будівництві інкубатора на 32 млн. курчат на рік у с. Петрушках Корсунь-Шевченківського району на вимогу громадської екологічної організації споруджено очисні споруди з біоочискою. Ведеться моніторинг об'єкту.

7. Мартанський став на притоці р. Рось у м. Корсуні, який не так давно мав екологічне забруднення, нині закріпленій за громадською організацією рибалок. Нею він доглядається, зариблюється, озеленюються береги. Покращено екологічний стан ставу та місця для відпочинку громадян, що свідчить про перспективність такого заходу й для інших населених пунктів де є ставки.

8. Нами запропоновано Київській облдержадміністрації та відповідним міністерствам забезпечити реконструкцію очисних каналізаційних споруд у м. Богуславі, як першочерговий захід у басейні р. Рось.

9. Досягнуто домовленостей з Агентством водного господарства щодо промивання водосховищ на р. Рось. Таке уже практикуються третій рік і в екологічному плані дає позитивні наслідки: не спостерігалось загрозового погіршення води у водозаборі – Корсунському водосховищі.

10. Корсунь-Шевченківська екологічна організація ВЕЛ спільно з громадськими організаціями Білоцерківщини добилися припинення спорудження у Білій Церкві металопрокатного заводу I-ї категорії екологічної небезпеки.

11. Врятовано річку Рось від екологічної катастрофи та можливого знищення її як джерела питного водозабезпечення жителів Надроснянського регіону.

12. У районі посаджено 2 км прибережних захисних смуг р. Рось.

13. За ініціативи і при участі громадської екологічної організації за останніх 2 роки облаштовано 3 джерела, за її прикладом у районі поновле-

но і облаштовано близько десяти джерел питної води, поновлено 5 струмків.

14. Райсанепідемстанція почала систематично інформувати жителів району через місцеві ЗМІ про аналізи води в криницях, р. Рось та міському водогоні, зокрема показники нітратів. Це в якійсь мірі примусило власників водозаборів питної води покращити своє відношення до джерел.

15. У школах району створені екологічні організації «Екологічна варта», діють екологічні бригади. Третій рік підряд екологічна бригада міського ліцею завойовує перші місця в області та призові місця на республіканських змаганнях. Над ними шефствує районна громадська організація ВЕЛ.

Інформація про виконану роботу

Мета книги:

А. Розкриття правдивого фактичного екологічного стану річки Рось та причин цього. Щоб здійснювати конкретні роботи з покращення екологічного стану річки необхідні систематичний моніторинг басейну та проведення аналізів води у водозаборі – річці Рось та притоках. Екологічна організація постійно моніторить річку, проводить рейди, спілкується з відповідними службами району і області, домоглася щоб санепідемстанція регулярно проводила аналізи води з основних показників та висвітлювала їх у районній пресі.

Б. Донесення до свідомості населення і окремих служб причин і загроз, які несе з собою забруднення довкілля та небайдлива господарська діяльність. В книзі наводиться чимало прикладів цієї діяльності.

В. Широка інформаційно-просвітницька робота щодо збереження природного середовища, особливо водних ресурсів, придатних для безпечного використання людиною, та про шляхи виправлення становища. Екологічною організацією проводяться різні громадські заходи: громадські слухання, «круглі» столи, перегляд фільмів з природоохоронної діяльності, видання книг, буклетів, публікацій в районних, обласних і республіканських ЗМІ. Учнівська молодь залучається до різних природоохоронних організацій, тематичних конкурсів тощо.

Г. Інформування посадових осіб органів державної влади та керівників підприємств про стан навколишнього природного середовища, водних ресурсів, та надання їм допомоги у покращенні стану конкретних водойм.

Д. Досягнення позитивного кінцевого результату: покращення екологічного стану річки Рось та стабілізації якісних показників води, яка була б безпечною для питного водопостачання жителів Корсуня і інших міст.

Завдання:

1. Затвердити Правила експлуатації водосховищ на р. Рось та здійснення справжніх санітарних попусків води з Корсунського та Стеблівського водосховищ.

2. Здійснити реконструкцію комунальних очисних споруд в м. Богуславі (найближчим часом) та в м. Корсунь-Шевченківському.

3. Не прив'язувати будівництво промислових підприємств у містах басейну річки Рось з підвищеним рівнем екологічної небезпеки та великими обсягами споживання річкової води і скидами промислових стоків.

4. В подальшому не зарегульовувати річку греблями та ГЕС.

5. Всіма дозволеними засобами відстоювати чистоту повітря, земель і водних ресурсів.

Отриманий результат.

Завдяки проведеним заходам (промивання водосховищ, припинення скидів у річку забруднених стоків Стеблівською фабрикою та частково Богуславською суконною, ліквідацією в Корсунь-Шевченківському та інших районах Поросся залишків невідомих і непридатних до використання засобів хімізації сільського господарства, і багатьох тваринницьких ферм на берегах річок, прибирання сміттєзвалищ дало певний соціальний і економічний ефект. У Корсуні більш стабільно подається питна вода з р. Рось жителям міста, збільшилась популяція риби, а в Стеблівському водосховищі почали купатися громадяни.

Висновки: При підтримці місцевих органів влади, Міністерства екології та природних ресурсів, Агентства водного господарства здійснюються певні заходи щодо покращення екологічного стану р. Рось.

Жителі надроснянського краю надіються на те, що при об'єднанні зусиль громад, влади, природоохоронних та господарських органів можна досягти значних успіхів у покращенні екологічного стану водних ресурсів і зберегти річку Рось для безпечного питного та господарського використання.

Книга в цій справі може стати добрим порадищем і помічником.

II місце

Назва роботи – Екологічна казка «Пригоди Краплинки-Веселинки».

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Дроник Зінаїда Яківна вчитель початкових класів Комсомольської гімназії імені В. О. Нижниченка (Полтавська обл.)

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Природним об'єктом, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність еколого-пошукового загону «Краплинка», є питна вода, яку вживають жителі міста Комсомольська та поповнюється Паркове озеро.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

Дитячої літератури по вихованню в молодших школярів бережного відношення до питної води досить мало. Дана книжечка стане гарним помічником для вчителя початкових класів чи вихо-

вателя дитячого садочка в проведенні уроків чи виховних заходів, присвячених бережливому відношенню до питної води.

Інформація про виконану роботу.

В книжечці в казковій формі розповідається про те, який шлях проходить Краплинка, щоб потрапити до оселі людини.

II місце

Назва роботи – Буклет «Квіткове джерело»

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Корсунь-Шевченківська районна організація Всеукраїнської екологічної ліги (Черкаська область).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Джерело питної води с. Квітки Корсунь-Шевченківського р-ну.

Джерело, про яке мова, знаходиться в с. Квітки за 350 м в підгір'ї заввишки 25-30 метрів від Орлового ставка. Тут джерельна вода витікає з-під гори трьома струмочками з кам'янистих пластів та шарків бентонітових глин. Як стверджують науковці, бентонітові глини сприяють знебарвленню та очищенню води, сорбції радіонуклідів, пестицидів. Вода приємна для пиття.

Цим і привабило жителів району це джерело, тим більше, що в багатьох криницях та свердловинах району все важче віднайти придатною для питного споживання воду.

Під час обстеження джерело мало непривабливий вигляд: не облаштоване, осипався крутий пагорб, з-під якого б'є джерело, підхід складний, обабіч безліч сміття і антисанітарія. 21 березня 2011 р. правління районної громадської екологічної організації на своєму засіданні прийняло рішення про облаштування джерела та спорудження громадського бювета-джерела, відповідно його

облагодити та створити хороші культурно-санітарні умови для споживачів джерельної води. Про наміри впорядкувати джерело районна газета «Надросся» 29 березня повідала жителям району.

Роботи з облаштування джерела розпочали 28.05.2011 р. члени екологічної організації, до яких приєдналися окремі мешканці міста та жителі села Квітки на чолі з сільським головою. Голова екологічної організації Олександр Майдаченко організовує роботи, його заступник Григорій Педченко виготовляє проект та малюнки, приватні підприємці та сільська рада надають матеріальну і фінансову підтримку. Без допомоги держави на облаштування цього об'єкту вкладено коштів і матеріалів, не враховуючи праці близько 100 учасників на 18 суботниках, майже 90 тис. грн.

Завдяки проведеним роботам джерело стало оазою краси та привабливим куточком для споживачів води. Зараз до цього джерела приїздить за доботною питною водою не лише мешканці району, Черкас, а й Києва.

Інформація про екологічні проблеми

1. Головне є те, що завдяки проведеним роботам багато людей зараз споживають екологічно чисту джерельну воду, зокрема безпечну для дітей.

Для цього:

2. Розчищено джерело від забруднення його та прилеглої території. Обваловано пагорб від попадання в зону джерела можливих хімікатів агрохімії.

3. Облаштовано дорогу до джерела, яка раніше була забруднена різними наносами та сміттям.

4. Вичищено ставочок, куди з джерела стікала вода та поповнювала своїм ресурсом ставки с. Квітки.

5. Проведено аналізи цієї джерельної води в трьох лабораторіях, які підтверджують високу якість питної води з основних показників ГОСТ для питної води і ознайомлено з ними споживачів (інформація щодо аналізів питної води розміщена біля джерела).

Інформація про виконану роботу

У **Буклеті** широко висвітлюється історія одного джерела, аналізи води в ньому, про те яке було і яке стало джерело, як не байдужі люди підставили плече для його оздоровлення. В кінці буклету, як інформаційно-просвітницький засіб, подана інформація про те, якою повинна бути питна вода і яка її роль для нормального життя людини.

Мета:

А. Донесення до свідомості населення і відповідних служб важливості для здоров'я людини споживання якісної питної води.

Б. Виховати у людей велику повагу до збереження джерел прісної питної води, якість якої все далі погіршується і обмежується її кількість.

В. Привернути увагу громадськості та місцевих рад до здійснення заходів по збереженню джерел води (джерел, струмків, річок): недопущення їх знищення, забруднення хімічними і органічними речовинами та відходами життєдіяльності людини і підприємств.

Завдання.

А. Широко інформувати населення, особливо молодь, про водні об'єкти: їх екологічний та санітарний стан, роль якісної питної води і взагалі – прісної води в житті людини.

Б. Роз'яснення населенню про те, які заходи слід проводити щодо збереження водотоків екологічно чистими.

В. Залучення громадян до різних заходів по покращенню стану водойм, в першу чергу джерел, їх

поновлення, очищення, облаштування, утворення нових джерел, безпечних для виживання людини.

Г. Інформування відповідних природоохоронних та інших організацій, органів влади про стан водойм, джерел питної води, домагатися вжиття заходів щодо покращення екологічної ситуації та сприяти їм у цій справі

Отриманий результат:

– «Квіткове джерело» стало практичним прикладом того, як слід рятувати джерела питної води. У районі поживавилась робота у цій справі, в минулому році відновлено і впорядковано близько 10 джерел, 5 струмків. До цих заходів підключились органи місцевої влади.

– На пропозицію районної екологічної організації ВЕЛ райсанепідемстанція почала регулярно в місцевій пресі друкувати інформацію про аналізи води в криницях, свердловинах, міському водогоні та річці Рось, звідки місто п'є воду. В ній розкриваються й проблеми з неякісною питною водою, які можуть негативно вплинути на здоров'я людей.

– На звернення Корсунь-Шевченківської громадської екологічної організації та ВЕЛ Міністерство освіти і науки України своїм наказом від 28.10.2010р. № 1021 затвердило 17-годинний курс «Екологія води» для вивчення учнями 8-х класів.

– Районна громадська екологічна організація під авторством члена ВЕЛ Педченка Г. А. видала кілька буклетів і 2 книги про річку Рось та про упорядкування джерел. В районній пресі за його авторством та голови організації Майдаченка О. С. опубліковано багато статей на тематику охорони водних ресурсів.

– Буклет «Квіткове джерело» став агітатором і посібником щодо збереження джерел питної води, його мають бібліотеки і школи.

Висновки:

Не слід очікувати, як кажуть, у моря погоди. Потрібно всім разом засукувати рукава і працювати над забезпеченням себе якісною питною водою. Природа нам надала великі ресурси чистої води. То ж в першу чергу їх збереження залежить від пересічних громадян.

III місце

Назва роботи – Програма збереження малих річок Харківської області до 2016 року.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Український науково-дослідний інститут екологічних проблем (м. Харків).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

У даній роботі об'єктом дослідження є стан малих річок Харківської області та факторів, що на них впливають.

Малі річки формують більшу частину гідрологічної мережі Харківської області, проте мають найнижчу, порівняно з більшими водотоками, здатність до самоочищення, та буферну ємність екосистем.

Малі річки є одним з основних елементів географічного середовища, і характеризуються деякими особливими властивостями, які необхідно враховувати при використанні водних ресурсів за умови дотримання стану рівноваги водних екосистем.

Оскільки малі річки є початковою ланкою річкової мережі, то всі зміни в їхньому режимі і якості води позначаються на всій гідрографічній мережі.

Малі річки формують водні ресурси, гідрологічний режим і якість води середніх і великих річок, створюють природні ландшафти великих територій, а з іншого боку, функціонування басейнів малих річок визначається станом регіональних ландшафтних комплексів.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника. Для розробки даної Програми розглянуто особливості природних, кліматичних, гідрографічних, гідрологічних умов утворення малих річок в Харківській області; основні чинники формування екологічного стану малих річок; проблеми руйнації природних ландшафтів та зникнення малих річок; проблеми забруднення малих річок та деградації їх екосистем; екологічний стан басейнів малих річок, винесення у природу прибережних захисних смуг та водоохоронних зон; данні водокористування та водозабезпечення; факти здійснення контролю за дотриманням водного законодавства, у тому числі за раціональним використанням водних ресурсів. З врахуванням результатів цих досліджень зроблено обґрунтування шляхів до поліпшення екологічного стану малих річок та надаються рекомендації щодо завдань і заходів за пріоритетними напрямками дій (до 2016 року) для збереження малих річок Харківської області для включення в цільову регіональну Програму.

Інформація про виконану роботу

Мета – реалізація в області соціально-економічної політики держави щодо збереження малих річок, реалізація ефективної природоохоронної політики на обласному рівні, підвищення екологічного рівня освіти та виховання.

Створення та реалізація «Програми збереження малих річок Харківської області до 2016 року» має на меті перетворення басейнів малих річок у стабільні ландшафти, на яких дотримуються екологічні нормативи, що передбачені Водним Кодексом України та Водної Рамковою Директивою

Європейського Союзу, зі станом поверхневих вод, який оцінюється як «добрий».

Методи дослідження – збір та аналітичний огляд матеріалів щодо стану малих річок в області та розвитку господарського використання водозбірної площі малих річок, статистики водокористування та водозабезпечення, даних щодо природних умов утворення малих річок, а також статистичне оброблення даних моніторингових спостережень за екологічним станом малих річок Харківської області, в тому числі отриманих під час натурних (експедиційних) досліджень.

Отриманий результат: реалізація в Харківській області соціально-економічної політики держави щодо збереження малих річок, реалізація ефективної природоохоронної політики на обласному рівні, підвищення екологічного рівня освіти та виховання.

Висновки.

В рамках роботи проведена оцінка сучасного стану реалізації природоохоронних заходів в межах Харківської області. На основі аналізу існуючих матеріалів та комплексних експедиційних досліджень встановлено екологічний стан басейну малих річок, винесених у природу прибережних захисних смуг та водоохоронних зон в межах Харківської області.

Програма збереження малих річок Харківської області до 2016 року має 8 пріоритетних напрямів, які містять 17 завдань, в межах яких розроблено комплекс заходів охорони вод від забруднення, раціонального використання водних ресурсів та відновлення водних екосистем. Для оцінки виконання Програми розроблені показники очікуваних результатів.

Результати роботи сприятимуть:

– реалізації в Харківській області «Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» та прогресу соціально-економічної політики регіону, що визначено у «Стратегії сталого розвитку Харківської області до 2020 року», затвердженої рішенням Харківської обласної ради від 23.12.2010 р. №27-IV;

– впровадженню «Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 року» та «Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011–2015 роки».

Розроблена Програма має бути одним з інструментів реалізації ефективної природоохоронної політики в Харківській області.

Відзнака

Назва роботи – Млиновиця. Річка мого дитинства (буклет).

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – творче учнівське об'єднання «Юні акваріумісти» Тячівського РЕНЦУМ (Закарпатська область).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Невелика річка Млиновиця в селищі Буштино, що в Тячівському районі Закарпаття, свої води несе до Тиси, а центром, кружляючи, біжить до селищного парку імені Богдана Хмельницького. Річка отримала назву через те, що на ній працював млин. Його звели понад сто років тому, а після війни тут з'явилися міні-ГЕС, яку з часом розібрали. Сама ж річка двадцять років тому взагалі перестала існувати: її окупували зарості, люди захарастили сміттям, відтак про неї зовсім забули.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

Під час занепаду річка поросла бур'яном, закамутилася, замулилася, й геть укрилася «ковдрою» зі сміття. Мул узяв і рибники в парку – тут загинуло все живе. І тільки торік Млиновиця знову понеслася до Тиси. Відновлювали й прибирали всі: місцева влада, підприємці, учні навчальних закладів, юннати Тячівського рай ЕНЦ та жителі села. Основну частину водойми в центрі селища розчистили, поламані дерева з парку повивозили. Течія регулюється шлюзами. Оснащена такою гідротехнікою, Млиновиця заповнює криниці буштинцям, які проживають уздовж її русла, постачає місцеві багатоповірки й не підтоплює нічий оселі в разі негоди. А з мешканцями селища «провели роз'яснювальну роботу», аби не смітили й підтримували зроблене в порядку.

Інформація про виконану роботу

мета: розширення практичної природоохоронної діяльності, спрямованої на охорону і поліпшення екологічного стану річки Млиновиця, підвищення екологічної обізнаності юннатів щодо охорони водних ресурсів шляхом залучення їх до пошукової та дослідницької роботи.

завдання: викликати зацікавлення юннатів до проблем збереження води, організувати учнів до проведення практичної природоохоронної діяльності, організувати виступ екологічної агітбригади «Краплинки».

Отриманий результат. Якими б досконаліми не були юридичні закони, наслідки збереження природи залежать від свідомої турботи кожної людини про навколишнє середовище. Саме тому, займаючись в гуртку «Юні акваріумісти», беручи

активну участь у різних природоохоронних екологічних акціях, метою яких є екологічне виховання та широке залучення учнівської молоді до оздоровлення та поліпшення стану річки Млиновиця, ми провели комплекс робіт.

Пошуково-дослідницька робота по вивченню р. Млиновиця. Під час цієї роботи юннати зібрали інформацію про річку, провели анкетування учнів, взяли участь у конкурсі малюнка, листівки та фотографії, виступили в районному етапі Всеукраїнського конкурсу «Коллективів екологічної просвіти», провели науково-дослідницьку роботу на тему «Дослідження води як джерела існування живих організмів», «Вивчення екологічних проблем та джерел забруднення р. Млиновиця».

Практична природоохоронна діяльність. Проведено операцію «Чисті прибережні смуги – живі водні плеса і джерела», проведено природоохоронні акції «Посади своє деревце» та «Збережемо живі джерела краю».

Інформаційна діяльність.

Член гуртка Сасин Юрій створив буклет «Млиновиця. Річка мого дитинства», який було розповсюджено серед мешканців району. Проведено підсумкову конференцію з нагородженням переможців природоохоронних акцій, направлених на збереження та відновлення річки Млиновиця, підготовлено сценівку до участі у конкурсі «Тиса-молодша сестра Дунаю», оформлено буклет «Річка Млиновиця в минулому та сьогодні».

Висновки.

Врятувати водні ресурси, може лише людина. Що ж потрібно для цього? Перш за все екологічне виховання. Ще з дитинства нам прищеплюють вчителі та батьки дбайливе ставлення до природи, любов до всього живого.

Потрібні також, чіткі суворі закони, які передбачали б відповідальність громадянина за будь-яку дію, що завдає шкоди природі.

Пропонуємо поради про внесок кожного із нас для охорони водних ресурсів:

- проводити більше різних заходів щодо збереження річки;
- проводити агітацію серед учнів;
- проводити рейди з метою поліпшення екологічного стану р. Млиновиця;
- зробити висновки про необхідність чистої води для життя на землі;
- проводити практичні природоохоронні заходи спрямовані на поліпшення екологічного стану річки;
- сприяти зменшенню розорюванню схилів долини, виконати їх залуження і використовувати під пасовища. Великі площі таких схилів в тепе-

рішній час стояв під бур'янами, а в долині відмічається недостатність пасовищ;

– нові лісонасадження, якщо є така потреба, проводити тільки на орних землях, і ні в якому разі не на природоохоронних степових схилах;

– намітити і виконати ряд заходів по зменшенню і припиненню водної ерозії.

– під час впорядкування території прибережної смуги річки, практичної природоохоронної діяльності залучати представників ЗМІ.

Відзнака

Назва роботи – Основи раціонального водокористування в Україні (позакласний захід).

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Шуліка Катерина Сергіївна, вчитель географії і біології Назарівського НВК (Кіровоградська область).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Інформаційно-просвітницька діяльність спрямована на внутрішні води (річки, озера, водосховища) Кіровоградської області, в першу чергу на річку Сугоклія, що протікає в селі Назарівка (права притока р. Інгул (притока р. Південний Буг)).

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

Засвоєння молоддю з метою подальшого використання основ раціонального водокористування, закладення основ правової екологічної грамотності учнів, утвердження бажання збереження чистоти водних ресурсів свого регіону, розуміння краси, неповторності і цінності води як одного з унікальних природних ресурсів, засвоєння і відтворення найважливіших статей водного законодавства України.

Інформація про виконану роботу

мета і завдання:

– закріпити знання основ раціонального водокористування, розкритих і затверджених в водному законодавстві України;

– розглянути і закріпити, з метою подальшого запозичення, позитивний досвід водокористування розвинених країн світу;

– сформувати розуміння цінності водних ресурсів своєї Батьківщини;

– сформувати раціональну поведінку людини як основного водоспоживача;

– розвиток акторських здібностей, музичних нахилів учнів;

– формування свідомої, екологічно обізнаної молоді.

Отриманий результат:

– учнями засвоєні знання щодо законодавства з водних питань;

– привернуто увагу громадськості до проблем річок і джерел своєї місцевості, насамперед до проблем річки Сугоклія;

– сформовано бажання змінити на краще екологічний стан водойм, що втілюється в конкретній практичній діяльності;

– учні ознайомлені з позитивним досвідом водокористування різних країн світу.

Висновки.

Тема раціонального водокористування для нашої країни є дуже актуальною. Розгляд законодавчої бази, проведення аналізу позитивного досвіду водокористування різних країн учнями школи закладає основу для формування нації, яка розглядає економічні методи раціонального природокористування як потребу, необхідність сучасного господарства України. Необхідність збереження краси зовнішнього світу і фізичного здоров'я нащадків є дуже важливою для сьогодення, а тому на перший план виступає проблема не просто збереження водних ресурсів, а їх раціонального використання. Маю надію, що проведені заходи допомогли вирішити ці проблеми, сформувати екологічний світогляд мешканців села Назарівка. Захід проведено в цікавій ігровій формі, використано елементи екологічного театру, вірші, пісні, що дозволяє поєднувати творчу діяльність з активною розумовою і робить його доступним для широких верств населення.

Категорія 7.

«Окремі групи громадян, громадяни (індивідуальні учасники)»

I місце

Назва роботи – Автономний пристрій для захисту водойм від замору риби.

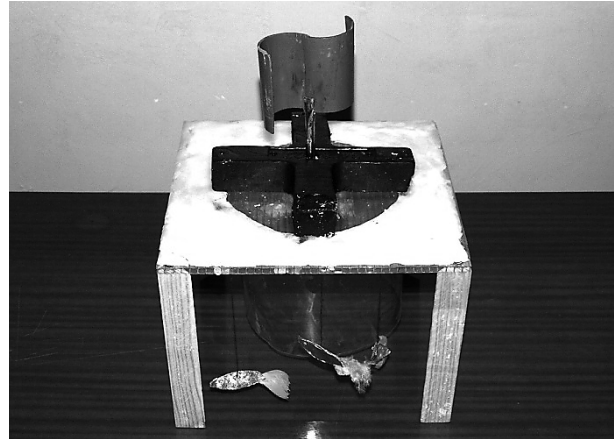
Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Зеновія Швайка, учениця 10 класу Львівського технологічного ліцею.

Інформація про виконану роботу

Із настанням зими постає проблема масового замору риби, спричиненого припиненням газообміну в водоймах у зв'язку з утворенням льоду. Також до водойми не потрапляє достатньої кількості світла, необхідної для фотосинтезу кисню водоростями. Люди здавна борються з цим негативним явищем, найчастіше прорубують ополонки. На жаль, це не продуктивно і дуже затратно, оскільки ополонки знову замерзають, тому їх потрібно весь час прочищати. До того ж ця процедура може бути небезпечною для життя, коли лід не достатньо міцний, щоб витримати вагу людини. Також використовуються прилади, які прогрівають ополонку в льоду завдяки електронагрівачам. Однак, експлуатація таких приладів неможлива в умовах де немає близьких джерел електропостачання, а саме там є найбільша потреба в захисті водного середовища. Тому я вирішила створити такий пристрій, який міг би цілком автономно утворювати та підтримувати ополонку на водоймах, при цьому не потребував би зовнішнього джерела енергії, та, по можливості, обслуговування протягом сезону.

Запропонований пристрій складається з поплавка, на якому встановлена вітрова турбіна,

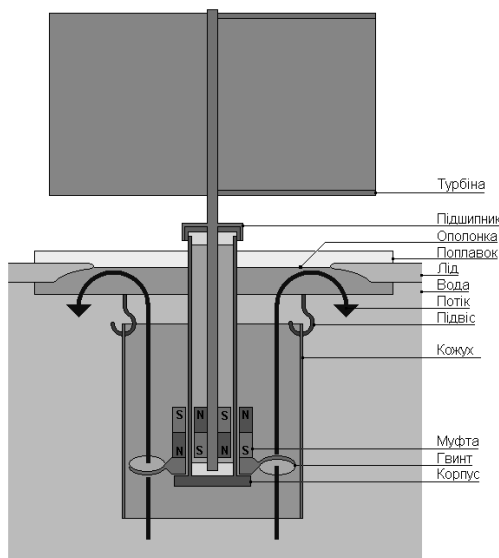
яка має спільну вісь з водяним гвинтом, який при обертанні турбіни створює потік води з дна водойми до поверхні льоду. Цей потік руйнує термоклін між льодом і водою та промиває ополонку.

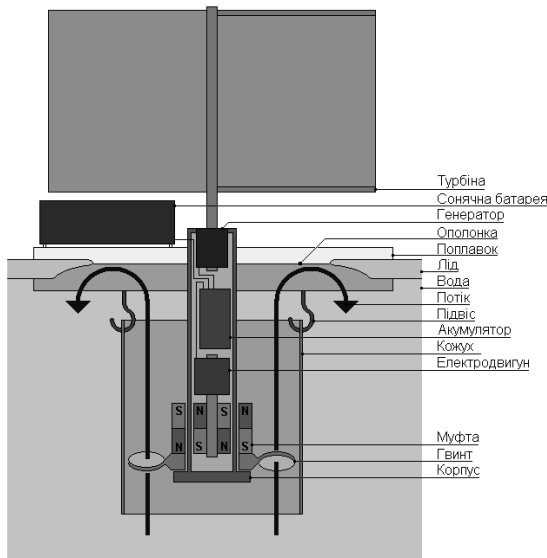

До речі, ми можемо спостерігати це явище і в природних умовах у місцях, де є джерело, чи швидкий протік води.

Мною було проведено серію експериментів, яка підтвердила факт розмивання потоком води термокліну між льодом і водою з подальшим промиванням ополонки. Проте, виникла необхідність захистити вал від примерзання до корпусу, особливо під час штилю. Щоб вирішити цю проблему, вал турбіни було встановлено в герметичному циліндрі, заповненому морозостійким мастилом, а обертаний рух передається на водяний гвинт через магнітну муфту.

Отже, дана конструкція не потребуватиме використання електроенергії та додаткового об-

слуговування. Її принцип роботи ґрунтується на застосуванні природно-ресурсного потенціалу, тому вона цілком безпечна в експлуатації.

Бувають дні, коли вітер відсутній і установка перестає працювати. Щоб подолати цей недолік, в перспективі планується здійснювати зв'язок вітрової турбіни і водяного гвинта через систему, що складатиметься з генератора, акумулятора, електродвигуна та схеми електронного керування. Також було б перспективним додати сонячну батарею. В такому випадку під час вітрових днів в акумуляторі накопичуватиметься енергія, яку система буде витратити на підтримання ополонки під час штильових днів.

Не зайвим було б додати систему дистанційного моніторингу. Це, звісно, зробить пристрій дещо дорожчим, зате дозволить миттєво дізнатись про будь-які неполадки, чи акт вандалізму.

І місце

Назва роботи – Разом від чистих джерельних ключів до чистих джерел у душі.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – учні 8-А класу ЗОШ I-III ступенів №5 м. Обухів та Обухівське міжрайонне управління водного господарства м. Обухів.

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Джерело «Лісове» розташоване на території Нещерівської сільської ради Обухівського району Київської області. Витік джерела розташований в лісі по середині пагорба. Джерело замулене, прилегла територія захарашена сухими поваленими деревами.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

Відновили джерело, розчистили струмок. Провели санітарну розчистку прилеглої території від сухих повалених дерев навколо джерела, розкрили джерело, допомогли пробитись ключам з-під землі.

Інформація про виконану роботу

Мета: довести важливість поєднання екологічного виховання підростаючого покоління з практикою та просвітницькою роботою.

Завдання:

Виховання екологічної свідомості та культури через організацію співпраці Обухівського МУВГ та учнями 8-А класу СЗОШ I-III ступенів № 5 м. Обухова.

Надати можливість кожній дитині з класу взяти активну участь у практичних природоохоронних заходах.

Проведення екологічного уроку в ЗОШ I-III ступенів №5 м. Обухів

Крокуємо до джерела

Здійснювати системний підхід у поєднанні екологічного виховання підростаючого покоління з практичною роботою; природоохоронні заходи з просвітницькою роботою.

Виховувати доброту.

У минулому році колишній голова сільської ради Ліда Григорівна Пальчевська провела для учнів екологічну екскурсію околицями села Нещерів, показала місце, де колись була лісова криничка. Місцина була надмірно зволожена, завалена упалими деревами, заросла кущами. Учні погодились на пропозицію розчистити ділянку.

Разом з працівниками ОМУВГ Ястреб Н. В., Загорулько В. М., Волковою І. І., Конончуком А. М.; редактором газети «Джерела Трипільля» Тамарою Сулимою та Л. Г. Пальчевською взялися до роботи: зібрали сміття, очистили територію від кущів, розчистили канаву для стоку води, витягли старі трухлі дошки, розчистили забуте джерело де б'ють ключі. Під керівництвом досвідчених спеціалістів учні вчать бути господарями своєї країни, набувають навичок працювати зі знаряддями праці, вчать шанувати працю інших, а головне, бачать, що справа, зроблена власними руками, набагато цінніша, ніж перемога у «найкрутішій» комп'ютерній грі. Працюючи пліч-опліч з дорослими, діти набувають практичних навичок природоохоронних заходів, у них очищається душа, формується екологічна свідомість; це допомагає новому поколінню усвідомити себе частинкою світу, у якому ми живемо.

Співпраця учнів 8-А класу з Обухівським МУВГ крім практичного має і просвітницький аспект. Екологічний урок, проведений до Всесвітнього дня води тому підтвердження. Гостями у класі були начальник Обухівської експлуатаційної дільниці Світлана Павлівна Макрицька, яка розповіла про проблеми водних ресурсів нашого міста, району, Київщини, України; інженер з охорони праці Наталія Валентинівна Ястреб повідомила присутніх про японського вченого, дослідника Масару Емото та його дослідження інформаційних властивостей води; обухівчанка, вчителька історії, пенсіонерка Валентина Миколаївна Дашкевич розповіла про бережливе ставлення до води за кордоном та прочитала власний вірш «Стугна крізь роки тече». Учні 8-А класу навчаються у спеціалізованому класі, поглиблено вивчають англійську та німецьку мови. Кілька загадок прозвучало іноземними мовами. Черненко Діана розповіла про значення води англійською мовою. Такі уроки допомагають не тільки підвищити рівень обі-

знаності в сфері екології, а й поступово формують нове екологічне мислення.

Отриманий результат: збільшився дебет джерела, розчищено русло струмка та прилегла територія

Висновки.

У процесі спільної роботи було відроджене забуте джерело Лісове, розчищена прилегла територія. Учні отримали практичні навички природоохоронних дій. На цій основі у дітей формується екологічна культура, вони вчать працювати в колективі, проявляти свою творчість. Розчищаючи джерельні ключі, діти очищують свої душі.

Стугна крізь роки біжить

В. М. Дашкевич

*Не буває великих річок
Без малих, як батьків без діток.
Так і Стугна як справжня дочка
Несе води до батька Дніпра.
Звідки Стугні ім'я це прийшло?
Кажуть люди давно це було.
В руських землях Змії мотував,
Людям жити ніяк не давав.
Кожум'яку всі стали просить
Щоб поміг людем Змія скорить.
Богатир Змія в плуга запряг,
Змії орав, аж поки не зміг,
Став просити – Ну, дай відпочить,
Дай, Кирило, із річки попий.
Хоч напився, зітхнув, застогнав
І навіки на землю упав.
Так ось назва для річки знайшлась
А для зміїв сюди стало зась.
Залишились на згадку вали,
Змієві їм назву дали
Щоб кочівники Київ не взяли,
Ще й фортеці міцні збудували
Читачів там Треполь, Торчеськ,
Халеп, Красин, Варин був теж.
Стугна бачила битви криваві,
Коли русичі насмерть стояли
Бились так, що стогнала земля,
Битви ці було чути здаля.
Коли стати на березі Стугни
Можна й досі почути їх сурми.
Ну а Стугна крізь роки біжить
Не спляючи плин свій й на мить
А Дніпро її води приймає,
Ніби доньку свою пригортає.*

II місце

Назва роботи – Виполоч.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – учні 5 класу Вільшанської ЗОШ І-ІІІ ст. с. Вільшанка, Дворічанський район, Харківська область

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Назва села «Вільшана» походить від назви річки, що протікає по її території, ділячи село навпіл. Весь берег річки був густо засаджений вільхами, тому річку назвали Вільшанкою, а село – Вільшана. Довжина річки – 12 км. В одному місці вона живиться джерельними водами Виполочі. Чому Виполоч? В давнину жінки села в цьому місці прали і виполіскували одяг. Тому, Виполоч від «полоскати, виполоскати».

Ідея впорядкування джерела Виполоч виникла років п'ять тому, коли до села завітала відома поетеса, член Спілки письменників України наша односельчанка Ганна Андріївна Гайворонська. Вона перша висловила думку про те, що джерело потрібно рятувати. Ось як вона писала про це у драматичній п'єсі «Булава»:

...Казали люди,

Як дощу нема
І землю обпікають суховії,
То час в джерельних отворах міліє.
Не диха джерело-
Не бачить око небесне,
Що відбувається на цій землі.
Бо мити золото і мити джерело –
Одне і теж
Життя не має меж.
Коли з ядра землі тече потік
Вогненим,
То це земне знамено.
То – кров Землі,
Її космічна сила.
Вона і живить цей люд безсилий,
Бо що таке людина без води?
Сухий листок, опалий з дерева часу.
Водичку так любити треба і відчувати,
Немов дитину,
Сповиту у прозорі пелюшки,
На гойдалці небесної ріки.
В моїм селі Вільшана теж було
Прозоре джерело.
З-під кручі біле лебедя крило пливло.
Прозора крейдяна вода,
Мов молоко,

Жива й холодна.

І взимку кригою не бралась.
Таке було розумне джерело
В селі Вільшана,
Виполоччю звалось.

Учні Вільшанської школи теж не залишилися осторонь. Ось їх звернення до всіх жителів села:

«Шановні жителі нашого села! Ви, звичайно ж, любите мальовничі ліси, шкільний парк, наші ставки, річку Вільшанку і красиве джерело Виполоч. Все це наше навколишнє середовище, природа... Це вона виділила із свого середовища людину, допомогла їй стати мудрою, сильною. І ми, люди, повинні бути добрими, вдячними і розумними по відношенню до матінки-природи. Життя зародилося у воді. Без води воно неможливе. Водойми – це вода необхідна для існування людини. Ми те, що ми їмо. Здоров'я людини прямо залежить від якості води, яку вона споживає. А від чого залежить якість води? Відповідь знають усі – від самої людини. Так у чому ж справа? Хто не бажає собі здоров'я і довголіття?

Рішення просте і кожному під силу. Оздоровивши наші блакитні багатства, ми самі станемо багатшими і здоровішими. Ми закликаємо жителів села Вільшана підтримати ініціативу ПСП «Вільшанське» почати роботу з благоустрою території джерела: почистити джерела, вивезти сміття, зробити огорожі, посадити деревця.

Нехай Виполоч залишиться улюбленим місцем відпочинку в майбутньому».

Восени 2012 року розпочалася робота. На сьогодні розчищено кілька джерел, береги укріплені частоколом, для зручності зроблені містки для пересування. До Водохрещі буде приготовлено місце для купелі. Всі бажаючі зможуть пірнути в святу джерельну воду з надією зцілити тіло і душу.

Закінчили школу учні, які писали звернення до односельців. Нинішні п'ятикласники продовжують їх роботу. Навесні 2013 року заплановано висадити молоді деревця на схилі біля джерела. Крім цього є необхідність постійно підтримувати порядок, прибирати територію і проводити роз'яснювальну роботу серед населення.

Щедра наша земля. Ми зробимо все для того, щоб зберегти, відтворити і примножити її красу та багатства.

За чисті води, чисті ріки,
Боротись будемо навіки.
Хай стане чистою Земля,
Бо в ній господар ти і я!

II місце

Назва роботи – Дослідження Шахтарського озера у місті Нововолинськ.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Маркевич Інна, учениця 8-Б класу Нововолинської ЗОШ I-III ступенів № 8 (Волинська область).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Водойма розміщена у мікрорайоні «Шахтарський» м. Нововолинська, на балці, яка входить в територію водозбору р. Студянка.

Основне призначення водойми – територія відпочинку працюючих.

Територія з 1963 по 1981 рр. була затоплена водою, але в останні роки після розпаду шахтного водоскиду опорожніла.

Існуюча гребля водойми немає проїзду.

Територія пересікається лініями ЛЕП – 110 кВ, ЛЕП – 0 кВ, лінією зв'язку.

Паралельно вулиці Кауркова проходить водопровідна і каналізаційна сітка.

Інформація про виконану роботу

Кожного року міська санітарно-епідеміологічна станція проводить перевірку готовності штучного водоймища у Мікрорайоні Шахтарському до літнього оздоровчого періоду. У 2011 році було проведено чищення дна штучного водоймища. Хоча водойма чиста, як стверджують у санітарно-епідеміологічній станції, ми вирішили провести своє дослідження і дізнатися наскільки забруднена водойма органічними речовинами, тобто дізнатися окислювальну здатність води.

Вода у озері здається голубуватого кольору, а коли набрати її у невеличку посудину вона прозора, чому? Тому, що вона заломлює світло і великі водойми здаються нам блакитними.

Дослідження води було проведено у лабораторних умовах. Нам потрібно було оцінити якість води, визначити забрудненість води органічними речовинами тобто дізнатися окислювальну здатність води. Для цього нам знадобилися деякі хімічні препарати і прилади.

Перш за все ми виготовили деякі препарати для проведення досліду і приступили до виконання роботи.

Висновки.

Вода у штучному водоймищі відповідає Держстандарту 17.1.5.02.-80 «Гігієнічні вимоги до зон рекреації водних об'єктів».

За даними дослідження окислювана здатність води відповідає допустимим нормам.

Кожна людина має свою Батьківщину. Той куточок, де народився і провів своє дитинство – найдорожчий, найкращий. Таким рідним і неповторним куточком для мене є моє рідне місто Нововолинськ, в якому розташоване мальовниче озеро, яке люди називають Шахтарське. Кілька років тому, влітку, проходячи вздовж берега, спостерігалося руйнівне ставлення людей до навколишнього середовища: сміття на берегах і навіть у самій воді. Сьогодні звичайно краще, тому що у 2011 році було проведено чистку дна штучного водоймища силами рятувальників області і запущено чисту воду. На території пляжу проведений поточний ремонт тінювих грибків, роздягалок (пофарбовані), питних фонтанчиків, завезений чистий пісок на територію пляжної зони. Проведено прибирання пляжної території від побутового сміття управління комунального господарства, а також дітьми, які відвідують гуртки у Нововолинському центрі дитячої і юнацької творчості. На території водойми поставлені гойдалки для дітей, футбольний і баскетбольний майданчики. Тому сьогодні жителі міста можуть кожного дня відпочивати всією сім'єю на пляжі, а діти купатися і гратися на прибережних ігрових майданчиках.

Вода – це життя, тому ми повинні її цінувати і оберігати!!! А відпочиваючих залучати проводити культурний спосіб відпочинку, тобто:

- Не засмічувати водойми і території відпочинку.
- Пропагувати екологічно грамотне ставлення до води.
- Залучати громадськість та владу до охорони водних ресурсів, охорони пляжної зони.

II місце

Назва роботи – Малі річки: річка Сірет.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Котець Рафаель, вихованець гуртка «Юні екологи» ЦЕНТУМ, с. Ропча, Сторожинецький район, Чернівецька область.

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Річище на всьому протязі р. Сірет мало звивисте, ширина 1,0-7,0 м, глибина пересічно 0,5-3,0 м. Живиться р. Сірет двома способами: поверхневим – під час випадання атмосферних опадів (дощува й тала вода), підземним – постійно. Хоча слід зазначити, що при недостатній кількості опадів у середній течії річки спостерігається явище тимчасового пересихання русла. Що правда, наявність такого явища не зумовлює дальшого пересихання русла річки, оскільки р. Сірет живиться десятками тимчасових водотоків.

У формуванні річного стоку домінуючу роль відіграє весна, оскільки саме весняні паводки становлять основну частку річного стоку. На формування об'єму річного стоку впливає цілий комплекс факторів: кількість опадів (600-700 мм за рік), що випадають взимку у вигляді снігу та дощів; хід весни (її початок, перебіг); зміни температури повітря, що зумовлюють інтенсивність танення снігу; стан підстилаючої поверхні.

Залежно від характеру зими можуть спостерігатись зимова межень (2007-2009 рр.) і високий весняний паводок (2005-2010 рр.), або серія зимових паводків (2010-2012 рр.). За останні роки зменшились максимальні витрати води, в чому не останню роль відіграє заліснення водозбору, заболоченість (значна частина в середині русла). А це в свою чергу, свідчить про те, що більшу частину річного стоку становлять весняні паводки.

Життя р. Сірет зумовлюється процесами, які відбуваються не тільки безпосередньо в русловій частині, а й на водозборах (у зоні формування первинного силового стоку). Такі процеси визначають водність річки, режим стоку, якість води та характер руслових процесів.

Річка Сірет (на території Ропчанської сільської ради) починається у лісовому масиві с. Ропча, далі течія в'ється по відкритих просторах. Верхня частина річки вкрита буково-грабовим лісом з домішками смереки. Трав'яний покрив представлений суницею ліською, зеленими мохами, осокою ліською, пшінкою весняною. У підліску та на узліссі характерні чагарники з дерену і шипшини. Тваринний світ відповідає природному біотопу окультурених земель рівнини. Серед тварин поширені кабани (у лісі), лисиці, зайці; серед птахів – горобець, синиця, ворона, снігурі. У водах річ-

ки (у різних частинах течії) водяться карасі, раки, голавлі.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

Ми не випадково зацікавились екологічним станом саме цієї річки у нашому селі. Справа в тому, що майже в усьому руслі річки залягає синя глина (глей), яка має цілющі властивості (лікує багато різних хвороб). Місцеве населення завдячує цій глині (а значить і річці), властивості «лічити» (лікувати). А зміна екологічного стану річки та якісного стану води в ній безпосередньо впливає на лікувальні властивості глини – знижуючи рівень її цілющості (можливості допомогти людині).

Серед видів господарської діяльності на території річки слід зауважити такі: розорювання водозбору, вирубування висаджених дерев, випрямлення русла, випасання худоби та заготівля сіна, прокладання газопроводу. Значні масштаби розорювання сільськогосподарських угідь та деякі інші агротехнічні заходи спричинюють чи прискорюють площинну та лінійну ерозію.

Інший чинник – це вирубування лісів. Воно спричиняє або інтенсифікує басейнову площинну та лінійну ерозію, посилює позаруслову акумуляцію. Житлово-промислове будівництво власне безпосередньо змінює рельєф, часто призводить до виникнення чи активізації зсувних та ерозійних процесів, ущільнення порід верхніх шарів тощо. Це характерно для територій лівого берега у верхній частині русла.

Антропогенним впливом є також прокладання шляхів та газових магістралей. Це все «сприяє» значному ущільненню ґрунту, подекуди здійснюється зняття шару рослинного покриву глибиною до 3-5 м і більше. Прокладання газової магістралі, яке мало місце в регіоні впродовж 2004-2005 років, також призвело до змін довкілля – зміна та часткове знищення рослинного покриву, а відповідно і природного комплексу території басейну. Зокрема цей процес супроводжувався значним порушенням верхнього шару осадових порід під час прокладання траншей для трубопроводу. Наслідком впливу стали не тільки численні незручності для жителів села Ропча, але й деяка деформація схилів та просідання поверхні ґрунту (кути Толока). Як певний чинник, слід зазначити і пересування механізмів та транспортних засобів по бездоріжжю в районах лісосік. Часто такий вплив зумовлює утворення промивних ярів. За відсутності автошляхів у цих районах водії транспортних засобів, прокладаючи щоразу новий шлях потужною технікою, розширюють смугу автошляху до багатьох десятків метрів, знищуючи лісові ґрунти і знімаючи мікрофлору рельєфу.

На фоні складних природних умов одним із основних причин розвитку ерозійних процесів є значна розораність території. Оранка, в свою чергу активізує площинний змив. Цей процес спостерігається на коротких крутих схилах, між сусідніми балками. Такі процеси можна побачити майже по всій території.

Часто можна побачити на берегах річок сміттєзвалища. Такий стан побережжя «сприяє» замуленню, а іноді призводить до істотного підвищення місцевого базису ерозії, піднесення рівнів ґрунтових вод. Наслідком часто стає вторинне заболочення заплавної землі. Ефективним заходом поліпшення ситуації є розчищення русел, в результаті чого поліпшується і стан заплавної землі (трудова десанти з гуртком, навесні та в осені – кожного тижня).

Стічні води підсобних господарств (вихід водних каналізацій, витік мустів), що включають переважно побутові стоки, які містять фекалії, детергенти (поверхневоактивні речовини), мікроорганізми, у тому числі патогенні.

Найважливішим наслідком забруднення води є те, що потрапляючи у водойми, забруднювальні речовини спричиняють зниження її якості. Якість води – це сукупність фізичних, хімічних, біологічних та бактеріологічних показників, які обумовлюють придатність води для використання у побуті (років 20-25 тому у річці прали білизну та напоювали худобу).

Найбільшими забруднювачами вод є: каналізаційні стоки; сільське господарство; стихійні сміттєзвалища.

Отже, зміна природного середовища, спричинені діяльністю людини є досить значними. Це безпосередньо стосується одного із важливих та впливових компонентів природного середовища – рельєфу. Зазначені види господарської діяльності зумовлюють не лише безпосередні та опосередковані зміни в рельєфі земної поверхні, а й зміни в інших складових доквілля, що свідчить про принципово велике значення рельєфу та геоморфологічних процесів у формуванні геосистем загалом. Наслідком взаємодій між рельєфом та іншими складовими доквілля є формування антропогенних ландшафтів.

Інформація про виконану роботу

Головною метою дослідження є збір інформативного матеріалу та дослідження екологічного стану території річки Сірет.

Завдання дослідження полягають у:

- визначені географічних умов території (рельєф, фауна та флора, режим річки тощо);
- описанні екологічного стану (характеристики) території річки та безпосередньо русла;
- виявленні та визначенні шляхів покращення екологічного середовищу річки

При написанні роботи багато уваги приділялось краєзнавчому матеріалу своєї місцевості. На основі спостережень, розповідей людей, аналізу літературних та картографічних джерел, екологічного виховання ми намагались донести до вас істину бережливого ставлення до навколишнього середовища.

Річки – основне джерело прісної води на території України. Порушення норм якості води досягло рівнів, які ведуть до деградації водних екосистем, зниження продуктивності водойм. Значна частина населення України використовує для своїх життєвих потреб недоброякісну воду, що загрожує здоров'ю нації. А головними джерелами забруднення річки Сірет є дії спричинені діяльністю людини.

Висновки:

Підсумком дослідження на дану тему стали:

- опис географо-краєзнавчої характеристики р. Сірет;
- визначення впливу та наслідків антропогенного впливу на територію річки;
- моніторинг та опис екологічного стану території річки;
- виявлені та визначення шляхи збереження повноводності і чистоти річки;
- звернення до депутатів Ропчанської сільської ради із пропозиціями покращення навколишнього середовища території р. Сірет.

Дуже спрощуючи механізм визначення зовнішньої межі водозабору, пропонуємо зробити це наступним чином:

а) знайти найбільш віддалену від річки лінію: затоплення у разі максимального повеневого (паводкового) рівня води; берегоруйнування тимчасово та постійно підтоплених земель, берегових схилів і сильно еродованих земель.

б) додати до неї ще 150 м. Ця сума і складатиме ширину водозабору у конкретному випадку.

Плануючи господарювання у водоохоронній зоні, слід пам'ятати, що при різниці в межах ВЗ необхідно враховувати протиерозійні та водоохоронні заходи, зокрема: проводити оранку земель поперек схилів при крутизні схилу більше 7°; висів однорічних і багаторічних просапних культур доцільно проводити на схилах крутизною не більше як 7°, а на більш крутих – висівати лише багаторічні трави; надавати перевагу дрібноконтурному землеробству (площа окремих полів не має перевищувати 10 га); доцільно використовувати такі добрива, що менше вимивають ґрунт, зокрема гранульовані; бажано виносити за межі водоохоронної зони тваринницькі комплекси та ферми, літні табори, загороди для худоби, ліквідувати гноєсховища та обвалювати їхні території; в лісових масивах, що знаходяться на території зони, встановити суворий режим ведення лісового господарства з проведенням лише санітарних рубок та рубок догляду; берегові схили крутизною

більше 5°, незалежно від рослинності на них, відносять до територій ерозійної активності, у тому числі яри, балки, улоговини стоку паводкових вод.

Виходячи з останнього ми також вирішили «підключити» депутатів Ропчанської сільської ради до

вирішення такого непростого завдання. Для цього гуртківці гуртка «Юні екологи» підготували колективне звернення до сесії до якого також додали обґрунтування.

Давайте боротись за чистоту природи!

II місце

Назва роботи – Охорона малих річок Балаклійщини.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Бузін Євген Анатолійович, учитель, с. Вишнева, Балаклійський район, Харківська область.

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Басейн Сіверського Донця займає пересічно 9,1% території України і налічує 1489 малих річок загальною довжиною 8,8 тис. км. Середня густина річкової мережі – 0,20 км/км². Балаклійський район – річки, балки і їх довжина, км: р. Шебелинка – 12, р. Балаклійка – 10, р. Середня Балаклійка – 17, р. Вовчий Яр – 8, р. Крайня Балаклійка – 24, р. Волоська Балаклійка – 34, р. Теплянка – 23, р. Чепель – 35, р. Кругле – 10, р. Беречка – 22, р. Лозовенька – 11, р. Сіверський Донець – 130.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

Малі річки тісно пов'язані з економікою прилеглих територій і відіграють значну роль у розвитку соціального середовища. Водночас всебічне використання біоресурсів річок, їх зарегулювання, відбір вод на полив та господарсько-побутові потреби, а також перетворення річок на колектори стічних вод порушили їх природний стан. Річки стали забрудненими, спрямленими, мілководними, з поганою якістю води, збідненими рослинами й тваринами. Надміру інтенсивне використання в народному господарстві як самих річок, так і водозборів порушує їх природний гідрохімічний та гідробіологічний режим, зменшує водність і глибину, річки замулюються і заростають, збільшується їх евтрофікація за рахунок накопичення сполук азоту, фосфору та калію. Відмічено повсюдне забруднення води і донних відкладень річок господарсько-побутовими стоками, які вміщують величезну кількість органічних та біогенних елементів, пестицидів, важких металів, детергентів тощо. Головними джерелами забруднення річок басейну **Сіверського Дінця** є велика кількість неочищених побутово-господарських стічних вод. Води р. Сіверський Донець забруднені важкими металами. Перевищення складало зі сполук міді 1-11 ГДК, цинку 1-6 ГДК, заліза загаль-

ного – 1-3 ГДК. Вміст сполук азоту амонійного та фенолів коливався в межах 1-2 ГДК (додаток Б). Оцінюючи сучасний чи очікуваний стан малих річок, необхідно враховувати такі їх особливості:

– малі річки є основним джерелом живлення великих річок, тому збереження їх має найважливіше значення для захисту водних ресурсів від виснаження;

– на водозборах малих річок розміщується значна кількість населення, промислових об'єктів, сільськогосподарських земель, що визначає велике господарське значення цієї категорії річок;

– внаслідок малої величини ці річки дуже чутливі до певних видів господарської діяльності, що особливо гостро позначається на водному режимі території.

Інформація про виконану роботу

З перших кроків людина не могла обійтись без води, бо вода – необхідна умова життя. На всіх етапах свого розвитку людство пізнавало суть однієї з найнезвичайніших речовин на світі – води – і усвідомлювало головну істину: вода є всюди і без неї не може обійтись ніщо живе.

В останні десятиріччя дедалі збільшується втручання людини у природний процес формування річкового водообміну. Суть водної проблеми, таким чином, не в тому, що води на Землі мало, а в тому, що, по-перше, відновлювані ресурси прісних вод обмежені, а по-друге, безпланове, нерідко хижацьке ставлення до водних ресурсів як безплатного дару природи призводить до вичерпання і різкого погіршення якості води, що в свою чергу порушує екологічну рівновагу у біосфері.

Саме малі річки в Україні чи найменше відчували за останні десятиліття тиск людської діяльності, саме вони найбільше змінились, а подекуди навіть повністю зникли. Безпосереднім фактором впливу на малі річки є наявність стоків (очищених і неочищених): комунальних, промислових, сільськогосподарських.

Враховуючи це, ми і починаємо огляд проблем малих річок з ретроспективного аналізу їх існування. В той же час треба визнати, що основним моментом, який негативно впливає на водотоки, є непродумана діяльність людини, що й призвела до сучасного критичного стану річок.

Щоб не допустити подальшої деградації малих річок, врятувати їх від остаточного занедбання, відтворити їх ресурси, потрібно застосувати цілий комплекс науково розроблених природоохоронних заходів.

Метою роботи є охорона річок, раціональне використання водних ресурсів, збереження ландшафтного і біологічного різноманіття навколишнього середовища.

Завдання: ознайомлення з проблемою малих річок, намічені шляхи реалізації цієї проблеми, виховання в дітей екологічного та бережливого ставлення до природи.

Отриманий результат: проводяться рейди по очищенню території від побутового сміття, виховуються навички бережного ставлення до природи, відновлюються та впорядковуються водні об'єкти, вивчається екологічний стан малих річок Балаклійщини.

Висновки.

Для попередження забруднення річки, знищення рослин і тварин, що оселяються на її берегах, а також для створення сприятливих умов її існування, з

обох берегів річища від витоків до гирла на території долини встановлюються так звані прибережні захисні смуги (ПЗС) та водоохоронні зони (ВЗ). Ці ділянки є природоохоронними територіями, господарська діяльність на яких має певні обмеження і регулюється Водним кодексом України. Розміри цих територій та характер господарювання в них регламентуються статтями 87-89 Водного кодексу.

Головна мета створення ВЗ та ПЗС – це попередження забруднення, замулення річок; створення природного біофільтра, що візьме на себе основний тягар стічних вод із прилеглих господарсько освоєних територій. З іншого боку, вони мають забезпечити прилеглі території від руйнівної дії води. І, нарешті, ВЗ і ПЗС мають виконувати роль резерватів біорізноманіття водного та біляводного рослинного і тваринного світу, зберігаючи природний стан заплавлених ландшафтів.

Раціональне використання водних ресурсів, охорона річок, інших водних об'єктів від забруднення, засмічення та виснаження – найбільш важливий аспект збереження води, найважливішої частини екосистеми.

III місце

Назва роботи - Оцінка сучасного стану екосистеми річки Убідь та обґрунтування заходів щодо його покращення.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Слюта Аліна (м. Чернігів).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Річка Убідь – правобережна притока Десни (Сосницький район, Чернігівська область). Площа басейну – 1,3 тис. км². Використання басейну річки досить високе. Щорічно спостерігається поступове погіршення гідрохімічного стану річки, спостерігається значне заростання, неблагополучна обстановка басейну річки, спостерігаються негативні зміни властивостей ґрунтів в середній частині басейну річки Убідь. Гідротехнічні споруди на р. Убідь та її притоках знаходяться в більшій частині в хорошому стані, але деякі з них потребують ремонту. В басейні р. Убідь наявна водоохоронна зона, але 42,91 км² її знаходиться в задовільному стані за рахунок того, що у водоохоронній зоні басейну знаходяться пасовища, інші землі.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

- проведено моніторингові дослідження кількісних і якісних показників р. Убідь;
- відновлення рослинного покриву на берегах водних об'єктів;

- запропоновано протиерозійні агротехнічні заходи;

- виконано локальне розчищення витоків річки та природних джерел;
- благоустрій прибережної захисної смуги.

Інформація про виконану роботу

мета: вивчити та проаналізувати сучасний стан екосистеми р. Убідь та заходи щодо його покращення.

завдання:

- проаналізувати можливості моніторингу стану водних об'єктів та його складових;
- дати загальну характеристику р. Убідь та її басейну, визначити клас якості води річки на основі комплексної оцінки та індексу забруднюючих речовин;
- дослідити екологічну обстановку басейну р. Убідь;
- описати комплекс заходів щодо охорони та збереження р. Убідь.

Отриманий результат:

- одержані дані про кількісні і якісні моніторингові характеристики екосистеми р. Убідь;
- розроблена система заходів щодо охорони та покращення екологічного стану річки Убідь;
- реалізовані заходи щодо розчищення русла річки.

Висновки.

За результатами досліджень та за комплексною оцінкою якості на основі індексу забрудню-

ючих речовин якість води р. Убідь відповідає 3-му класу, тобто помірно забруднені. Кисневий режим задовільний – 8,4–10,6 мгО₂/л. Порівняно з 2007–2011 роками стан поверхневих вод змінився. Перевищення норм ГДК для водойм рибогосподарського призначення, складалося по: залізу загальному – у 4,2 рази; фосфатам – у 3,2–3,8 рази; фосфору загальному – у 3,85 рази; азоту амонійного (NH₄⁺) – у 2,77 рази; БСК₅ – 1,3–1,43 рази.

Найбільше навантаження за всіма показниками припадає на гирло р. Убідь. Інші показники знаходились в межах норм ГДК для водойм рибогосподарського призначення.

Отже, запропоновано комплекс заходів за основними напрямками дій щодо відродження малих річок (на прикладі р. Убідь) Сосницького району Чернігівської області. Комплекс заходів частково введений в дію.

III місце

Назва роботи – Чиста річка Рогозянка.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Тріщ Наталія Михайлівна (с. Рогізно, Жидачівський район, Львівська область).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Річка Рогозянка – одна з малих річок Жидачівського району. Протікає через село Рогізно. Її довжина близько 3,5 км. Впадає в озеро – старицю Кривулю, а з нього – в ріку Дністер. Особливої шкоди завдають річці повені Дністра, після яких вона дуже замулюється, а береги підмиваються і обвалюються. Село часто затоплює.

Близько 1,5 км берегів Рогозянки піддаються дії водної ерозії, особливо правий берег. Під дією цих впливів ширина річки збільшилась від 1–1,5 м до 4–5 м і продовжує збільшуватись.

Інформація про екологічні проблеми, які були розв'язані під час діяльності учасника.

Щоб вирішити екологічну проблему забрудненої річки, «покусаних берегів» та неприємного запаху від зеленої води, зусиль самих жителів села було недостатньо. Тут була потрібна відповідна техніка та чималі кошти. Проте вдалося організувати небайдужих односельців і укріпити берег біля школи з допомогою вербових кілків та плотів. посадити на березі сажанці дерев. Таким чином, було частково усунуто небезпеку для життя і здоров'я дітей та дорослих. В центрі села під час сільської толоки добровольці частково очистили русло річки від слідів багаторічної людської байдужості – вигрібали банки, пляшки, сміття, ін..

Паралельно надсилалися листи–звернення від громади села до владних структур всіх рівнів з проханням звернути увагу на екологічну проблему та профінансувати впорядкування річки Рогозянки. Вдалося налагодити співпрацю з журналістами обласного телеканалу ЗІК, які включили матеріали по проблемі підтоплення нашого села в ефір, у районному часописі також висвітлювались ці екологічні питання. Щоб ще більше привернути увагу влади та громадськості до проблем

водойми, було проведено купальські святкування, на які запрошувались представники влади всіх рівнів, представники політичних партій, громадських організацій. А також виходив бюлетень «Моє село», в якому поміщалась вся інформація про проведену роботу, фотоматеріали про екологічну небезпеку забрудненої річки, зібрані думки жителів села про цю проблему.

Як результат, нас почули і на сьогоднішній день закінчуються очисні роботи на річці Рогозянка, що протікає через село Рогізно. Роботи проводить спецтехніка Жидачівського управління водного господарства.

Інформація про виконану роботу

мета: – відновити та впорядкувати русло та береги річки Рогозянки, ліквідувати небезпеку для життя і здоров'я жителів села Рогізно.

завдання:

– організувати жителів села для проведення самотужки посильних робіт по укріпленні берегів та очищенні русла річки, вкладаючи власну фізичну працю та благодійні внески.

– домогтися державного фінансування робіт щодо відновлення та впорядкування річки Рогозянки, покращення екологічної ситуації в селі Рогізно.

– організувати та провести серед громади села акцію «Посади дерево», з метою укріплення берегів річки Рогозянки.

Отриманий результат.

– профінансовано роботи щодо відновлення та впорядкування річки Рогозянки, покращення екологічної ситуації в селі Рогізно.

– згуртовано громаду села щодо вирішення екологічної проблеми та покращення умов для їх життя та здоров'я.

– насаджено дерева на берегах оновленої річки.

Висновки:

Отже, аналізуючи виконану роботу, можна зробити висновок, що екологічну проблему забрудненої річки, яка завдавала чималої шкоди жителям села Рогізно, вирішено спільними зусиллями громади села та влади

Відзнака

Назва роботи – Екологічний стан водних об'єктів м. Миронівки.

Інформація про колективного (індивідуального) учасника – Довбня Дмитро, учень 11 класу (м. Миронівка, Київська область).

Загальна інформація про природний об'єкт, на поліпшення екологічного стану якого спрямована діяльність.

Проблема покращення екологічного стану водних об'єктів в нашій країні є досить актуальною, бо від кількості прісної води залежить водопостачання нею жителів нашої держави. Тому зараз треба більшу увагу приділяти збереженню та очищенню прісних водойм. Це стосується і водних об'єктів м. Миронівки – річки Бутені, Росави; ставків «Водокачка», «Три корита», «Ждановський», «Ставок імені Бузницького».

Інформація про виконану роботу

Мета: оцінити екологічний стан водойм нашого міста.

Завдання:

Дослідити

- наявність розташованих поряд сміттєзвалищ;
- наявність деревної рослинності на берегах, яка захищає їх від руйнування;
- заростання прибережної зони комишем;
- естетичний вигляд водного об'єкта.

З'ясувати

- чим покрите дно (мулом, піском...);
- яким є рослинний і тваринний світ річки, ставка;
- наявність забруднення річки, ставка;
- причини забруднення річки, ставка;
- заходи які проводяться для покращення екологічного стану річки, ставка.

Річка Бутеня. Ми дослідили прибережну зону даної річки. Бутеня протікає біля житлових будинків, городів, полів. Русло і прибережна частина річки заростає очеретом та чагарниками.

Дно річки є замуленим. В даній річці є такі прісноводні: карасі, плотва, раки. Рослинний світ даної річки представлений водоростями і очерет. Річка є забрудненою. Головною причиною забрудненості даної річки є людський фактор, хоча природний фактор також присутній. Людський фактор проявляється в тому що в воді та на прибережній території наявне сміття, яке довго розкладається (пластикові пляшки, кульки). Природний фактор – русло та прибережна територія річки заростає хащами, очеретом, деревами. Даний фактор є також важливим тому, що очерет, дерева, хащі загороджують русло, що приводить до заболочення даної території.

По розповідям людей, які проживають біля даної річки, ми з'ясували, що для покращення

екологічного стану річки ніякі заходи не проводяться.

На нашу думку, екологічний стан даної річки є незадовільним. І для того, щоб покращити екологічний стан даного об'єкта, потрібно проводити заходи по прибиранню прибережної території, очищувати русло річки.

Річка Росава. Річка протікає біля житлових будинків, городів. Те, що вона проходить біля городів, є не дуже втішним, тому що люди кроплять ядами городи, після дощу все це потрапляє до річки. Також наявні деревні насадження біля берегів, які захищають берег від руйнування. Дно цього водного об'єкта замулене. Забруднення людиною полягає в тому, що багато людей викидають сміття в воду або на берег, займаються браконьєрством. Природним фактором є те, що прибережна частина річки заростає очеретом, що призводить до заболочення прибережної території. У ставку наявні прісноводні (карасі, окуні, черепахи), земноводні (жаби). Після опитування місцевого населення ми зрозуміли, що для покращення екологічного стану ніякі заходи не проводяться. Для покращення екологічного стану даного об'єкта потрібно очистити водойму і прибережну територію від сміття і чагарників, також потрібно заборонити викид сміття в прибережній території, заборонити браконьєрство, але місцеве населення не має бажання проводити такі заходи. В цілому, стан річки є задовільним, хоча є багато недоліків.

Ставок «Водокачка». Даний об'єкт знаходиться біля будинків, біля сільськогосподарського поля. Факт розміщення біля сільськогосподарського поля є невтішним, тому що після дощу всі хімікати будуть потрапляти до ставка. Невелика частина прибережної зони ставка заросла очеретом. Дно річки є замуленим.

Ми виявили велику кількість сміття на прибережній території. Даний ставок знаходиться під наглядом громадської організації рибалок, що є дуже корисним. Користь даної організації проявляється в тому, що вони захищають ставок від браконьєрства, розмножують рибу, очищають ставок від сміття.

В даному ставку наявні прісноводні (карасі, окуні, коропа, раки, товстолобики, білі амури), земноводні (жаби). Місцеві жителі розповіли, що за для покращення екологічного стану водойми учасники рибальського товариства проводять заходи по очищенню водойми.

Ставок «Три корита». Перше що кинулося нам в очі – ставок є дуже красивим. Він знаходиться біля житлового масиву. Біля ставка наявні городи, будинки. Прибережна зона переважно засаджена деревами, що є корисним. Також частково наяв-

ні заростання прибережної зони. З розповідей ми зрозуміли, що ставок також забруднюють люди. Але місцеві жителі прибирають прибережну територію. Дно замулене. На нашу думку, екологічний стан ставка є добрим.

Ждановський ставок. Перше враження було не дуже задовільним – наявне сміття (пластикові пляшки, целофанові кульки). Це сміття є дуже шкідливим, дуже довго розкладається. Ждановський ставок знаходиться біля житлового масиву, біля нього розташовані будинки і городи. Наявність поблизу городів несе також шкідливі наслідки. Головним чинником забруднення є людський фактор. Берегова зона засаджена деревами, що є дуже корисним. Частково наявні заростання прибережної зони. Дно ставка замулене.

Опитавши людей, які проживають біля ставка, ми зрозуміли, що ніяких заходів для покращення екологічного стану не проводилося.

Для покращення екологічного стану потрібно: прибрати прибережну територію, не викидати сміття у водойму, заборонити браконьєрство.

В цілому екологічний стан даного ставка є задовільним.

Ставок ім. Бузницького. Ми почали аналізувати даний ставок і перше що ми побачили це те що даний ставок має два фактори забруднення: природний і людський. Але ці фактори впливають на стан ставка однаково. Людський фактор полягає в тому, що біля кінця ставка розміщене стихійне сміттєзвалище, куди люди привозять сміття. А природний фактор полягає в тому, що 30% ставка

заросло очеретом, який загороджує русло, і місцевість заболочується. Неподалік ставка знаходяться житлові будівлі, городи. Наявність городів поблизу ставка також погіршує його стан.

Об'єкт знаходиться під наглядом громадської організації «Нептун», яка внесла дуже велику роль в покращення екологічного стану ставка, заборонила вилов риби в час нересту, запускає в воду мальків різних видів риб, організувала захід по прибиранню прибережної території ставка.

Висновок.

Ми дослідили екологічний стан водних об'єктів нашого міста. Під час дослідження ми дізналися, що екологічний стан водних об'єктів є в цілому незадовільним. Головною причиною цього є низька загальна культура населення. На нашу думку, для покращення екологічного стану водних об'єктів нашого міста потрібно:

- підвищити загальну культуру населення;
- не створювати стихійні сміттєзвалища;
- викидати сміття лише в корзини для сміття.

Також обов'язково потрібно періодично проводити заходи по прибиранню сміття біля водойм свого міста, залучати до цієї роботи різні організації, підприємства, школи м. Миронівки. Адже тільки спільними зусиллями ми можемо подолати цю проблему.

Місцеві жителі повинні дбати про екологічний стан річок, озер, ставків, джерел. Одне з найулюбленіших місць для відпочинку – є узбережжя водних об'єктів. Тому перед нами стоїть завдання зберегти їх в гарному стані.

**Реєстр робіт
Всеукраїнського конкурсу
«До чистих джерел»
у 2012 році**

Категорія 1. «Представник місцевої державної адміністрації, органу місцевого самоврядування»

№	Назва роботи	Учасник	Область, район, місто, селище
1	Відновлення і впорядкування джерела «Манжосів Яр» у місті Харків	Харківське регіональне управління водних ресурсів	м. Харків
2	Впорядкування і догляд зон відпочинку, прибережних захисних смуг гірської річки Сукіль	Болахівська міська рада	м. Болахів, Івано-Франківська область
3	Впорядкування самовиливної артезіанської свердловини	Донецька гідрогеолого-меліоративна експедиція	м. Авдіївка, Донецька область
4	Врятуємо річку Уж міста Коростеня	Відділ освіти Коростенського міськвиконкому	м. Коростень, Житомирська область
5	Живи, струмок, живи!	Рада молоді Каховського міжрайонного управління водного господарства	м. Каховка, Херсонська область
6	Облаштування витоку р. Горинь	Тернопільське обласне управління водних ресурсів	м. Тернопіль
7	Питне джерело в с. Раково Перечинського району Закарпатської області	Ужгородське МУВГ (спільно із Закарпатською обласною організацією Всеукраїнської екологічної ліги, громадою с. Раково та учнями місцевої школи)	м. Ужгород
8	Покращення санітарного та естетичного стану р. Оріль	Царичанське управління водного господарства	Царичанський район, Дніпропетровська область
9	Розроблення рекомендацій щодо покращення екологічного стану річки Гнила Липа за оцінкою її гідрохімічних показників	Сектор екології та природо-користування департаменту економіки Івано-Франківської облдержадміністрації (спільно з біоекологічним гуртком при кафедрі біології та екології Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника)	м. Івано-Франківськ
10	Формування екологічної мережі в м. Жидачеві	Жидачівська міська рада	Львівська область

Категорія 2. «Колективи земле- і водокористувачів»

№	Назва роботи	Учасник	Область, район, місто, селище
11	Благоустрій джерела «Фонтал»	Вознесенське міжрайонне управління водного господарства, Миколаївське управління облводресурсів	м. Вознесенськ, Миколаївська область
12	Благоустрій джерела «Грушеве»	Салгирське міжрайонне управління водного господарства	м. Сімферополь, АР Крим
13	Вивчення стану гідрологічної сітки Яворівського НПП	Яворівський національний природний парк	смт Івано-Франкове, Яворівський район, Львівська область

№	Назва роботи	Учасник	Область, район, місто, селище
14	Виток річки Кривий Торець, м. Макіївка	Донецьке міжрайонне управління водного господарства	м. Донецьк
15	Виховання дбайливого ставлення у населення до водних ресурсів, їх охорона і відтворення	Зарічненське управління водного господарства	смт. Зарічне, Рівненська область
16	Від чистих джерел до здорового покоління	Нікопольське міжрайонне управління водного господарства	с. Придніпровське, Нікопольський район, Дніпропетровська область
17	Відновлення та впорядкування джерела	Радомишльське міжрайонне управління водного господарства	м. Радомишль, Житомирська область
18	Відновлення та впорядкування джерела	Новоград-Волинське управління водного господарства	м. Новоград-Волинський, Житомирська область
19	Відродження, збереження водних джерел та охорона водних ресурсів в басейні річки Рось	Басейнове управління водних ресурсів річки Рось	м. Біла Церква, Київська область
20	Вода – це життя	Національний природний парк «Бузький Гард»	с. Мигія, Первомайський район., Миколаївська область
21	Дослідження річки Уж та поліпшення її стану	Відділ освіти Великоберезнянської РДА	с. Ставне, Закарпатська область
22	З малих джерел – великі ріки	Олександрійське міжрайонне управління водного господарства	м. Олександрія, Кіровоградська область
23	Збережемо Велику Вись для нащадків	Новомиргородське міжрайонне управління водного господарства у Кіровоградській області	м. Новомиргород, Кіровоградська область
24	Збережемо чистоту Синевирських джерел	Національний природний парк «Синевир»	с. Синевир, Міжгірський район, Закарпатська область
25	Криничка «Калиновий Гай»	Червоноармійське міжрайонне управління водного господарства	Житомирська область
26	Мелекінське джерело	Маріупольське міжрайонне управління водного господарства	Донецька область
27	Оскіл – наше спільне багатство	Національний природний парк «Дворічанський»	с. Дворічне, Дворічанський район, Харківська область
28	Протиповеневі та протипаводкові заходи на р. Кільчень для захисту від підтоплення населених пунктів Магдалинівського району	Магдалинівське міжрайонне управління водного господарства	смт Магдалинівка, Магдалинівський район, Дніпропетровська область
29	Радіє джерело в с. Гальжбіївка	Басейнове управління водних ресурсів річки Південний Буг	м. Вінниця

№	Назва роботи	Учасник	Область, район, місто, селище
30	Створення паркової зони на Альмінському водосховищі	Бахчисарайське міжрайонне управління водного господарства	м. Бахчисарай, АР Крим
31	Упорядкування, облаштування джерела «Красносілка»	Шепетівське міжрайонне управління водного господарства	с. Красносілка, Шепетівський район, Хмельницька область
32	Чисті джерела – здоров'я нації	Дрогобицьке управління водного господарства	Львівська область
33	Поверхневі водні об'єкти Криму. Управління та використання водних ресурсів	Кримське басейнове управління водних ресурсів	м. Сімферополь, АР Крим

Категорія 3. «Інститути громадянського суспільства»

№	Назва роботи	Учасник	Область, район, місто, селище
34	Екологічний проект «До чистих джерел»	Члени Жовтоводського міського осередку ВДС «Екологічна варта», учні гуманітарної гімназії та НВК «Дивосвіт» м. Жовтих Вод, громада міста	м. Жовті Води, Дніпропетровська область
35	Екологічні проблеми Дністровського лиману	Кароліно-Бугазький селищний осередок ВДС «Екологічна варта»	с. Кароліно-Бугаз, Овідіопольський район, Одеська область
36	Життя в краплині	Екологічний загін «Варта»	м. Комсомольськ, Полтавська область
37	Малі річки – великі турботи (аналіз екологічного стану річки Псел)	Екологічний загін «Варта»	м. Комсомольськ, Полтавська область
38	Облаштування природного джерела «Княже» в басейні еталонної річки Турчанка Корюківського району Чернігівської області	Чернігівська обласна організація Всеукраїнської громадської організації «Товариство меліораторів та водогосподарників України»	м. Чернігів
39	Скажімо «Ні» фосфатам у водоймах!	Яремчанська міська екологічна громадська організація «Мама-86-Яремче»	м. Яремче, Івано-Франківська область
40	Скуртянка просить допомоги	Овідіопольський селищний осередок ВДС «Екологічна варта»	смт Овідіополь, Одеська область
41	Управління водними ресурсами Черкащини та шляхи їх раціонального використання VI обласна молодіжна науково-практична конференція	Черкаська обласна організація Всеукраїнської екологічної ліги	м. Черкаси
42	Інвентаризація природних джерел Волині	Молодіжне об'єднання «Екологічні ініціативи»	м. Луцьк, Волинська область
43	До чистих джерел	Осередок «Екологічна варта» Черкаськолозівської ЗОШ	с. Черкаська Лозова, Дергачівський район, Харківська область
44	Стан річок та озер Дніпропетровщини та їх відродження	Дитячий осередок «Екологічна варта» ЗОШ № 142	м. Дніпропетровськ

Категорія 4. «Екологічні товариства і гуртки загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів та позашкільних закладів»

№	Назва роботи	Учасник	Область, район, місто, селище
45	А зорі тут тихі...	Гурток «Юні біологи» КЗ «Станція юних натуралістів» Рівненської обласної Ради	м. Рівне
46	Біжать усі ріки в море	Гурток «Квітникарі» КПНЗ «Палац дітей та юнацтва» Тростянецької районної ради	м. Тростянець, Сумська область
47	Ведмедівська криниця	Гурток «Художнє різьблення по дереву»	м. Кролевець, Сумська область
48	Вивчення водних об'єктів Красноградського району Харківської області та практична природоохоронна робота щодо їх охорони	Гурток «Юні екологи» Красноградського районного центру дитячої та юнацької творчості, учні ЗОШ I-III ступенів №1 імені О. І. Копиленка	м. Красноград, Харківська область
49	Вивчення екологічного стану малої річки Сухий Ягорлик	Екологічний гурток «Юні друзі природи» станції юних натуралістів	м. Котовськ, Одеська область
50	Виявлення основних джерел забруднення поверхневих вод басейну р. Шкло	Львівський міський дитячий еколого-натуралістичний центр	м. Львів
51	Від чистого джерела до чистого міста	Екологічний гурток «Колосок», Донецький багатoproфільний ліцей № 37	м. Донецьк
52	Вода – еліксир життя	НТУ «Цікава біологія» Созонівського НВК	с. Созонівка, Кіровоградська область
53	Вода-это жизнь для всех нас	Гурток Новокаховської гімназії	м. Нова Каховка, Херсонська область
54	Вплив антропогенного фактору на водні ресурси Новобузьжя	Екологічний гурток «Екосвіт» Новобузької ЗОШ I-III ст.	м. Новий Буг, Миколаївська область
55	Вплив учнів Донецької гімназії імені Василя Стуса на чистоту водойми Петровського району м. Донецька	Учасники екологічного гуртка Донецької гімназії імені В. Стуса	м. Донецьк
56	Впорядкування водного режиму ботанічного заказника місцевого значення «Котове»	Екологічний гурток «Паросток» Малобудищанської ЗОШ I-III ступенів	с. Малі Будища, Зіньківський район, Полтавська область
57	Врятуймо річку Мольниця	Екологічний гурток «Дивосвіт»	м. Чернівці
58	Всеукраїнська акція «До чистих джерел»	Учні 9 класу гуртка «Дивосвіт»	с. Князівка, Березнівський район, Рівненська область
59	Генеральне прибирання водойм. «Вплив джерельної води на здоров'я людини» (практико-орієнтований проект)	Загін «ЮнЕк» – шкільний осередок Донецької міської організації ВДС «Екологічна варта» ДЗОШ I-III ступенів №110, керівник – Брижевич Ганна Михайлівна	м. Донецьк
60	Гукало – права притока Дністра	Експедиційний загін «Юний географ» Кулівецького навчально-виховного комплексу	с. Кулівці, Заставнівський район, Чернівецька область

№	Назва роботи	Учасник	Область, район, місто, селище
61	Джерела мого села	Колектив Туманської ЗОШ «Клуб юних географів»	с. Тумень, Дубровицький район, Рівненська область
62	Джерело єдності століть та народів	КПНЗ «Еколого-натуралістичний центр» Краснолуцької міської ради Луганської області	м. Красний Луч, Луганська область
63	До чистих джерел р. Кальміус	Вартівська екологічна група Донецької ЗОШ I-III ст. № 26	м. Донецьк
64	Дослідження екологічного стану водно-болотних угідь ландшафтного заказника «Лісові озера»	Екологічний клуб «КОМЕК» Комсомольської ЗОШ I-III ступенів № 2 з поглибленим вивченням математики, Комсомольська міська рада Полтавської області	м. Комсомольськ, Полтавська область
65	Дослідження річки Конопельки	Гурток «Юні друзі природи» ЗОШ I-II ст. с. Звози	с. Звози, Ківерцівський район, Волинська область
66	Дослідження сучасного стану території гідрологічної пам'ятки природи місцевого значення – джерела Г.С. Сковороди	Покотилівська станція юних натуралістів Харківської районної ради	с. Покотилівка, Харківська область
67	Екологічна оцінка поверхневих вод басейну р. Уди	Члени еколого-краєзнавчого гуртка Харківського районного ЦДЮТ, учні Манченківської ЗОШ I-III ст. Харківської районної ради	с. Манчехівка Харківська область
68	Екологічна стежка «До чистих джерел»	Гурток «Джерельце» Шевченківського будинку дитячої та юнацької творчості	Шевченківський район, Харківська область
69	Екологічна стежка «Річка мого дитинства»	Гурток «Основи біології»	м. Костопіль, Рівненська область
70	Екологічний проект «Збереження джерела Парасенька»	Краєзнавчий гурток школи	с. Старичі, Яворівський район, Львівська область
71	Екологічний проект «Найкоштовніший мінерал Землі»	Екологічний гурток «Пролісок» Штормівської ЗОШ I-III ст. Новоайдарського району	с. Штормове, Новоайдарський район Луганська область
72	Екологічний стан р. Шостка	Гурток «Основи біології» станції юних натуралістів Шосткинської міської ради Сумської області	м. Шостка, Сумська область
73	Екологічний стан басейну р. Сороки	Екологічний гурток «Юний дослідник» Великосевастянівського навчально-виховного комплексу «Дошкільний навчальний заклад – ЗОШ I-II ст.»	с. Велика Севастянівка, Христинівський район, Черкаська область

№	Назва роботи	Учасник	Область, район, місто, селище
74	Екологічний стан річки Замчисько та заходи по його покращенню	Гурток екологічного об'єднання Костопільської гуманітарної гімназії імені Т.Г. Шевченка	м. Костопіль, Рівненська область
75	Екологічний стан річки Стрільки	Гурток «Любителі домашніх тварин» Сумського міського центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді	м. Суми
76	Екологічний стан річки Ягорлик	Красноокнянський районний будинок дитячої та юнацької творчості	смт Красні Окни, Одеська область
77	Екологічний стан річок Донецької області (Сіверський Донець, Кальміус, Грузський Єланчик)	Гурток «Юний еколог» будинку дитячої та юнацької творчості Будьонівського району м. Донецька	м. Донецьк
78	Екологічні проблеми малих річок Харківщини на прикладі р. Куп'янки	Гурток «Географи-краєзнавці» Харківської обласної станції юних туристів	м. Куп'янськ, Харківська область
79	Жива вода з глибин землі	Шкільний гурток «Юні географи – краєзнавці» Колектив Хорошівської ЗОШ I-III ст.	с. Хороше, Петропавлівський район, Дніпропетровська область
80	Життя під прицілом	Краєзнавчий гурток ЗОШ I-III ст.	с. Боголюби Луцький район, Волинська область
81	Загальношкільна акція «За чисте місце відпочинку біля водойми»	Загальноосвітній навчально-виховний комплекс I-III ст. «Школа-інтернат-гімназія» імені В.М. Підгорбунського Козятинської районної ради	с. Сигнал, Козятинський район, Вінницька область
82	Збережемо і відновимо Хустець	Хустська районна станція юних натуралістів	м. Хуст, Закарпатська область
83	Збережемо річку Здвиж для нащадків!	Товариство гімназистів «Земляни» Макарівського НВК «ЗОШ I ступеня – районна гімназія»	смт Макарів, Київська область
84	Зменшення антропогенного забруднення річки Кривий Торець в районі селища Олексієво-Дружківка Донецької області	Краєзнавчий гурток Олексієво-Дружківського НВК № 14	м. Дружківка, Донецька область
85	Знак якості: вода кринична	Гурток «Еколог», учні 2-го класу Плесенської загальноосвітньої школи I-III ступенів	с. Плесна, Шепетівський район, Хмельницька область
86	Вивчаємо та охороняємо ріки та джерела	Гурток «ЛОТОС» Донської ЗОШ I-III ст.	Сімферопольський район, АР Крим
87	Інвайронментальна освіта у Республіканському навчальному закладі	Екологічний гурток, Феодосійська СЗОШ – інтернат	м. Феодосія, АР Крим

№	Назва роботи	Учасник	Область, район, місто, селище
88	Кальміус: історія та сучасність	Екологічна організація «Гармонія» Донецької загальноосвітньої школи I-III ступенів № 8	м. Донецьк
89	Ковальське водосховище – штучна перлина нашого міста	Гурток «Юні екологи» Ковальської станції юних натуралістів	м. Ковель, Волинська область
90	Краса самарських берегів	7 клас, Вільненського навчально-виховного комплексу I-III ступенів «Школа – дошкільний заклад»	с. Вільне, Новомосковський район, Дніпропетровська область
91	Лебеді-шипуні Дідової балки	Екологічний гурток «Джерела» Могутненського НВК при Кіровоградському РЦДЮТ	с. Могутнє, Кіровоградська область
92	Мале джерело краю – початок великої річки	Екологічний гурток «Паросток», природничо-географічний гурток «Терра»	с. Флорино, Бершадський район, Вінницька область
93	Малі річки Дворічанщини	Члени історико-краєзнавчого гуртка, учениці 10-го класу Дворічанського ліцею Дворічанської районної ради Харківської області Баграй Яна, Кузніченко Юлія, Селюта Олександра, керівник групи: Бабай Людмила Василівна	смт Дворічна, Харківська область
94	Мальовничим берегам річки Рось – бути чистими	Творча група гуртків «Навчання волонтерів-екологів», станція юних натуралістів	м. Біла Церква, Київська область
95	Молодь за чистоту	Екологічний гурток Верхньорогачицької гімназії	смт Верхній Рогачин, Херсонська область
96	Моніторинг стану забруднення першого Горбанівського ставка	Екологічний гурток «Краплинка» Полтавської спеціалізованої школи I-III ст. № 29	м. Полтава
97	Над Россю рікою	Учні Погребищенської СЗШ №1 I-III ст.	м. Погребище, Вінницька область
98	Некоректне використання водних ресурсів	Еколого-натуралістичний центр учнівської молоді	м. Мукачево, Закарпатська область
99	Операція «Джерельце»	Гурток «Природа і фантазія» Надвірнянського РЕНЦ	м. Надвірна, Івано-Франківська область
100	Охороняти природу – наш обов'язок	Гурток «Основи учнівського самоврядування»	м. Барвінкове, Харківська область
101	Подаруй джерелу нове життя	Екологічна шкільна організація «Саджавка» загальноосвітньої школи I-III ст. с. Дружелюбівка	с. Дружелюбівка, Калинівський район, Вінницька область
102	Подорожуємо нашим краєм	Гурток «Юні друзі природи», Суховільська загальноосвітня школа I-II ступенів	Володимирецький район, Рівненська область
103	Полтавські ставки – окраса і проблеми нашого краю	Клуб «Екос» Полтавська загальноосвітня школа I-III ступенів № 27	м. Полтава

№	Назва роботи	Учасник	Область, район, місто, селище
104	Практична природоохоронна робота по відновленню екологічного стану річки Млиновиця	Творче учнівське об'єднання «Юні акваріумісти» Тячівського РЕНЦУМ	Тячівський район, Закарпатська область
105	Природа – наша мати	Екологічне товариство «Юні натуралісти» ЗОШ I-II ст.	с. Корилів, Луцький район, Волинська область
106	Природоохоронна акція «До чистих джерел»	Екологічний гурток «Юні краєзнавці» Хорупанської ЗОШ I-III ст.	Млинівський район, Рівненська область
107	Проект «Мандри краплинки»	Гурток «Юний географ» НВК «Школа-ліцей» № 3 імені А. С. Макаренка	м. Сімферополь, АР Крим
108	Проект «Річка – степовичка»	Еколого-натуралістичний гурток «Зелений маяк» Дебальцівського НВК	Дебальцівський НВК, Васильківський район, Дніпропетровська область
109	Проект «Цілюща вода священної криниці»	Екологічний гурток «Юні екологи»	с. Будища, Глухівський район, Сумська область
110	Проектні технології в рамках обласної еколого-краєзнавчої акції «Животоки рідної Землі»	учні 11-В класу ЗОШ №30	м. Житомир
111	Результати природоохоронної діяльності	Гурток «Декоративний акваріум», загін «Голубий патруль» Шепетівського міського ЦЕНТУМ	м. Шепетівка, Хмельницька область
112	Ріки мого дитинства	Гурток «Юний акваріуміст» Центру науково-технічної творчості учнівської молоді	м. Джанкой, АР Крим
113	Рідній Орелі – чисті води	Царичанський аграрний професійний ліцей	смт Царичанка, Дніпропетровська область
114	Річка Грузька – краса і біль нашого краю	Екологічний клуб «Орхідея» Макіївської загальноосвітньої школи I-III ступенів №103	смт Холодна Балка, м. Макіївка, Донецька область
115	Річка мого дитинства	Клуб «Дивосвіт» Костринської ЗОШ	с. Кострино, Великоберезнянський район, Закарпатська область
116	Річка мого дитинства	Гурток «Географи-краєзнавці» Старомізунської ЗОШ I-III ст. імені В. Верховинця	с. Старий Мізунь, Долинський район, Івано-Франківська область
117	Річка Оріль – річка, на берегах якої ми живемо	Природничий гурток «Еко» Верхньо-Орільської ЗОШ	с. Верхня Орілька, Первомайський район, Харківська область
118	Сіверський Донець – краса і гордість	Жовтянська ЗОШ I-III ступенів	Слов'яносербський район, Луганська область
119	Хай саявом сяє і іскриться джерельна водиця	Екологічний гурток «Юні друзі природи» Великопетиського ЦДЮТ	с. Велика Лепетиха, Херсонська область

№	Назва роботи	Учасник	Область, район, місто, селище
120	Холодна криниця	Фастівський районний еколого-етнографічний центр, Дмитрівське учнівське лісництво при Півнянській ЗОШ I-III ст.	м. Фастів Київська область
121	Хочеш напитися цілющої води? Доглядай за джерелами	Екологічний гурток «Юні друзі природи»	с. Перемога, Глухівський район, Сумська область
122	Чисте джерело – чиста совість	Гурток «Стежками рідного краю» Буртівської ЗОШ I-III ст.	с. Бурти, Кагарлицький район, Київська область
123	Чисті прибережні смуги – живі водні плеса і джерела	Вихованці гуртка «Дивоцвіт» Бородянського РЦДЮТ	с. Бородянка, Київська область
124	Чисту воду Джарилгацькій затоці	Екологічна варта «Дельфін» Скадовської ЗОШ I-III ступенів №2	м. Скадовськ, Херсонська область
125	Юные друзья природы	Феодосійська СЗОШ школа I-III ст.	м. Феодосія, АР Крим
126	Екологія місцевих джерел селища Солоницівка	Гурток «Юні екологи»	с. Солоницівка, Дергачівський район, Харківська область
127	Серед гранітних скель тече Інгул повільно...	Агітбригада «Крокус»	с. Лаврівка, Долинський район, Кіровоградська область
128	Дослідження річки Інгул та її приток Сугоклеї, Біанки, Грузької	Гурток «Юні друзі природи», «Квітникарі-аранжувальники»	м. Кіровоград
129	Аналіз екологічного стану водних ресурсів околиць селища Стара Ушиця	Гурток «Юні екологи» (7-11 класи)	смт Стара Ушиця, Кам'янець-Подільський район, Хмельницька область
130	Визначення якості води Щедрівського водосховища за використанням біоіндикаторів (макрозообентосу)	Шкільне учнівське об'єднання «Дружина охорони природи» Летичівський НВК №2	смт Летичів, Хмельницької області
131	Вплив великих промислових об'єктів на стан поверхневих та підземних вод Комсомольсько-Кременчуцького регіону	Екологічний загін «Ggreen city». Комсомольська загальноосвітня школа I – III ступенів № 1 з поглибленим вивченням економіки та права	м. Комсомольськ, Полтавська область
132	Екологія місцевих джерел селища Солоницівка Дергачівського району Харківської області	Гурток учнів «Юні екологи» Солоницівської гімназії №3	Дергачівський район, Харківська область
133	Амброзія полинолиста – карантинний бур'ян	Учні 10 класу, ЗОШ I-III ст. №30	м. Кіровоград
134	Комплексна екологічна характеристика гідрографічних об'єктів	Учні 11 класу, ЗОШ I-III ступенів №3	м. Кам'янка-Бузька, Львівська область
135	Лісові джерела Нового Яричева	Учні ЗОШ I-III ступенів	смт Новий Яричів, Бузький район, Львівська область

Категорія 5. «Студентські товариства і гуртки»

№	Назва роботи	Учасник	Область, район, місто, селище
136	Екологічні проблеми Кременчуцького водосховища (у межах Кременчуцького району): стан та пропозиції щодо їх вирішення	Секція «Екологія» студентського наукового товариства природничого факультету, Троцька Леся Олексіївна, студентка 4 курсу природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка	м. Полтава
137	Наша допомога національному парку «Дворічанський»	Дружина охорони природи «Фенікс»	Чернігівська область
138	Оцінка екологічного стану річки Кобелячок за водними макролітами	Секція «Екологія» студентського наукового товариства природничого факультету, Лепьохкіна Оксана Сергіївна, студентка 4 курсу природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка	м. Полтава
139	Рекреаційний вплив та конкретна природоохоронна робота в межах центрального Побужжя	Науково-дослідна лабораторія «Екологія і освіта», Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини	м. Умань, Черкаська область
140	Риби-вселенці Запорізького водосховища	Студентський гурток «Гідробіолог», Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара	м. Дніпропетровськ
141	Розробка компенсаційних заходів для оптимізації екологічного стану басейну р. Оржиця	Екологічний гурток кафедри екології та охорони довкілля Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка	м. Полтава
142	Чисті джерела Донбасу	Студентська екологічна волонтерська організація при Донецькому державному університеті управління	м. Донецьк

Категорія 6. «Автори публікацій»

№	Назва роботи	Учасник	Область, район, місто, селище
143	Відновлення екологічного стану річки Устя	Орлов В. О., Волкова Л. А., Литвиненко Л. Л.	м. Рівне
144	Збережемо джерела рідного краю, буклет	Поп Олеся Василівна, член творчого учнівського об'єднання «Юні валеологи» Тячівського районного еколого-натуралістичного Центру учнівської молоді	смт Буштино, Тячівський район, Закарпатська область
145	Збережімо природу для майбутніх поколінь	Брусняк Валентина Семенівна	м. Сарни, Рівненська область

№	Назва роботи	Учасник	Область, район, місто, селище
146	Квіткове джерело, буклет	Корсунь-Шевченківська районна організація Всеукраїнської екологічної ліги	м. Корсунь-Шевченківський, Черкаська область
147	Млиновиця. Річка мого дитинства, буклет	Сасин Юрій	Тячівський район, Закарпатська область
148	Основи раціонального водоко-ристування в Україні	Шуліка Катерина Сергіївна, вчитель географії і біології Наза-рівського НВК	м. Кіровоград
149	Пригоди Краплинки-Веселинки	Дроник Зінаїда Яківна	м. Комсомольськ, Полтавська область
150	Проблеми річки Рось, книга	Педченко Григорій Адамович	м. Корсунь-Шевченківський, Черкаська область
151	Програма збереження малих рі-чок Харківської області до 2016 року	Український науково-дослідний інститут екологічних проблем	м. Харків
152	Цілюще джерело, вірш	Тарнавська Христина Михайлів-на	с. Ожидів, Буський район, Львівська область
153	Екологічні ситуації, книга	Норченко Валерія	м. Сімферополь, АР Крим

Категорія 7. «Окремі групи громадян, громадяни (індивідуальні учасники)»

№	Назва роботи	Учасник	Область, район, місто, селище
154	Автономний пристрій для захис-ту водойм від замору риби	Зеновія Швайка, учениця 10 класу Львівського технологічного ліцею	м. Львів
155	Аналіз водних джерел міста Сім-ферополя	Амирджанян Сергій, учень 11 класу	м. Сімферополь, АР Крим
156	Вивчення екологічного стану вод села Лозуватка	Величко Руслана, учениця 11 класу Лозуватської СЗШ № 1 імені Т.Г. Шевченка	Криворізький район, Дніпропетровська область
157	Вивчення проблеми зникнення малих річок Придунав'я та мож-ливості їх відтворення	Малицький Іван, учень 10-А кла-су Кілійської ЗОШ № 2	м. Кілія, Одеська область
158	Виполоч	учні 5 класу Вільшанської ЗОШ I-III ст.	с. Вільшанка, Дворічанський район, Харківська область
159	Глобальні екологічні проблеми малої річки Кодими	Лойтаренко В'ячеслав, Лойтарен-ко Дмитро, учні 9-А класу НВК «Балтська ЗОШ I-III ступенів №3-колегіум»	м. Балта, Одеська область
160	Блакитна затока	Балич Еміне, учениця 3 ^В класу Добровського УВК	с. Добре, Сімферопольський район, АР Крим
161	Джерела річки Студенок	Криворучко Аліна, учениця 11 класу	с. Хролі, Харківська область
162	Джерело у селі Бубнів	Войтюк Соломія, учениця 8 класу	с. Бубнів, Волинська область

№	Назва роботи	Учасник	Область, район, місто, селище
163	Дослідження основних показників якості питної води місцевих колодязів м. Мерефи	Фокіна Валерія, учениця 8-го класу ЗОШ I-III ст. № 4, Лях Наталя Миколаївна, учитель	м. Мерефа, Харківська область
164	Дослідження причин забруднення оточуючого середовища (на прикладі р. Сірет в межах смт Берегомет)	Осипова Людмила, учениця 9 класу ЗОШ № 2	смт Берегомет, Вижницький район, Чернівецька область
165	Дослідження стану річки Красношурки	Носа Іванна, член гуртка «Юні лісівники» Тячівського районного ЕНЦ	с. Красна, Тячівський район, Закарпатська область
166	Дослідження флори і фауни водосховища селища Добротвір	Учні 10 класу, учитель Макар С. Ю	с. Добротвір, Кам'янка-Бузький район, Львівська область
167	Дослідження Шахтарського озера у місті Нововолинськ	Маркевич Інна, учениця 8-Б класу Нововолинської ЗОШ I-III ступенів № 8	Волинська область
168	Екологізація ведення рибного господарства на водоймах Дніпропетровської області	Маренков Олег Миколайович, асистент кафедри загальної біології та водних біоресурсів, Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара	м. Дніпропетровськ
169	Екологізація суспільної свідомості: локальний аспект	Гавадзин Василь Миколайович, учитель Новокривотульської ЗОШ I-II ступенів	с. Нові Кривотули, Тисменицький район, Івано-Франківська область
170	Екологічний стан водних об'єктів м. Миронівки	Довбня Дмитро, учень 11-Б класу, Миронівської ЗОШ I-III ступенів №3	м. Миронівка, Київська область
171	Екологічний стан малих річок с. Павлівка Іваничівського району Волинської області	Хомин Валентина, учениця 9-А класу Павлівської ЗОШ	с. Павлівка, Іваничівський район, Волинська область
172	Естафета «Малі річки – життя України»	Нардед Лілія, учениця 6-го класу Борівської ЗОШ	Шевченківський район, Харківська область
173	Жива вода дає життя всьому живому в світі	Сергійчук Надія, учениця 11 класу	с. Сокіл, Рожищенський район, Волинська область
174	Забруднення води	Данча Вікторія, учениця 10 класу	Великобурзнянський район, Закарпатська область
175	Заклик до відновлення річки Чичикля та створення прибережних захисних смуг у формі вірша «Легенда про Чичиклю»	Гуманов Іван Миронович	с. Новоселівка, Веселинівський район, Миколаївська область
176	Дослідження джерел біля витоків озера Донузлав та оцінка їх значення для місцевого населення	Гарус Олена, учениця 6-го класу, Євпаторійської ЗОШ № 11	АР Крим

№	Назва роботи	Учасник	Область, район, місто, селище
177	Інтеркалібраційні дослідження якості поверхневих вод Яворівського району	Станько Оксана Михайлівна, лікар-лаборант	м. Львів
178	Малі річки: річка Сірет	Котець Рафаель, вихованець гуртка «Юні екологи» ЦЕНТУМ	с. Ропча, Сторожинецький район, Чернівецька область
179	Нове русло ріки Тубайка. Плюси та мінуси	Брякин Олександр, учень 10 класу, Первомайська ЗОШ	с. Первомайське, Сімферопольський район, АР Крим
180	Охорона малих річок Балаклійщини	Бузін Євген Анатолійович, учитель	с. Вишнева, Балаклійський район, Харківська область
181	Охорона водних ресурсів. Розчистка витоків ріки Осики	Польська Христина, учениця 11- А класу Донецької ЗОШ I-III ступенів № 100	м. Донецьк
182	Оцінка гідрохімічного стану озера «Московське»	Піхун Д.О., студент ДДАУ науковий керівник: д. б. н. проф. Грицан Ю. І.	м. Дніпропетровськ
183	Оцінка сучасного стану екосистеми річки Убідь та обґрунтування заходів щодо його покращення	Слюта Аліна Миколаївна	м. Чернігів
184	Оцінка токсичності водосховища м. Хмельницького за допомогою біотестування	Герун Вікторія Геннадіївна, студентка 5-го курсу Хмельницького національного університету	м. Хмельницький
185	Розчистка джерел урочища Таш-Джарган	Алієва Лениє, Якубова Ельвіна, учениці 11-А класу	с. Чистеньке, Сімферопольський район, АР Крим
186	Перлина рідного краю	Споришева Ольга Іванівна	с. Зіньківщина, Зачепилівський район, Харківська область
187	Підліське джерело	Матвійчук Сергій, учень 7 класу	Волинська область
188	Проблема збереження Павлівського озера – перлини Іваничівського району	Хоміцька Анастасія, учениця 9-Б класу ЗОШ I-III ст. № 15	м. Луцьк, Волинська область
189	Проблеми використання водних ресурсів смт Бродецьке	Петух Вікторія, учениця 9-го класу	с. Бродецьке, Козятинський район, Вінницька область
190	Разом від чистих джерельних ключів до чистих джерел у душі	учні 8-А класу ЗОШ I-III ступенів № 5 м. Обухів	м. Обухів Київська область
191	Річка Латориця – складова екологічної рівноваги Карпатського регіону	Кунак Тетяна	
192	Джерела – це життя	Дицюра Ірина, учениця 10 класу	АР Крим
193	Солоний лиман – територія, що заслуговує найвищого заповідного статусу – біосферний заповідник	Мизнікова Марина Павлівна	м. Дніпропетровськ

№	Назва роботи	Учасник	Область, район, місто, селище
194	У природі чисте серце (на прикладі дослідження гідрологічної пам'ятки природи місцевого значення «Ставок» із штучним островом)	Копровська Яна Ігорівна	смт Маньківка, Черкаська область,
195	Україна інкогніто (подорож до чистих джерел села Підгірці Рівненської області)	Габор Мар'яна, вихованка студії екологічного дизайну «Вернісаж», КЗ «Станція юних натуралістів»	м. Рівне
196	Чиста річка Рогозянка	Тріщ Наталія Михайлівна, депутат Бережницької сільської ради	с. Рогізно, Жидачівський район, Львівська область
197	Джерело Криничуватої балки	Литовченко Лілія, учениця 7 класу Петрівської гімназії	Петрівський район, Кіровоградська область
198	Екологічне забруднення питної води	Веровенко Тетяна Юріївна, учениця 10 класу БЗШ № 15	м. Біла Церква, Київська область

Зміст

Порядок проведення щорічного Всеукраїнського конкурсу «До чистих джерел»	3
Переможці Всеукраїнського конкурсу «До чистих джерел» у 2012 році	9
Роботи учасників Всеукраїнського конкурсу «До чистих джерел» у 2012 році	18
<i>Категорія 1. «Представник місцевої державної адміністрації, органу місцевого самоврядування»</i>	19
<i>Категорія 2. «Колективи земле- і водокористувачів»</i>	29
<i>Категорія 3. «Інститути громадянського суспільства»</i>	37
<i>Категорія 4. «Екологічні товариства і гуртки загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів та позашкільних закладів»</i>	43
<i>Категорія 5. «Студентські товариства і гуртки»</i>	59
<i>Категорія 6. «Автори публікацій»</i>	66
<i>Категорія 7. «Групи громадян, громадяни (індивідуальні учасники)»</i>	73
Реєстр робіт Всеукраїнського конкурсу «До чистих джерел» у 2012 році	85

«ДО ЧИСТИХ ДЖЕРЕЛ»

Каталог робіт Всеукраїнського конкурсу 2012 року

Укладачі: Тимочко Т. В.;
Пащенко О. В.;
Алієва О. Р.;
Дем'яненко Е. М.

Комп'ютерна верстка: Бойко А. І.

Підписано до друку 30.11.2012 р.
Формат 60 x 90 1 / 8. Папір офсетний.
Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 12.2.
Наклад 500 прим. Замовлення № 34

Видавництво ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації»
01033, Україна, м. Київ, вул. Саксаганського, 30-В, оф. 33
Тел./факс: (044) 251 13 32